

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Årsmelding 2007

Årsrapport 2007

1.	Generelt om virksomheten i 2007	6
1.1	Fylkesmannens lederkontrakt.....	6
1.2	Saksbehandlingstid og rettssikkerhet	7
1.2.1	Rapport fra Kommunal- og beredskapsavdelingen.....	7
1.2.2	Rapport fra Sosial- og helseavdelingen.....	7
1.3	Elektronisk forvaltning.....	8
1.3.1	Saks- og arkivsystem.....	8
1.3.2	Elektroniske tjenester	8
1.3.3	Nettbasert informasjon	8
1.3.4	Kart og stedfestet informasjon	9
1.4	Ledelse, organisering og personalpolitikk	9
1.4.1	Forvaltningsreformen	9
1.4.2	Personalpolitikk og organisasjon	9
1.4.3	Likestilling	16
1.4.4	Lærlinger	21
1.4.5	Grønn stat – miljøledelse i staten	21
1.4.6	Bruk av seriøse firma i oppdrag til statlige virksomheter	21
2.	Sentrale politiske føringer	21
2.1	Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor	21
2.1.1	Universell utforming	22
2.1.2	Samordning og veiledning	22
2.1.3	Kommunestatistikken 2007.....	23
2.1.4	Fylkesmannens kommunebilde	23
2.1.5	Kommunebesøk.....	24
2.1.6	Dialogkonferansene.....	24
2.1.7	KS Sør-Trøndelag	25
2.1.8	Samarbeidet med regionale statsetater	25
2.1.9	Tilsyn og faglige møter	26
2.1.10	Prosjekt for utvikling av samordning av tilsyn	26
2.1.11	Effektiveringsnettverk	27
2.1.12	NAV	27
2.1.13	Folkehelse.....	27
2.1.14	Fylkesplanlegging	28
2.1.15	Beredskap	28
2.2	Velferd, helse og personrettet tjenesteyting	28
2.2.1	Systemrevisjoner i helse- og sosialtjenestene	28
2.2.2	Opptappingsplanen for psykisk helse	29
2.3	Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling.....	30
2.3.1	Oppvekst/barnevern	30
2.3.2	Barnehage.....	31

2.3.3	Utdanning	31
2.3.4	Integrering	32
2.3.5	Likestilling	32
2.4	Arealdisponering og byggesaker	32
2.4.1	Samarbeid på regionalt nivå	32
2.4.2	Nasjonal politikk i kommunale planer	32
2.4.3	Arealpolitiske mål	32
2.4.4	Kyst og strandsone	33
2.4.5	Vassdrag	33
2.4.6	Vindkraft	33
2.4.7	Villrein	34
2.4.8	Reindrift	34
2.4.9	Fjellområder, friluftsliv og fritidsbebyggelse.....	34
2.4.10	By- og tettstedsutvikling	34
2.4.11	Landbruk og jordressurser.....	34
2.4.12	En raskere og mer effektiv byggesaksprosess.....	35
2.4.13	Samfunnssikkerhet	35
2.5	Landbruksbasert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern	35
2.5.1	Regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling (RNS) og Regionalt Landbruksforum (RLF).....	35
2.5.2	Kommunene som landbrukspolitisk aktør.....	35
2.5.3	Økologisk landbruksproduksjon	36
2.5.4	Fornybar energi	36
2.5.5	Skogen.....	36
2.5.6	Reiseliv.....	36
2.5.7	Biologisk mangfold.....	37
2.5.8	Verneområder og -planer	37
2.5.9	Fremmede og trua arter	37
2.5.10	Rovviltforvaltning	38
2.5.11	Vannrammedirektivet.....	38
2.6	Samfunnssikkerhet og beredskap	39
3.	Rapportering på fagavdelingenes resultatområder, jf. embetsoppdragene.	39
3.1	Resultatområdene for Fylkesmannens sekretariat og Administrasjonsstaben	39
3.1.1	Resultatområde 00 Kongehuset.....	39
3.1.2	Resultatområde 98: Oppdrag på det administrative området.....	39
3.2	Resultatområdene for Kommunal- og beredskapsavdelingen.....	42
3.2.1	Resultatområde 42 Familierett	42
3.2.2	Resultatområde 45 Barnevern	42
3.2.3	Resultatområde 51 Siviladministrasjon.....	42
3.2.4	Resultatområde 52 Borgerrettigheter	43
3.2.5	Resultatområde 53 Regional samordner innen samfunnssikkerhet og beredskap 43	
3.2.6	Resultatområde 54 Veileder og pådriver overfor kommunene	44
3.2.7	Resultatområde 55 Forebyggende samfunnssikkerhet i arealplanleggingen ...	45
3.2.8	Resultatområde 56 Samordning ved ekstraordinære kriser i fred, sikkerhetspolitiske kriser og krig.	46
3.2.9	Resultatområde 57 Sivilt – militært samarbeid.....	47
3.2.10	Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene	48
3.2.11	Resultatområde 63 Kommunalrett og valgrett	49
3.2.12	Resultatområde 64 Forvaltningsrett	50

3.2.13	Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid.....	50
3.2.14	Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett.....	50
3.2.15	Øvrige resultatområder for Kommunal- og beredskapsavdelingen	50
3.3	Resultatområdene for Avdeling for landbruk og bygdeutvikling	51
3.3.1	Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling	51
3.3.2	Resultatområde 21 Miljøtiltak i landbruket	55
3.3.3	Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk.....	57
3.3.4	Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak.....	57
3.3.5	Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør	59
3.3.6	Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser.....	60
3.4	Resultatområdene for Miljøvernavdelingen.....	62
3.4.1	Resultatområde 01 Bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold	62
3.4.2	Resultatområde 02 Friluftsliv	65
3.4.3	Resultatområde 03 Kulturminner og kulturmiljøer	65
3.4.4	Resultatområde 04 Overgjødning og oljeforurensning	65
3.4.5	Resultatområde 05 Helse- og miljøfarlige kjemikalier	66
3.4.6	Resultatområde 06 Avfall og gjenvinning	66
3.4.7	Resultatområde 07 Klimaendringer, luftforurensning og støy.....	66
3.4.8	Resultatområde 08 Internasjonalt miljøvernssamarbeid, bistand, nord- /polarområdene.....	66
3.4.9	Resultatområde 09 Regional planlegging	66
3.4.10	Resultatområde 10 Kart og geodata	67
3.4.11	Resultatområde 11 Tverrgående virkemidler og fellesoppgaver.	67
3.5	Resultatområdene for Oppvekst- og utdanningsavdelingen.....	68
3.5.1	Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet....	68
3.5.2	Resultatområde 32 Oppgaver tilknyttet Kunnskapsløftet og annet utviklingsarbeid.....	70
3.5.3	Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet.....	72
3.5.4	Resultatområde 39 Oppgaver tilknyttet Barnehageløftet og annet utviklingsarbeid.....	73
3.5.5	Resultatområde 42 Familierett	74
3.5.6	Resultatområde 44 Familievern	75
3.5.7	Resultatområde 45 Barnevern	75
3.5.8	Resultatområde 48 Ligestilling	76
3.5.9	Resultatområde 78 Innvandring og integrering.....	76
3.6	Resultatområdene for Sosial- og helseavdelingen	76
3.6.1	Resultatområde 73 Sosialtjeneste.....	76
3.6.2	Resultatområde 74 Levekår.....	78
3.6.3	Resultatområde 76 kvalitet og samhandling	80
3.6.4	Resultatområde 77 Andre oppdrag.....	81
3.6.5	Resultatområde 83 Folkehelsearbeid	82
3.6.6	Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste.....	84
3.6.7	Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten	86
3.6.8	Resultatområde 86 Omsorgstjenesten	88
3.6.9	Resultatområde 87 Psykisk helse	88
3.6.10	Resultatområde 88 Rusområdet	89
4.	Vedlegg	90
4.1	Vedlegg 1: Regnskap pr. 31.12.07	91
4.2	Vedlegg 2: Utbetalte tilskudd 2007.....	92
4.3	Vedlegg 3: Kontroll og godkjenning, jf. kommuneloven	94

4.4	Vedlegg 4: Oversikt over tilsynsvirksomhet 2007 på OUAs områder.....	95
4.5	Vedlegg 5: Organisert beitebruk Sør-Trøndelag 2007 samt oversikt over klager og dispensasjonssøknader	99
4.6	Vedlegg 6: Rapport fra fylkene i Midt-Norge om Handlingsplan for likestilling i barnehagene.....	102

1. Generelt om virksomheten i 2007

1.1 Fylkesmannens lederkontrakt

I tillegg til de generelle stillings- og resultatkravene for fylkesmennene har fylkesmannen i Sør-Trøndelag hatt følgende særskilte oppfølgingspunkter i kontraktperioden:

1. *Fylkesmannen skal se til at målkravene for behandling av klager etter plan- og bygningsloven blir innfridd.* Se kap. 1 pkt. 1.4 (med henvisning også til årsrapporten kap. 2 pkt. 2.4 "En raskere og mer effektiv byggesaksprosess" samt resultatområde 66.1).
2. *Fylkesmannen skal se til at målkravene på helse- og sosialområdet blir innfridd.* Se kap. 1.4 og kap. 2.2.
3. *Fylkesmannen vil i 2007 fortsatt lede styringsgruppen i NAV, samt avsette ressurser til sekretariatsarbeidet, slik at partnerskapet mellom stat – kommune, kan bidra til at innbyggerne faktisk får bedre og mer samordnede tjenester.* Se kap. 2.1.11. Gjennom arbeidet med Inn På Tunet / Prosjektet "Natur og helse" i Sør-Trøndelag der Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er prosjekteier, er det opprettet flere kontaktpunkter med NAV. NAV Sør-Trøndelag er representert i styringsgruppa for prosjektet og det er gjennom året 2007 opprettet flere felles samhandlingsområder der NAV er invitert og deltar. NAV er også representert som kjøper av IPT-tjenester, bl.a. i Trondheim kommune. Det er lagt til rette for en betydelig utvidelse av samarbeidet mellom Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og NAV utover i 2008. Samhandlingen på dette området er også grunnlaget for en konferanse 3. mars 2008 som Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag arrangerer sammen med NAV-organisasjonen i de to fylkene.
4. *Fylkesmannen vil i samarbeid med styringsgruppen for vannregionen sørge for at planprogrammet for 2007-2009 blir gjennomført innenfor vedtatte rammer.* Se kap. 2.5.11. Arbeidet til Avdeling for landbruk og bygdeutvikling er omtalt i kap. 22.2 "Tiltak for å redusere forurensninger": Vi anser den totale forurensingssituasjonen i fylket som akseptabel. Det finnes imidlertid småbekker som har for høy konsentrasjon av næringsstoffer. Dette vil bli et tema for oss i forbindelse med oppfølging av EUs Rammedirektiv for vann. Dette arbeidet har starta opp i regi av Miljøvernavdelingen, med deltagelse fra Avdeling for landbruk og bygdeutvikling. Vi har så langt ikke sett grunn til å innføre restriksjoner på jordarbeiding i noen del av fylket, men vurderer å innføre tilskudd til vegetasjonsdekte soner i kornarealer langs vassdrag, som en del av de regionale miljøtilskuddene. Restriksjoner i spesielle geografiske områder i fylke, kan komme som et resultat av kartlegging og tiltaksvurderinger i forbindelse med vannforvaltningsforskriften.
5. *Fylkesmannen vil lede arbeidet med å videreføre prosjektet med å skape en god dialog om en felles politikk for fjellområdene.* Se kap. 2 under pkt. 2.4 om reindrift. Videre har Avdelings for landbruk og bygdeutvikling arbeidet aktivt med en felles politikk for fjellområdene gjennom deltagelse i fylkesmannens arbeid med problemstillingene knyttet til reindrift kontra annen bruk av utmarks- og fjellområder spesielt i grenseområdene. I tillegg har Avdeling for landbruk og bygdeutvikling deltatt aktivt i utforming og deltagelse i arbeidet med utviklingsprosjekter for næringsutvikling i og i tilknytning til verna fjellområder. Det er benyttet ressurser både innenfor arealforvaltning og næringsutvikling i samarbeid med et regionovergripende arbeid innen BLILYST-programmet.

6. *Fylkesmannen vil videreutvikle EKIT-prosjektet mot Trondheim kommune og andre kommuner i Det Digitale Trøndelag (DDT), slik at klagesaker etter sosialloven med personsensitivt innhold kan håndteres elektronisk ved hjelp av innsynsløsningen. Se kap. 1.3.*
7. *Arbeide for å nå målene som er satt i avtalen om inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen). Se kap. 1.4.2 og 3.1 Resultatområde 98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere.*

Det vises også til driftsregnskapet pr. 31.12.2007 i vedlegg 1 samt oversikt over utbetalte tilskudd i vedlegg 2.

1.2 Saksbehandlingstid og rettssikkerhet

1.2.1 Rapport fra Kommunal- og beredskapsavdelingen

Fylkesmannen har arbeidet videre med å effektivisere behandlingen av klagesaker etter plan- og bygningsloven, og vår saksbehandlingstid ligger de aller fleste av årets måneder innenfor de oppsatte frister, jf. innrapportering i forbindelse med systematisk sammenlikning. Det er fortsatt en utfordring i arbeidet at en del kommuner bruker til dels svært lang tid på sin forberedende klagebehandling

1.2.2 Rapport fra Sosial- og helseavdelingen

Klagesaker etter lov om sosiale tjenester kap. 4 og 5.

Oppdrag fra Statens helsetilsyn:

- Fylkesmannen skal behandle klager om sosiale tjenester, økonomisk stønad og andre bestemmelser i sosialtjenesteloven.
- Fylkesmannen skal bidra ved utarbeidelse og implementering av ny saksbehandlingsveileder og nytt registrerings- og rapporteringssystem

Resultatkrav:

- 90 % av klagesakene etter sosialtjenesteloven, som behandles og avsluttes i 2007, skal ha en saksbehandlingstid på 3 måneder eller mindre.

Antall klager og resultat pr. 31.12.07:

	2007		2006	
Saker inn	225		204	
Saker ut	211		235	
Avvist	6		3	
Omgjort	14	7%	18	8%
Opphevet/tilbakesendt	33	16%	51	21%
Stadfestet	158	74%	163	69%

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid hos Fylkesmannen var 76 dager mot 74 i 2006.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i kommunen var 87 mot 101 i 2006.

Antall mottatte klagesaker viser en liten økning fra 2006, men er en nedgang fra 2005 hvor det var 270 klager. Sør-Trøndelag har i flere år vært et opphevelsesfylke sammenlignet med andre fylkesmannsembeter. Det siste året har imidlertid andel opphevede saker gått ned, og stadfestelsessaker steget. Når Fylkesmannen finner grunnlag for å oppheve en sak, er det ofte begrunnet i at saken er for dårlig utredet, spesielt at det mangler en individuell vurdering.

Dette er en saksbehandlingsfeil som vil medføre opphevelse dersom feilen har hatt betydning for utfallet av saken. Når antallet opphevelsessaker har sunket det siste året, kan det tyde på at kommunene har blitt bedre på saksbehandlingen i form av grundigere individuell behandling.

Fylkesmannens overprøving av kommunale vedtak etter lov om sosiale tjenester kap. 4A – tiltak med bruk av makt og tvang

Fylkesmannen mottok meldinger om 736 skadeavvergende tiltak i 2007 mot 1.217 i 2006. Meldingene omfatter 50 personer mot 51 i 2006. 16 av disse personene var ikke registrert tidligere eller de siste tre år.

Kommunens vedtak om makt og tvang skal overprøves av Fylkesmannen. Dersom Fylkesmannen finner å kunne stadfeste kommunens vedtak, kan det stadfestes for inntil 12 måneder. Fylkesmannens overprøving i 2007 omfattet 50 vedtak mot 30 i 2006. Et vedtak kan omfatte flere tiltak. Vedtakene omfatter 38 personer mot 30 i 2006. Ett vedtak ble ikke godkjent da det er tvil om tiltaket er så inngripende at det ligger utenfor kap. 4As virkeområde. Saken er sendt tilbake til kommunen med forespørsel om mer utredning på enkelte områder, og vil bli fulgt opp med befarings- eventuelt tilsyn 2008.

Fylkesmannen behandlet 7 søknader om dispensasjon fra kompetansebehov i 2007 mot 11 saker i 2006. En søknad ble avslått, to sendt tilbake til kommunen for ny behandling og en gitt tidsbegrensning. Av søknadene kom tre fra samme kommune. Søknad om dispensasjon blir så langt det er mulig, sett i sammenheng med kommunens søknad om kompetanseutviklingsmidler.

1.3 Elektronisk forvaltning

1.3.1 Saks- og arkivsystem

Fullelektronisk arkiv ble innført i embetet fra 31.12.06, og alle saksbehandlere har i den forbindelse blitt utstyrt med 2 flatskjermer i 2007.

Overgang til siste versjon (2.1) av ePhorte ble gjennomført i årsskiftet 2007/2008. Integrasjonen der med Sepskil er vi ikke spesielt godt fornøyd med, og antar at dette følges opp av Fad for 2008.

1.3.2 Elektroniske tjenester

I samarbeid med Det Digitale Trøndelag (DDT) har nettbaserte tjenester også i 2007 vært et eget satsingsområde for embetet. Vi har gjennom DDT hatt et prosjekt gående med Trondheim kommune om videreutvikling av tjenesten Ekit (Elektronisk klagebehandling i Trøndelag), til også å gjelde behandling av sosiale klagesaker. Her har problemer vedrørende kommunens fagsystemer etter hvert gjort at vi har måttet utsette videreutviklingsprosjektet på ubestemt tid.

1.3.3 Nettbasert informasjon

Vår karttjeneste Gislink ligger fortsatt lett tilgjengelig både på internett og intranett. Vi har i 2007 ansatt egen informasjonskonsulent som sammen med en intern redaktørgruppe jobber for å forbedre hjemmesidene våre, samt sikre at det vi legger ut av informasjon gir et riktig bilde av vår virksomhet.

Fellesløsningen Trippelnett er i prinsippet en god og effektiv løsning med stordriftsfordeler, men i det siste året har vi opplevd så store problemer i forhold til responstid at dette har overskygget gevinstene. Dette må vi få en løsning på i 2008!

Ny informasjonsstrategi for embetet er utarbeidet og iverksatt i 2007.

1.3.4 Kart og stedfestet informasjon

Kontaktflaten med Statens Kartverk er bred. Embetet har engasjert seg aktivt i Norge digitalt i fylket. Vi deltar på alle nivå og har ledervervene i både Geodatautvalget og i arbeidsutvalget for tematiske geodata. I henhold til GIS-strategi for FM har embetet etablert en robust organisasjon for arbeidet med Geodata. Interessen for GIS er tiltagende i embetet og planer på høring blir behandlet ved hjelp GIS. ArcGIS-lisenser i felles kartpool er en suksess og en stor styrke i GIS-arbeidet. Videre har vi god dialog med kommunene. Vi bidrar i enkeltprosjekter og med generell rådgivning. Med kartportalen GisLink sørger vi for at alle nivå i forvaltningen har tilgang på oppdatert geografisk informasjon. Det være seg generelle grunnkart, miljøinformasjon, beredskapsdata med mer. Arbeidet med integrasjon mellom kart og arkivsystem er startet opp og vi regner med å ha løsningen i drift 1. kvartal 2008.

1.4 Ledelse, organisering og personalpolitikk

1.4.1 Forvaltningsreformen

Se kap. 3.1 Resultatområdene 98.1, 98.2 og 98.3.

1.4.2 Personalpolitikk og organisasjon

Det vises også til pkt. 1.4.3

Nøkkeltall 2007

Ved årsskiftet 2007/2008 hadde vi registrert følgende nøkkeltall for embetet:

Tema	Totalt	Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling, andel av antall ansatte		50,4 %	49,6 %
Andel av lønnsmassen ¹⁾		48 %	52 %
Andel av 2.3.3-forhandlingspott i 2007		49,5 %	50,5 %
Lønnstrinn gj.snitt	53	49,9	56,3
Årslønn (grunnlønn) i kr gj.snitt	396 723	372 675	421 468
Årslønnsøkning 2006 - 2007 i kr gj.snitt	13 135	12 765	13 510
Alder gj.snitt	48	46,4	49,3
Sykefravær gj.snitt	3,74 %	2,61 %	1,13 %

¹⁾ Hentet fra FADs beregning til lokale lønnsforhandlinger.

Kjønnsfordeling i avdelingene og stillingsgrupper

Ved årsskiftet 2007/2008 (31.12.07) var kjønnsfordelingen etter antall ansatte ved embetet 50,4 % kvinner og 49,6 % menn – noe som representerer en liten utjevning siden 2006. Totalt antall ansatte i embetet endrer seg ikke vesentlig fra år til år.

Fordelingen ved den enkelte avdeling i 2007 var som følger:

Avdeling	Antall ansatte	Andel kvinner antall (%)	Andel menn antall (%)
Emb.led.	2		2 (100)
FSE	3	1 (33,3)	2 (66,7)
AST	23	19 (82,6)	4 (17,4)

KOBA	23	11 (47,8)	12 (52,2)
LA	33	14 (42,4)	19 (57,6)
MVA	17	5 (29,4)	12 (70,6)
OUA	15	7 (46,7)	8 (53,3)
SHA	25	14 (56)	11 (44)
Totalt	141	71 (50,4)	70 (49,6)

Antall ansatte og kjønnsfordelingen endret seg ikke fra 2006 til 2007 for Emb.ledelsen. For FSE ble det en endring som følge av at antallet menn økte fra 1 til 2 slik at det totale tallet nå er 3 ansatte. For fagavdelingene er det bare små endringer. På KOBA er endringen størst ved at kvinneandelen økte fra 42,9 % til 47,8 %. I AST og MVA avviker kjønnsfordelingen fortsatt særlig mye fra gjennomsnittet for embetet: AST er en kvinnedominert arbeidsplass, og kvinneandelen økte fra 2006 til 2007. I MVA er mannsdominansen fortsatt stor, og den økte fra 2006 til 2007.

Stillingene ved embetet er fordelt på fem stillingsgrupper. I tabellen under fremkommer kjønnsfordelingen i de ulike stillingsgruppene ved embetet pr. 31.12.07:

Gruppe	Stillingskoder og betegnelse	Kvinner antall (%)	Menn antall (%)	Totalt antall (%)
1. Kontorstillinger I	1070 sekretær	2 (100)		2 (1,4)
2. Kontorstillinger II	1071 kontorleder	3 (100)		3 (2,1)
3. Saksbehandlerstillinger I	1063 førstesekretær 1064 konsulent 1065 konsulent 1408 førstekonsulent 1084 avdelingsingeniør 1085 avdelingsingeniør	23 (62,2)	14 (37,8)	37 (26,2)
4. Saksbehandlerstillinger II	0382 fylkesagronom 0434 fylkesskogmester 0953 rektor 1087 overingeniør 1181 senioringeniør 1113 prosjektleder 1434 rådgiver 1364 seniorrådgiver	37 (48,7)	39 (51,3)	76 (53,9)
5. Lederstillinger	0129 ass. fylkesmann 0774 ass. fylkeslege 0779 fylkeslege 1059 underdirektør 1060 avdelingsdirektør 1062 direktør 1054 kontorsjef 1072 arkivleder fylkesmann	6 (26,1)	17 (73,9)	23 (16,3)
Totalt		71 (50,4)	70 (49,6)	141 (100)

Vi har hatt kun to kvinner i embetets ledergruppe (fylkesmann, ass. fylkesmann, direktører) siden våren 2004. De utgjør 28,6 % av denne gruppen.

På nivået under (ass. fylkeslege/underdirektør/kontorsjef/arkivleder) var det ved årsskiftet 2007/2008 fire kvinner og 12 menn. Kvinneandelen var kun 25 %. Utenom formelle nestlederstillinger har i tillegg to menn hatt funksjon som fast stedfortreder for avdelingssjefen.

Det er et stykke igjen til vi når den sentrale målsettingen om at kvinner skal utgjøre 40 % av lederne.

Turnover

Vi hadde også en viss turnover i 2007 – noe denne oversikten viser:

2007	Totalt antall	Kvinner	Menn
Nytilsatte/intern omgjøring – faste stillinger ¹⁾	6	4	2
Nytilsatte – midlertidige stillinger	9	6	3
Totalt antall nytilsatte/interne avansement	15	10	5
Sluttet – faste	5	2	3
Sluttet – midlertidige	7	6	1
Totalt antall sluttet	12	8	4

¹⁾ Denne gruppen omfatter også dem som ble overført fra midlertidig til fast tilsetting. Ansatte på ulike arbeidsmarkedstiltak er ikke regnet med.

Dette gir en turnover på 5 % i 2007. I alt 10 ledige stillinger ble utlyst, og det var i gjennomsnitt 29 søkere som meldte sin interesse. Vi registrerte ikke at det var noen spesiell utdanningstype som det var vanskelig å rekruttere i 2007. Ingen stillinger ble kunngjort to ganger. Ledige stillinger som kunngjøres eksternt er i hovedsak saksbehandler-I og II-stillinger. I 2007 var det ikke turnover i lederstillinger. Underrepresenterte grupper ble spesielt oppfordret til å søke i følgende tilfeller:

- Søkere med innvandrerbakgrunn ble oppfordret til å søke ved kunngjøringer av tre juriststillinger på KOBA: to faste rådgiver-/førstekonsulentstillinger samt ett vikariat som rådgiver/førstekonsulent.
- Kvinner ble oppfordret til å søke ved kunngjøring av to saksbehandlerstillinger på MVA: en overing/avdelingsingeniør samt en førstekonsulent/rådgiver.

Lik lønn for likt arbeid?

Tabellen under viser gjennomsnittlig lønnplassering (lønnstrinn) pr. 31.12.07 for kvinner og menn i de ulike stillingskategoriene samlet for embetet:

Stillingskategori	Kvinner	Menn	Totalt
1. Kontorstillinger I	31		31
2. Kontorstillinger II	43,3		43,3
3. Saksbehandlerstillinger I	42,2	44,2	43
4. Saksbehandlerstillinger II	54,2	55,3	54,8
5. Lederstillinger*	62,2	69,3	67,3
Totalt	49,9	56,3	53

* Fylkesmannen har kontraktlønn og er ikke medregnet.

Innledningsvis er det verdt å nevne at det over tid skjer en ikke ubetydelig endring av gjennomsnittslønnen i stillingsgruppene ved at kontorstillinger I omgjøres til saksbehandlerstillinger I og saksbehandlerstillinger I omgjøres til saksbehandlerstillinger II i lokale forhandlinger. Det gir derfor ikke et helt riktig bilde dersom man kun undersøker

gjennomsnittslønnen for en gruppe fra år til år fordi nevnte endringer bidrar til å trekke gjennomsnittslønnen for gruppene ned.

Kommentarer:

- Slik det har vært så lenge statistikken har vært utarbeidet, har menn fortsatt høyere gjennomsnittslønn enn kvinner totalt sett og i alle stillingsgruppene (med unntak av kontorstillinger I og II hvor det bare er kvinner). I perioden 1996 – 2007 har gjennomsnittlig lønnstrinn for kvinner økt fra ltr. 28,9 til ltr. 49,9, en økning på 21 ltr. Tilsvarende for menn er økningen fra ltr. 38,5 i 1996 til ltr. 56,3 i 2007, en økning på 17,8 ltr. Totalt for alle ansatte har gjennomsnittslønnen økt fra ltr. 34,1 i 1996 til ltr. 53 i 2007, altså en økning på 18,9 ltr. Gjennomsnittlig lønnsutvikling har vært noenlunde lik for kvinner og menn. Det er nærliggende å anta at den relativt store forskjellen fortsatt i stor grad skyldes store lønnsforskjeller mellom de stillingsgruppene hvor kvinner og menn er overrepresentert; kontorstillinger og saksbehandlerstillinger I kontra lederstillinger.
- Det bør vurderes hvorfor menn gjennomgående for alle stillingsgruppene har høyere gjennomsnittslønn enn kvinner.
- Tabellen under viser hvor mange lønnstrinn mer menn tjener enn kvinner (etter integrasjonen i 2003). Forskjellen blir sakte men sikkert mindre (i snitt 0,9 ltr. pr. år), og hvis denne utviklingen fortsetter, vil kvinnene ha nådd igjen mennene i år 2014.

År	Forskjell mellom kvinnens og menns ltr.
2003	9,9
2004	9
2005	8,5
2006	7,9
2007	6,4

- I gruppen saksbehandlerstillinger I varierer kvinnelønnen fra ltr. 33 til ltr. 48, mens den for menn i samme gruppe varierer fra ltr. 39 til ltr. 49.
- I saksbehandlerstillinger II varierer kvinnelønnen fra ltr. 48 til ltr. 64, mens den for menn i samme gruppe varierer fra ltr. 41 til ltr. 65.
- Blant kvinnelige ledere varierer lønnen fra ltr. 47 til ltr. 72, mens den for mannlige ledere varierer fra ltr. 61 til ltr. 86.

Lederstillinger:

- Totalt sett hadde ledere i perioden 1996 – 2001 svakere lønnsutvikling enn gjennomsnittet for embetet; 5,3 ltr. (fra 49,3 til 54,6). Fra 2001 til 2003 økte imidlertid gjennomsnittlig lederlønn fra 54,6 til 63,6 – eller 9 ltr. Denne økningen skyldes delvis bevisst satsing men også et høyere lønnsnivå for de lederne som kom inn i embetet gjennom integrasjonen. Ved årsskiftet 2004/2005 var gjennomsnittslønnen ltr. 63,5 – altså en liten reduksjon. Selv om avdelingssjefene fikk en ikke ubetydelig lønnsøkning i 2004, ble det tilsatt flere mellomledere med lavere lønn enn snittet, noe som nok bidro til å trekke dette ned. Ved utgangen av 2007 var gjennomsnittslønnen for ledere økt til ltr. 67,3.
- Frem til 2001 så det ut til at gjennomsnittlig lønn for kvinnelige ledere hadde stabilisert seg i underkant av ltr. 50 (ltr. 49,0 i 1996, ltr. 49,2 i 1998, ltr. 50,8 i 1999, ltr. 48,9 i 2000, ltr. 49,0 i 2001). I 2003 økte den imidlertid til ltr. 57 og i 2004 til ltr. 58,8. Gjennomsnittslønnen har økt jevnt og ved utgangen av 2006 var den ltr. 62,2.
- Mannlige ledere hadde i perioden 1996 – 2001 en gjennomsnittlig lønnsøkning på 8,6 ltr. (fra ltr. 49,4 til ltr. 58,0). Dette var en bedre gjennomsnittlig lønnsøkning enn for embetet totalt (6,8 ltr.). I 2003 var gjennomsnittlig lønn for mannlige ledere ltr. 65,2, i 2004 ltr. 65,4 og i 2005 ltr. 67,3. Ved utgangen av 2007 var gjennomsnittslønnen for mannlige

ledere ltr. 69,3. Det er verd å merke seg at den relativt høyere lønnen til ass. fylkesmann, fylkeslege og tre ass. fylkesleger bidrar til å trekke snittet for menn opp.

- Differansen mellom kvinnelige og mannlige lederes lønn holder seg på ca. 7 ltr.

Saksbehandlerstillinger totalt:

- Saksbehandlerne i det gamle embetet hadde en noe svakere lønnsutvikling enn snittet for embetet totalt ved at gjennomsnittlig lønn (begge gruppene totalt) økte fra ltr. 34,7 i 1996 til ltr. 41,0 i 2001, en økning på 6,3 ltr. Økningen var litt bedre for kvinner enn for menn; fra 32,7 i 1996 til 40,2 i 2001 (7,5 ltr.) for kvinner mot 36,1 til 41,8 (5,7 ltr.) for menn. I 2003 (etter integrasjonen) var gjennomsnittlig lønn for kvinnelige saksbehandlere ltr. 41,5 og for mannlige saksbehandlere var den ltr. 46,5. Ved utgangen av 2004 hadde kvinnelige saksbehandlere en gjennomsnittslønn på 44,1 – en økning på 2,6 ltr. fra året før. Tilsvarende for menn var ltr. 48,7 – en økning på 2,2 ltr. I 2005 økte gjennomsnittlig lønn for kvinner og menn med henholdsvis 1,4 ltr. og 1,8 ltr. til ltr. 45,5 og ltr. 50,5. Pr. 31.12.2006 var gjennomsnittlig lønn for kvinner ltr. 47,7 (økning på 2,2 ltr.) og for menn ltr. 55,6 (økning på 5,1 ltr.). Pr. 31.12.2007 var gjennomsnittlig lønn for kvinner ltr. 49,9 (økning på 2,2 ltr.) og for menn ltr. 56,3 (økning på 0,7 ltr.).

Kontorstillinger:

- I kontorstillinger I var lønnsøkningen fra 1996 til 2001 på 3,9 ltr. (fra 21,9 til 25,8). Det må bemerkes at flere kontorstillinger i denne perioden ble justert opp fra kontor- til saksbehandlerstilling i lokale lønnsforhandlinger. Lønnsutviklingen for kontoransatte er derfor høyere enn det oversikten viser. I 2004 var gjennomsnittlig lønn for denne gruppen fortsatt ltr. 26,6. Tendensen med oppjustering av kontorstillinger til saksbehandler I- stillinger fortsatte i perioden 2002 – 2007, og dette bidrar til at gjennomsnittslønnen for gruppen reduseres ved at det er de høyest lønte i gruppen som rykker opp til saksbehandlerstillinger. Fra 2004 til 2005 økte gjennomsnittslønnen for gruppen fra ltr. 27,6 til ltr. 29,3. Ved årsskiftet 2005/2006 var det kun fem kvinner og to menn i denne stillingsgruppen med gjennomsnittslønn på henholdsvis ltr. 28,8 og ltr. 30,5. Pr. 31.12.2007 var det kun to kvinner (midlertidig ansatte) i denne gruppen med en gjennomsnittlig lønn på ltr. 31.

Før de lokale forhandlinger i 2006 vurderte partene om det fortsatt var utilsiktede lønnsforskjeller som burde jevnes ut. Man ble enige om at dersom slike forskjeller fortsatt finnes, skulle de søkes løst i ordinære lokale forhandlinger uten spesielle tiltak. Denne konklusjonen trakk man også i 2007, og de lokale lønnsforhandlingene, både 2.3.3 og 2.3.4, omfattet derfor alle medarbeidere ved embetet som omfattes av hovedtariffavtalen. Ved årsskiftet 2007/2008 så bildet slik ut:

Gruppe	Led/FSE	AST	KOBA	LA	MVA	OUA	SHA	SUM
K I		31/						31/
K II		44/		42/				43,3/
S I		40,3/40,3	44,3/44,7	43,3/44,8	42/46,7		47,5/	42,2/44,2
S II	64/59,5	57/61	52,7/52,3	51,3/53,4	50,3/55,7	55,7/56,7	56,2/57,3	54,2/55,3
L	/82	51/	71/63,3	63/65,7	65/66,5	72/64,5	/75,4	62,2/69,3
sum avd.	64/67	41,7/45,5	51,3/53,2	49,1/53,3	51,6/55,3	58/58,6	54,9/65,5	49,9/56,3
<i>Diff.</i> <i>2006/2007</i>	2/-5,5	2,7/1,1	0,1/1,1	0,9/0,7	3/0,4	1,7/1,1	1/0,5	2,2/0,7
<i>gj.snitt</i> <i>avd 2007</i>	66,3	42,4	52,3	50,7	54,2	58,3	59,6	53

- Årsaken til eventuell nedgang i gjennomsnittslønn og negativ lønnsutvikling er turnover.
- I SHA er det særlig fylkeslegen og tre ass. fylkesleger som trekker snittet opp for mannlige ledere og for avdelingen totalt.

Inkluderende arbeidsliv

Oversikten under viser utviklingen av sykefraværet i perioden 2003 – 2007 (i % av antall mulige dagsverk):

År	kvartal	Sykefravær totalt (%) ¹⁾	Derav for kvinner (%)	Derav for menn (%)
2003	1	6,2	4,5	1,7
	2	7,3	5,9	1,4
	3	9,9	7,5	2,4
	4	6,6	4,5	2,1
2004	1	6,4	4,5	1,9
	2	5,8	3,9	1,9
	3	4,2	3,4	0,8
	4	3,7	2,8	0,9
2005	1	6,1	4,7	1,4
	2	4,0	3,0	1,0
	3	4,1	2,9	1,2
	4	4,2	2,9	1,3
2006	1	4,9	4,3	0,6
	2	3,1	2,5	0,6
	3	2,9	2,2	0,7
	4	3,8	2,9	0,9
2007	1	5,3	4,0	1,3
	2	3,3	1,6	1,7
	3	2,0	1,0	1,0
	4	4,2	3,7	0,5

¹⁾ I prosent av totalt antall mulige dagsverk

Selv om sykefraværet ikke har vært høyt sammenlignet med tilsvarende virksomheter, har kvinner hatt et betydelig høyere sykefravær enn menn. Hovedårsakene til dette har vært et høyt langtidssykefravær grunnet årsaker som ikke kan knyttes til arbeidsplassen. Vi setter i verk tiltak og tilpasninger for at sykemeldte skal kunne vende tilbake til arbeid så snart det er mulig og for å forebygge arbeidsrelatert sykdom.

Gjennomsnittsalderen for ansatte ved embetet var 48 år – 46,4 år for kvinner og 49,3 år for menn i 2007 (beregnet ut fra ansatte ved årsskiftet 2007/2008 og den alderen de nådde i 2007). Aldersfordelingen på avdelingene var som følger:

Avdeling	Gj.snittsalder avdelingene	Gj.snittsalder kvinner	Gj.snittsalder menn
Emb.led.	57		56
FSE	49,3	51	48,5
AST	48,9	49,1	48,3
KOBA	41,7	41,7	41,7
LA	46,8	41,6	50,6

MVA	46,4	44,8	47,1
OUA	52	51,4	52,6
SHA	51,3	48,8	54,5
Embetet tot.	48	46,4	49,3

Noen kommentarer:

- Gjennomsnittsalderen totalt ved embetet gikk litt opp fra 2006 til 2007: fra 47,2 til 48 år.
- Som vi ser varierer gjennomsnittsalderen relativt mye avdelingene imellom. Embetsledelsen og FSE teller så få personer at det egentlig er lite relevant å operere med gjennomsnittsalder for disse enhetene.
- Embetet sett under ett så har kvinner lavere gjennomsnittsalder enn menn. Dette gjelder stort sett også på avdelingsnivå.
- Ved årsskiftet hadde vi kun fire medarbeidere som var yngre enn 30 år; tre kvinne og én mann.
- Det var totalt 42 medarbeidere som var over 55 år; 19 kvinner og 23 menn.

Nedenfor følger en aldersprognose for perioden 2008 – 2016, beregnet ut fra alderssammensetningen ved embetet pr. 01.01.08 (den alderen de når i løpet av 2008). Fremskrivningen forutsetter at alle medarbeidere fortsetter til oppnådd aldersgrense på 70 år.

Aldersprognose for tilsatte 50 + hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag pr. 01.01.08:																											
Alder:	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	Alder	Alder	Alder	Alder		
År/Ant.:																						55-70	55-59	62-64	65-70		
2008	3	2	7	9	3	2	2	3	6	7	2	5	6	2	3	1	4	0	0	1	0	44	20	11	6		
2009	5	3	2	7	9	3	2	2	3	6	7	2	5	6	2	3	1	4	0	0	1	47	16	13	9		
2010	5	5	3	2	7	9	3	2	2	3	6	7	2	5	6	2	3	1	4	0	0	55	19	13	10		
2011	3	5	5	3	2	7	9	3	2	2	3	6	7	2	5	6	2	3	1	4	0	62	23	14	16		
2012	4	3	5	5	3	2	7	9	3	2	2	3	6	7	2	5	6	2	3	1	4	64	23	15	21		
2013	3	4	3	5	5	3	2	7	9	3	2	2	3	6	7	2	5	6	2	3	1	63	24	16	19		
2014	5	3	4	3	5	5	3	2	7	9	3	2	2	3	6	7	2	5	6	2	3	67	26	11	25		
2015	2	5	3	4	3	5	5	3	2	7	9	3	2	2	3	6	7	2	5	6	2	69	22	7	28		
2016	6	2	5	3	4	3	5	5	3	2	7	9	3	2	2	3	6	7	2	5	6	70	18	7	29		

Kommentarer:

- I vår lokale seniorpolitikk regner vi alle i aldersgruppen 55 – 70 år som seniormedarbeidere, og det er denne gruppen vi fokuserer på med hensyn til tiltak. Vi ser at gruppen vil øke kraftig i perioden, forutsatt at vi fortsatt har liten turnover og at alle fortsetter i arbeid til fylte 70 år.
- Som en del av tariffoppgjøret 2006 fikk de lokale partene gjennom hovedtariffavtalen pkt 5.9.1. b anledning til å utvide sentral avtale om tjenestefrie dager med lønn med fire dager pr. kalenderår fra fylte 62 år, og med sju dager pr. kalenderår fra fylte 65 år. Vi etablerte slik lokal avtale. Den sentrale avtalen sammen med den lokal avtalen gir rett til tjenestefrie dager med lønn i til sammen seks dager fra fylte 62 år og 12 dager fra fylte 65 år. Tjenestefrie dager som ikke avvikles kan tas ut som lønn. Avtalene gjelder til 30.04.08. Ved utgangen av 2007 var det 10 medarbeidere som kom inn under avtalen, 4 kvinner og 6 menn. 7 medarbeidere tok dette ut som lønn, mens 3 tok det ut som fritid.
- Fra 01.08.07 har embetet deltatt i et sentralt forsøk for seniormedarbeidere som innebærer at alle som var eller fylte 62 år i 2007 og jobbet i 100 % stilling har fått 20 % reduksjon i arbeidstiden samtidig som de får utbetalt 100 % lønn og beholder rettigheter for øvrig. Forsøket avsluttes 31.07.09. 9 medarbeidere fikk tilbud om å delta i forsøket – 8 stykker takket ja (6 menn og 2 kvinner). Alle tar ut arbeidstidsreduksjonen som én tjenestefri dag

pr. uke. Det er allerede noen som har antydnet at de som en direkte følge av forsøket har utsatt tidspunktet for fratreden.

- Alle medarbeidere tilbys å delta i organiserte trimaktiviteter én time av arbeidstiden pr. uke.

1.4.3 Likestilling

Det vises også til kap. 2.3.5 og resultatområde 48.

Fylkesmannen som myndighetsutøver

Kommunal- og beredskapsavdelingen

Fylkesmannen hadde en del spørsmål knyttet til kjønnsmessig balanse i folkevalgte organ i tilknytning til kommunevalget. Det ble også gjennomført en lovlighetskontroll knyttet til manglende kjønnskvolter etter kommuneloven § 37. Denne resulterte i at Fylkesmannen opphevet vedtak om oppnevning av formannskap og 3 utvalg i en kommune.

Avdeling for landbruk og bygdeutvikling

Innen landbruket er det også et mål å arbeide videre for en bedre likestilling. Viktig i denne sammenheng er å øke eierandelen til kvinner og få flere kvinner til å bli næringsutøvere innen landbruket. Videre er det viktig å få med flere kvinner inn i styrer og råd, samt å utvikle kompetansegrunnlaget knyttet til kvinnelig deltakelse i tilknytning til landbruket.

Gjennom strategien fra LMD ”Ta landet i bruk”, er det ei målsetting om å satse på mat, økologi, treverk, bioenergi, grønt reiseliv og ”Inn på tunet”. Sentralt i denne strategien er å ta hensyn til begge kjønn og aktører i ulike livsfaser slik at de kan få gode muligheter til å utvikle ei lønnsom næring.

En forsøker i første rekke å bidra til denne målsettingen gjennom informasjonstiltak. I tillegg vil avdeling for landbruk og bygdeutvikling gjennom Bygdeutviklingsmidlene bidra til å oppnå målsettingen.

I tillegg legges det nå opp til et omfattende rekrutteringsarbeid innen landbruket. Kvinner er en viktig del i dette arbeidet. Avdeling for landbruk og bygdeutvikling vil bli trukket med i dette arbeidet etter hvert.

Miljøvern avdelingen

Miljøvern avdelingen har en stabil bemanning av fast ansatte. Avdelingen har en kvinnelig nestleder, men kun 3 kvinnelige saksbehandlere i fast stilling, 1 kvinnelig hospitant og 0,5 av kontoransatt av de 15,5 av faste ansatte. I tillegg hadde vi i 2007 to midlertidige ansatte, en av hvert kjønn. Vi foretok i 2007 tilsetting av 3 vikarer med virkning fra 2008, alle kvinner.

Råd og utvalg:

I tilknytning til forvaltningen av Trollheimen landskapsvernområde, sammen med Møre og Romsdal, og Skarvan og Roltdalen nasjonalpark; sammen med Nord-Trøndelag, er det opprettet egne rådgivende utvalg for fylkesmennene i deres rolle som forvaltningsmyndighet. For Trollheimen landskapsvernområde har kommunene og fylkeskommunen oppnevnt hver sine representanter, rådgivende utvalg har 8 medlemmer hvorav kun 1 fast representant er kvinne. I Skarvan og Roltdalen nasjonalpark har kommunene, grunneiere og bruksberettigete oppnevnt representanter og her er 1 av de 12 oppnevnte kvinner. Ønsket om mer lik representasjon av menn og kvinner er tatt opp i utvalget med formål å bedre likestillingen. Det er nå en ny oppnevningrunde på gang og utfallet er ennå ikke endelig avklart.

Oppvekst- og utdanningsavdelingen

”Den gode barnehagen er en likestilt barnehage”. Handlingsplan for likestilling i barnehagene 2004 – 2007.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har et regionalt ansvar for Midt-regionen. Planen er et ledd i arbeidet for høy kvalitet i barnehagene. En jevnere kjønnsbalanse blant de ansatte og et aktivt arbeid for at jenter og gutter skal ha mulighet til å utvikle alle sine ferdigheter uten hinder av tradisjonelle kjønnsrolle er til barnas beste. Planen ble vedtatt av regjeringen Bondevik i 2004, og ble fulgt opp av regjeringen Stoltenberg. Det vises til vedlagte rapporter fra de tre fylkene (vedlegg 6).

Handlingsplanen har to mål.

- Flere menn i barnehagene – 20 prosent innen utgangen av 2007
- Likestilling og likeverd skalligge til grunn for all virksomhet og pedagogikk i barnehagen.

Landskonferanser – Nasjonale konferanser arrangert i Sør-Trøndelag

I perioden er det i Sør-Trøndelag arrangert flere betydelige konferanser innenfor gjeldende tema. Blant andre:

Barne- og familiedepartementet arrangerte sin tredje landskonferanse om Handlingsplan for likestilling i barnehagene (2004 – 2007) på Hell/Stjørdal i november 2005. Konferansen samlet over 100 deltakere. Målgruppe for konferansen var ansatte i barnehager, barnehageeiere, høgskoler, fylkesmann og andre med interesser og arbeidsoppgaver på området. Hele utviklingsgruppen i Sør-Trøndelag deltok på konferansen.

Høsten 2006 arrangerte Dronning Mauds Minne høgskole for førskolelærerutdanning (DMMH), i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, en landsdekkende konferanse på Hell/Stjørdal. Tittelen på konferansen var ”*Jenter er jenter og gutter er gutter – om kjønn, likestilling og likeverd i barnehagen*”. Målgruppe for konferansen var ansatte i barnehager, barnehageeiere, høgskoler, fylkesmann og andre med interesser og arbeidsoppgaver på området.

Avslutningskonferanse

Kunnskapsdepartementet arrangerte, i samarbeid med Fylkesmannen i Troms, avslutningskonferanse for likestillingsprogrammet i Tromsø i november 2007. Konferansen hadde som mål og oppsummere hva som har skjedd, hva som hadde stått i søkelyset i perioden og peke ut kursen for arbeidet på vegen videre.

Styring og utvikling av arbeidet i fylket

I Sør-Trøndelag har det utøvende arbeidet vært gjennomført av en utviklingsgruppe. Det. Denne gruppen har ansvar for samordning av tiltak og utviklingsarbeid i fylket. Etter hvert som prosjektet har utviklet seg har også sammensetningen av utviklingsgruppen endret seg. Gruppen har det siste året bestått av en representant fra Fylkesmannen, en representant fra DMMH, to representanter fra Trondheim og to representanter fra Melhus (se punktet om informasjon).

Informasjon

Informasjonsstrategien i fylket har vært å:

- Ha likestilling og MIB som tema i de halvårlige møtene Fylkesmannen har med barnehageansvarlige i kommunene.

- Satse særlig på to kommuner som ”fyrtårnkommuner”. Det er Trondheim kommune og Melhus kommune. Dette er grunne til at disse kommunene er kommunerepresentantene i utviklingsgruppen.

Fyrtårnkommunene

Melhus kommune har i perioden arbeidet godt i et samarbeid mellom privat og kommunal barnehage og kommuneleddet. Fylkesmannen har tildelt særskilte midler til frikjøp av kompetanse for å arbeide særskilt med pådrivings- og informasjonsarbeid i kommunen.

Trondheim kommune har i tillegg til det generelle informasjonsarbeidet satset på et nettverk av barnehager. Her er det 8 barnehager som særlig ønsker å satse på dette feltet har blitt tatt opp i nettverket. Disse vil innen fyrtårnkommunen ha en status som en slags ”fyrtårnbarnehager”. Det gir dem et særlig ansvar for å spre sine erfaringer til andre barnehager i kommunen. Fylkesmannen har i perioden tildelt to barnehager i Trondheim prosjektmidler. Det er Tempe barnehage og Granåstoppen barnehage. Granåstoppen gjennomfører et prosjekt i nært samarbeid med DMMH..

Studieturer

Utviklingsgruppen har sammen med like grupper fra Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal i perioden deltatt på to studiereiser. En til Stockholm og en til Helsingfors. Se mer om dette i overbyggende rapport.

Veien videre

Vi venter på den bebudede strategiplanen for likestilling i barnehage og grunnopplæring. En felles strategi for arbeidet med likestilling i barnehage og skole vil være et viktig steg videre og det vil være et tjenlig verktøy for å se helhet og sammenheng i dette arbeidet

Samla ressursbruk er 0,4 årsverk

Kommentar: Ressursbruk i 39.3 må sees i sammenheng med ressursbruk 39.2.

Sosial- og helseavdelingen

På helse- og sosialområdet er kjønnsperspektivet av stor betydning, og det er vel dokumentert at kjønnsforskjeller spiller en rolle for hvordan man kontakter tjenesteapparatet. I en del tilfeller kan også kjønn være av betydning for hvordan en blir møtt og hvilken behandling man får. Både Statens Helsetilsyn og Sosial- og helsedirektoratet har fokus på kjønnsperspektivet i sine oppdrag og Fylkesmannen og Helsetilsynet i Sør-Trøndelag forsøker å følge opp dette i sin oppgaveløsning.

Fylkesmannen som arbeidsgiver

Det vises til Personal- og likestillingsrapporten for Sør-Trøndelag fylkesmannsembete 2007 for en mer grundig redegjørelse.

Tilpasningsavtale til Hovedavtalen ved Sør-Trøndelag fylkesmannsembete

I 2006 ble partene enige om en ny tilpasningsavtale til Hovedavtalen for arbeidstakere i staten. § 21 omhandler likestilling:

Embetsledelsen og avdelingssjefene har ansvar for at arbeidsoppgavene blir fordelt slik at kvinner og menn får like store muligheter for utvikling. Gjennom sin ledelse skal de sørge for at likestillingsperspektivet blir ivaretatt.

I de tilfeller hvor det nedsettes prosjektgrupper o.l. bør om mulig begge kjønn være representert, helst tilnærmet likt.

Likestillingsperspektivet skal innarbeides i planleggings- og policydokumenter.

Ved virksomheten skal det hvert år utarbeides en årsrapport om likestillingsarbeidet. Rapporten skal legges frem for organisasjonene og gjøres kjent for alle tilsatte i virksomheten.

Før lokale lønnsforhandlinger gjennomføres skal det utarbeides en stillingsoversikt og en oversikt over lønnsendringer i virksomheten siste år fordelt på kjønn. Oversikten gjøres kjent for partene før forhandlingene.

Lokal personalpolitikk

I 2004 utarbeidet vi en ny og omforent overordnede personalpolitikk for embetet. I tilknytning til likestillingsperspektivet er bl.a. følgende uttrykt:

”Lønnspolitikken ved Sør-Trøndelag fylkesmannsembete skal bidra til at det ikke skapes kjønnsbetingede lønnsforskjeller.

Ved Sør-Trøndelag fylkesmannsembete skal det legges til rette for fleksibel arbeidstid. Det skal kunne tas individuelle hensyn når det gjelder fleksibelt arbeidssted. Dette for å

- kunne rekruttere og beholde nødvendig kompetanse, også uavhengig av bosted.
- motivere medarbeiderne.
- profilere embetet som en fremtidsrettet og attraktiv arbeidsplass.

Det skal også kunne tas individuelle hensyn i håndteringen av velferdsordningene.”

Og gjennom den omforente lokale lønnspolitikken er partene enige om følgende målsettinger:

”Vår lokale lønnspolitikk skal bidra til at

- ❖ lønnsnivået ved embetet gjenspeiler den kompetansen som kreves for at oppgavene skal kunne utføres på en god måte.
- ❖ lønnsnivået ved embetet er konkurransedyktig i forhold til offentlig sektor i Sør-Trøndelag.
- ❖ faglig utvikling, resultatoppnåelse, erfaring og ansvar belønnes.
- ❖ det er likelønn mellom kvinner og menn.”

Ved Sør-Trøndelag fylkesmannsembete har vi planlagt og igangsatt flere tiltak for å følge opp forhold som er avdekket i de årlige personal- og likestillingsrapportene samt gjennom drøftinger med de tillitsvalgte og som vi mener er utilfredsstillende med henblikk på likestilling. De viktigste er som følger:

- Utvikling av embetets personalpolitikk: Integrasjonen medførte et behov for å utvikle en ny omforent personalpolitikk for virksomheten. Således ble vi enige om en ny overordnet personalpolitikk i 2004, og i 2005/2006 utarbeidet vi en ny omforent lokal lønnspolitikk. I 2006 evaluerte vi rekrutteringspolitikken og -rutinene våre. Vi startet også arbeidet med å utvikle en omforent lokal seniorpolitikk, og den ble ferdigstilt og iverksatt i første kvartal 2007.
- Rekruttering: På grunn av en lite tilfredsstillende statistikk med hensyn til andel kvinnelige ledere i embetet, har vi over flere år hatt fokus på lederrekruttering. Ved kunngjøring av alle lederstillinger oppfordres kvinner til å søke. Vi vurderer også utformingen av kunngjøringstekstene med dette for øyet. Vi ønsker også å rekruttere

menn til kontorstillings- og saksbehandler I-gruppene. I vår tilpasningsavtale til hovedavtalen har vi fastsatt at ved kunngjøring av lederstillinger og kontor-/saksbehandler I-stillinger skal vi oppfordre hhv. kvinner og menn til å søke.

- **Kompetanseutvikling:** Med sikte på kvalifisering og muligheter for intern rekruttering til lederstillinger, har mellomlederopplæring for kvinnelige medarbeidere vært prioritert. Vi har også prøvd å legge forholdene til rette for at spesielt kvinner med lav formalkompetanse skal kunne gjennomføre kompetansegivende utdanning. I 2007 startet vi arbeidet med å utarbeide en omforent lokal politikk for kompetanseutvikling og regner med å ferdigstille og iverksette denne i første kvartal 2008. Embetsledelsen og avdelingslederne får ansvaret for å identifisere og beskrive kompetansebehovet i virksomheten og den enkelte avdeling samt å iverksette tiltak. De skal også påse at kjønnsperspektivet ivaretas i kompetanseutviklingen.
- **Lønnsutvikling:** Hovedårsaken til den relativt store forskjellen i gjennomsnittslønnen mellom kvinner og menn er at vi har en tradisjonell kjønnsfordeling mellom stillingsgruppene med stort sett kun kvinner i kontorstillingene samt saksbehandler I-stillingene og et stort mannlige flertall blant ledere. For å bidra til å fjerne utilsiktede lønnsforskjeller har kvinner blitt prioritert ved de fleste ordinære lokale lønnsforhandlinger ved at de har fått en større andel av lønnpotten enn en proratafordeling tilsier.
- **Inkluderende arbeidslivsbedrift og reduksjon av sykefraværet:** Vi har over flere år hatt høyere sykefravær blant kvinner enn blant menn. Våren 2003 ble vi IA-bedrift – hovedmålet er å redusere sykefraværet. Samtidig inngikk vi avtale med Centrum Bedriftshelsetjeneste for bedre å kunne ivareta HMS-arbeidet ved embetet og følge opp medarbeidere som har behov for det samt iverksette tiltak som forebygger arbeidsrelaterte sykdommer. Høsten 2007 gjennomførte vi en arbeidsmiljøundersøkelse i samarbeid med Sensus, jf. kap. 3.1 Resultatområde 98.1. Vi er nå i ferd med å følge opp resultatet av undersøkelsen og utarbeide en tiltaksplan. Også i 2007 hadde vi et relativt lavt gjennomsnittlig sykefravær på 3,7 %.
- **Seniorpolitikk:** I løpet av våren 2007 ferdigstilte og iverksatte vi en omforent lokal seniorpolitikk. Den innebærer bl.a. én time trim i arbeidstiden for alle (valg mellom ulike fellesaktiviteter), lokal avtale om tjenestefrie dager for medarbeidere over 62 år, internt kurs om bl.a. pensjonsrettigheter, tilbud om deltagelse på eksternt seniorkurs. Fra august 2007 har embetet vært med i et sentralt toårig forsøk for seniorer som innebærer at alle medarbeidere som var eller fylte 62 år innen utgangen av 2007 fikk 20 % reduksjon i arbeidstiden samtidig som de beholder full lønn og rettigheter for øvrig. Forsøket avsluttes innen 1. august 2009 og skal deretter evalueres.
- **Hjemmebasert fjernarbeid (hjemmekontor):** Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vil stimulere til bruk av fleksible arbeidsformer, herunder løsninger med hjemmekontor. Avtale om hjemmekontor inngås mellom avdelingsleder og den enkelte medarbeider. Hensikten er å
 - øke arbeidstakernes kreativitet, produktivitet og arbeidsglede
 - forberede organisasjonen på nye arbeidsprosesser og samarbeidsformer
 - beholde og rekruttere arbeidstakere med spisskompetanse, tilnærmet uavhengig av bosted
 - lette arbeidssituasjonen for arbeidstakere med omsorgsansvar/aktiv sykemelding
 - profilere embetet som en fremtidsrettet og attraktiv arbeidsplass
 - etablere gode ordninger i forhold til administrative rammer (lover, forskrifter, belønningssystemer, kontorhold) og aktuelle tekniske løsninger

1.4.4 Lærlinger

I 2007 hadde vi ingen lærlinger ved embetet.

1.4.5 Grønn stat – miljøledelse i staten

Embetet er sertifisert etter ISO 14001, men i 2007 innførte vi et nytt kvalitetssystem som ivaretar helheten i vår virksomhet på en bedre måte.

1.4.6 Bruk av seriøse firma i oppdrag til statlige virksomheter

I alle innkjøp vi foretar forsøker vi så langt det er mulig å sørge for konkurranse. Dette er i vår egen interesse og et grunnleggende prinsipp hos oss nedfelt i vår interne økonomiinstruks. Innkjøpene våre er fordelt på 6 avdelingsbudsjetter med mange bestillere. Samordning av innkjøp prøver vi å gjøre så langt vi kan, selv om det i noen tilfeller er en utfordring for oss.

I forhold til regelverket var det så vidt vi kan se ingen av våre planlagte innkjøp i 2007 som var over terskelverdien på 500.000 + mva., og vi har i så måte forholdt oss til de grunnleggende prinsippene i loven og forskriftens del I.

I 2007 innhentet vi ett tilbud om rammeavtale på 450.000,- på IKT-innkjøp. Da krevde vi skatteattest og HMS-erklæring hos tilbyderne.

2. Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Fylkesmannen legger til grunn at fornying er en fellesbetegnelse på endringer som sikter mot å gjøre offentlig sektor mer brukerrettet, effektiv og enkel å forholde seg til. For å kunne lykkes med dette må det jobbes bredt innenfor en rekke sektorer, både på tvers av etatsgrenser og innad i de enkelte virksomhetene.

Hensynet til fornying er innarbeidet i de aller fleste av de embedsoppdragene vi får. Fylkesmannens innsats på fornyingsområdet er derfor betydelig, og fordeler seg på en lang rekke tiltak og prosjekter der mange ulike samarbeidspartnere er involvert. For å lykkes med vår fornyingsinnsats har vi sett det som viktig å bygge på etablerte prosesser, prosjekter og fora vi har. Embetet har dessuten sett det som viktig å forankre vårt strategiske arbeid med effektivisering og fornying i embedsledelsen og ledergruppen.

Arbeidet med omstilling og fornying i kommunene var et ekstra satsingsområde i 2004 og 2005, som vi har videreført både i 2006 og 2007. Vi har lagt vekt på at dette må og skal være et embedsoppdrag, og dermed at embetets samlede kompetanse må søkes aktivisert. Av de viktigste tiltakene vi benytter er stimulering til utviklingsarbeid gjennom bruk av skjønnsmidler. Gjennom skjønnsmidlene støttes det i forståelse med kommunene en hel rekke fornyingsprosjekter innen IT, økonomi, kvalitetsutvikling i kommunale tjenester, større omstillingsprogram mv. Det ble tildelt 20 mill kr til ulike typer prosjekter i 2007.

Omstillingsarbeid i offentlig sektor innebærer at vi ikke minst må se på intern effektivisering og forbedring. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har mange prosjekter gående innenfor elektronisk forvaltning, jf. punkt 1.5 over. Fornyingsarbeid er videre viktig tema i den dialogen arbeidsgiver har med de ansatte, og som bl.a. resulterer i en felles kompetanseutviklingsplan for hvert enkelt år.

For å være en troverdig dialogpartner med kommunene om fornyingsarbeid, er det viktig at Fylkesmannens rolle i fornyingsarbeid innebærer at vi klarer å utnytte kunnskapen fra eget veilednings- og tilsynsarbeid og se sammenhenger med vår generelle samordningsfunksjon og arbeid med plan og kommuneøkonomi. Siden 2006 har en egen kommunearbeidsgruppe ved embetet løpende hatt som oppgave å vurdere helheten i embetets kommunedialog – og ut fra dette - foreslå til ledergruppen både strategiske og praktiske tiltak for at embetet skal bli bedre i å nå målene med fornyingsarbeidet.

Et område som embetet over tid har ønsket mer med er å få til en erfaringsutveksling og læring innad i og mellom kommuner på grunnlag av omstillingsprosjekter som støttes gjennom skjønnsmidlene. For å sikre overføringsverdi bør prosjektene som en start dokumenteres. Vi har derfor innført fra 2007 et krav om rapportering (på grunnlag av et elektronisk skjema). Rapportene vil bli gjort tilgjengelig for våre nettsider, og embetet vil jobbe videre – i en dialog med kommunene – med hvordan vi kan få til erfaringsutveksling og læring ut fra de betydelige antall fornyingsprosjekter som gjennomføres.

2.1.1 Universell utforming

Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne – Universell utforming – er fortsatt i for liten grad kjent i kommuner og privat virksomhet med ansvar for utforming av produkter, bygg og miljø. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i 2007 fortsatt det gode samarbeidet med fylkeskommunen, fylkesrådet for funksjonshemmede, Husbanken og Trondheim kommune for å finne strategier for implementering av handlingsplanen. Det vises ellers til rapportering under resultatområde 74.2 Universell utforming.

2.1.2 Samordning og veiledning

Samtlige avdelinger i embetet har et selvstendig ansvar for å se behov og muligheter for samordning, og å ta nødvendige initiativ. Kommunal- og beredskapsavdelingen, med egne medarbeidere på kommuneøkonomi-, plan- og beredskapssiden, er sammen med embetsledelsen/sekretariat tillagt et spesielt ansvar i dette arbeidet. Disse har et prosessansvar mht. helhetlig kommunedialog, faglig samordning i forhold til kommunale planprosesser og en helhetlig tilnærming til samfunnssikkerhet og beredskap så vel i embetet som på regionalt nivå og i samarbeid med kommunene. Arbeidet utføres bl.a. ved hjelp av en rekke fora og møteplasser, bl.a. avholdes det ukentlige planforum der kommunale plansaker drøftes mellom planmedarbeidere fra alle embetets avdelinger samt fylkeskommunen. NVE og SVV deltar i disse møtene når det arbeides med kommuneplanuttalelser. Det er også utarbeidet retningslinjer og rutinebeskrivelser for det faglige samordningsarbeidet.

Fylkesmannen er opptatt av at dialogen mellom regional stat og kommunene skal fremstå som sammenhengende og helhetlig. Vi arbeider med å utvikle alle ledd i dialogen i henhold til dette: formidling av statlige mål og føringer gjennom fylkesmannens kommunebilde, kommunebesøk, dialogkonferanser, tilsyn og faglige møter samt deltakelse i planprosesser/uttalelser i plansaker, meklinger og enkeltsaker. Som tidligere nevnt er det internt på embetet etablert en egen kommunearbeidsgruppe som på oppdrag fra ledelsen vurderer tiltak som fremmer helhetlig dialog med kommunene.

Det er ellers svært viktig at fylkesmannen selv er tett involvert i samordningsarbeidet, ikke minst mot de regionale statsetatene i forhold til kommunene, fylkeskommunen og i forhold til sentrale myndigheter. Fylkesmannen har også et eget sekretariat som bidrar til arbeidet med samordning og videreutvikling av kommunedialogen både internt og eksternt.

2.1.3 Kommunestatistikken 2007

Kommunestatistikken er et hefte publisert av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som har til hensikt å visualisere utvalgte demografiske data og en overordnet status av forvaltningen og tjenesteproduksjonen i kommunene i Sør-Trøndelag. Heftet er i hovedsak basert på data fra KOSTRA, men det er også hentet data fra annen offentlig statistikk. Heftet ble publisert to ganger i 2007, første gang med foreløpige KOSTRA-data fra 15. mars, og andre gang med reviderte KOSTRA-data fra 15. juni. Kommunestatistikken 2007 finnes på vår hjemmeside under adressen:

http://www.fylkesmannen.no/fmt_hoved.asp?tgid=4134&gid=4153&amid=1271881 .

2.1.4 Fylkesmannens kommunebilde

De kommunespesifikke kommunebildene (erstattet i 2006 de kommunespesifikke forventningsbrevene) er dokumenter som på et overordnet nivå gjengir Fylkesmannens inntrykk (bilde) av kommunene i fylket. De utformes i forbindelse med Fylkesmannens samordnet kommunebesøk i den aktuelle kommunen, det vil si én gang i løpet av valgperioden, og sendes kommunen for ”nivellering” i forkant av dette besøket. Fylkesmannens kommunebilde utgjør sammen med Kommunestatistikken og kommunens planverk tyngden i dialoggrunnlaget i dette besøket. Strukturen i dokumentet, som er tilnærmet lik strukturen i Kommunestatistikken og programmet for de samordnede kommunebesøkene, ser slik ut:

1. Innledning
2. Planlegging og styring
 - 2.1 Politiske og administrative styringsverktøy
 - 2.2 Økonomi og økonomistyring
 - 2.3 Samfunnsikkerhet og beredskap
 - 2.4 Interkommunalt samarbeid
3. Ressurs- og utviklingsgrunnlag
 - 3.1 Forvaltning av arealressursene gjennom kommuneplanens arealdel
 - 3.2 Miljøvern
 - 3.3 Landbruk og bygdeutvikling
4. Tjenesteyting og velferdsproduksjon
 - 4.1 Barnehage
 - 4.2 Grunnskole
 - 4.3 Kommnehelse
 - 4.4 Pleie og omsorg
 - 4.5 Sosialtjenesten
 - 4.6 Barnevern

Hvert underpunkt i denne strukturen har følgende oppbygning:

Fylkesmannens fokusområder - konkret for gjeldende kommune og med utgangspunkt i statlige forventninger og politikk, samt Fylkesmannens kjennskap til kommunen.

Fylkesmannens bilde av kommunen - kort oppsummert kommunens status i forhold til Fylkesmannens fokusområder og eventuelle andre relevante forhold.

Dialogpunkter - forhold hvor Fylkesmannen ønsker en dialog med kommunen.

Det er viktig å understreke at Fylkesmannens kommunebilde ikke uttømmende gjengir Fylkesmannens bilde av kommunen, men at dokumentet har fokus på forhold hvor kommunen har et handlingsrom eller utviklingspotensial som det er viktig å ha dialog om.

Kommunebildene er dermed ikke en "fasit", men må brukes som grunnlag for en dialog mellom den enkelte kommune og regional stat. I denne sammenhengen er det også viktig å bringe inn de verktøy og prosesser kommunene selv utvikler og bruker for å vurdere kvaliteten i sin tjenesteproduksjon, og de styringssystemer de har/utviklinger for å oppnå en bedre sammenheng mellom mål og resultat.

Oversikt over nye og endrede statlige styringssignaler rettet mot kommunene finnes på vår hjemmeside under adressen:

http://www.fylkesmannen.no/fmt_enkel.asp?tgid=4134&gid=27236&amid=1141427 .

2.1.5 Kommunebesøk

Fylkesmannen gjennomførte samordnet kommunebesøk, som er en arena hvor de besøkte kommunene kan møte Fylkesmannens ledergruppe og sentrale fagpersoner i en uformell dialog, i 8 av fylkets kommuner i løpet av 2007. Kommunebesøkene har også vært en viktig arena i arbeidet med å påse at summen av statlige pålegg og styringsaktivitet ikke medfører kostnader som overskrider kommunenes økonomiske ressurser.

I tillegg til dette gjennomfører alle fagavdelingene egne og mer fagspesifikke kommunebesøk der det er naturlig

Fylkesmannen har dessuten deltatt i kommunemøter både i oppstartfasen og underveis i kommuneplanprosessene, sammen med andre regionale og statlige myndigheter.

2.1.6 Dialogkonferansene

Som ledd i utviklingen av dialogen mellom regional stat og kommunene avholder Fylkesmannen årlig en dialogkonferanse med ordførere og rådmenn i kommunene i fylket, fylkeskommunen og KS. Hensikten er å skape en arena der kommunene kan ha reell innflytelse på samarbeidet med regional stat og på egne rammebetingelser. I konferansen inngår bl.a. konsultasjoner omkring prinsipper for fordeling av skjønnsmidlene. Fylkesmannen legger kommunenes råd inn i sitt arbeid med fordelingen. Det har vært stor interesse og positive tilbakemeldinger på dette grepet fra alle involverte parter. Dialogkonferansene brukes ellers til felles kunnskapsoppbygging om sentrale samfunnsmessige tema av betydning for utvikling av kommunesektoren, informasjonsutveksling og knytting av kontakter/nettverk.

I tillegg arrangeres det årlig en OR-samling (ordfører- og rådmannssamling) like etter fremleggelsen av regjeringens kommuneproposisjon. Formålet er gjennomgang av viktige trekk i proposisjonen samt andre aktuelle tema i styringsdialogen mellom sentral/regional stat og kommunene. Det er et mål å trekke inn representanter fra regjeringen eller departementene i OR-samlingen, for å formidle kontakt og stimulere til dialog mellom kommunene og sentrale myndigheter. I 2007 deltok avdelingsdirektør Thor Bernstrøm fra KRD.

Sammen med statsbudsjettkonferansen utgjør de ovennevnte samlingene Fylkesmannens faste møtepunkter med politisk og administrativ ledelse fra kommunene i fellesskap. Erfaringene er svært positive, noe som fremgår både av tilnærmet 100 % oppslutning fra kommunene og den positive tilbakemeldingen fra så vel kommunene som fra de øvrige aktørene.

Embetet har ellers i 2007 deltatt som observatør i de regionråd/samarbeidsutvalg som finnes i fylket. Dette er en nyttig arena for å få kjennskap til de ulike former for samarbeid

kommunene allerede har etablert, videreutvikling av nye samarbeidsområder og generelt til å fange opp signaler av betydning for forholdet mellom stat og kommune.

2.1.7 KS Sør-Trøndelag

KS og Fylkesmannen har i flere år samarbeidet i prosjekter og aktiviteter rettet mot omstillings- og utviklingsarbeid i kommunene i fylket. Som en videreutvikling av dette inngikk KS og Fylkesmannen i desember 2005 en samarbeidsavtale. Erfaringene fra samarbeidet har vært god også i 2007. I medhold av samarbeidsavtalen møtes Fylkesmannen og KS fylkesstyre en gang i året, mens Fylkesmannen og arbeidsutvalget for KS fylkesstyre møtes to ganger i året eller etter behov. Gjennom dialog skal partene se helhetlig på omstillingsarbeid i kommunal sektor, slik at det sikres best mulig forutsetninger for at kommunalt omstillingsarbeid skal lykkes

På oppvekstsiden har Fylkesmannen og KS i 2007 samarbeidet om følgende:

Regionale samlinger for skoleeiere og administrasjon om implementering av Kunnskapsløftet (5 samlinger)

KS har vært invitert til møter om barnehageprogrammet og videreutvikling av barnevernet.

Felles møte med skolefaglig ansvarlige fra kommunene

Planlegging av kompetanseheving for pedagogisk personale

Fylkesmannen samarbeider med KS i programmet Livskraftige kommunar – Kommunenettverk for miljø- og samfunnsutvikling. Programmet har kommet i gang og det er nettverket på klima og energi som har størst interesse. Fylkesmannen deltar med å gi miljøfaglig støtte, deltakelse i nettverkssamarbeid, veiledning og kunnskapsformidling.

Samarbeid med Sør-Trøndelag fylkeskommune

Fylkesmannen og Sør-Trøndelag fylkeskommune inngikk i 2004 en samarbeidsavtale i den hensikt å oppnå økt kvalitet, effektivitet og brukervennlighet i oppgaveløsningen. Avtalen ble evaluert høsten 2005 og ny avtale for 2005-2007 underskrevet i desember 2005. Områdene partene så langt har samhandlet om er dialog med kommunene, planbehandling, digital dugnad, nærings- og regionalutvikling, folkehelseområdet, oppvekst og utdanning og universell utforming. Det arbeides nå med å lage avtale for 2008-2009, der andre og nye samarbeidsområder (for eksempel klima og energi) vurderes tatt inn.

I 2007 har det vært tre strategiske ledermøter mellom ledelsen i de to virksomhetene, der status for tiltakene i samarbeidsavtalen har vært drøftet hver gang. I tillegg har partene utvekslet informasjon om og drøftet viktige saker for samfunnsutviklingen i Sør-Trøndelag.

2.1.8 Samarbeidet med regionale statsetater

Som det vil framgå flere steder i årsrapporten, har Fylkesmannsembetet et utstrakt samarbeid med mange av de regionale statsetatene. I medhold av fylkesmannens instruks, har fylkesmannen møter med statsetatene samlet fire ganger i året. Hensikten med disse møtene er å ta opp problemstillinger av betydning for statsetatene samlet, gjensidig informasjonsutveksling og nettverksbygging. Vi har merket en klar økning i både deltakelsen og engasjementet på disse møtene i 2007, og statsetatene har klart å opptre samlet med innspill bl.a. til arbeidet med ny fylkesplan. I november 2007 ble det holdt en egen 2 dagers nettverkssamling for statlige etatsjefer, med stor deltakelse og gode tilbakemeldinger. Dette underbygger et godt klima for samhandling i fylket.

2.1.9 Tilsyn og faglige møter

Fylkesmennene fikk i 2007 en rett og plikt til å sørge for at alt statlig tilsyn mot kommuner og fylkeskommuner er samordnet. Vedtaket innebærer at Fylkesmannen må etablere og videreutvikle samordningsmekanismer knyttet så vel til praktiske sider ved tilsynet som til vurdering av pålegg og varsel om pålegg. De statlige tilsynsetatene som fører tilsyn med kommunene i Sør-Trøndelag er i stor grad regionalt organisert, og fører således også tilsyn med kommunene i både Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal. I samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Møre og Romsdal ble det derfor utviklet felles rutiner for samordning av kommunerettet tilsyn, etter kommunelovens kap 10 A, i regionen.

Embetet har en egen arbeidsgruppe med deltakere fra alle avdelinger som arbeider med samordning av tilsyn innad i embetet/mellom avdelinger og etter behov med andre aktører (f.eks. Arbeidstilsynet). Målsetningen er å samordne tilsynsaktiviteten så langt råd er og samtidig sikre at kommunene opplever fylkesmannens og helsetilsynets virksomhet på området som helhetlig og koordinert. Eksempler på samordnede tiltak i 2007 knyttet til barn og unge på tvers av Oppvekst- og utdanningsavdelingen og Sosial- og helse avdelingen:

- Felles planlegging av tilsyn og møter med kommunene for å unngå ”overforbruk”.
- Drøftinger av felles tilsynsmetodikk.
- Forberedelse av felles tilsyn med kommuner i henhold til barnevernslovgiving, helselovgivning og sosiallovgiving. Dette skal gjennomføres våren 2008

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ønsket å fylle den nye samordningsrollen på to måter:

- Utvikle en minimumsløsning for samordningsrutiner som ivaretar kravene i kommuneloven til samordningsmekanismer og dialog. Vi mener det bør utvikles mest mulig like samordningsrutiner i de fylkene som tilsynsetatene dekker. Vi har derfor innledet et tett samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Møre og Romsdal i arbeidet med utarbeidelse av samordningsrutiner. Felles samordningsrutiner trådte i kraft 01.01.08, og er meddelt tilsynsetatene og kommunene i fylket.
- Gjennomføre et faglig tilsynsutviklingsprosjekt med Mattilsynet, Arbeidstilsynet, Fylkesmannen og KS som deltakere. Sør-Trøndelag vil være nedslagsfeltet, men Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Møre og Romsdal inviteres til å være observatører. Siktemålet er å styrke grunnlaget for et samordnet og helhetlig tilsyn i Sør-Trøndelag. Dette bør bl.a. gjøres gjennom å heve den samlede tilsynskompetansen (hos ansatte og ledelse) og videreutvikle tilsyn som et viktig verktøy for å oppnå økt kvalitet i det kommunale tjenestetilbudet. Vi har fått midler fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet til å gjennomføre dette prosjektet som et nasjonalt modellprosjekt.

2.1.10 Prosjekt for utvikling av samordning av tilsyn

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag skal sammen med utvalgte tilsynsetater og KS i fylket, gjennomføre et prosjekt med sikte på å forbedre gjennomføringen av statlig tilsyn – samtidig som funnene fra tilsynet skal kunne gi forbedringer i styring, ledelse og forbedringsarbeid i kommunene.

Gjennom tettere kommunikasjon og dialog mellom tilsynsetater og mellom tilsynsetatene og kommunene, ønsker prosjektet å videreutvikle kompetanse, verdier og holdninger slik at

- den samlede tilsynskompetansen heves, og tilsyn videreutvikles som et viktig verktøy for å oppnå økt kvalitet i det kommunale tjenestetilbudet.

- det utvikles felles forståelse og ny innsikt i dialogen mellom stat og kommune, som resulterer i utprøving og utvikling av endringer i den praksis som tilsyn utøves på.
- kommunesektoren opplever større grad av enhetlig tilsynsaktivitet.
- det utvikles forslag til praktiske samordningstiltak slik at statlig tilsyn i større grad framstår samordnet og mest mulig forutsigbart med hensyn til praktiske sider av tilsynet.

Prosjektets utgangspunkt er at det er mye å hente i tettere dialog for å oppnå bedre samordning, læring og utvikling - internt mellom tilsynsmyndighetene og mellom tilsynsmyndighetene og kommunene. Prosjektet skal være en arena for å drøfte hvordan tilsynet kan bli bedre og hvordan kommunene kan gjøre bedre bruk av tilsyn.

2.1.11 Effektiviseringsnettverk

Med sin kunnskap om KOSTRA og KOSTRA-data har Fylkesmannen også bidratt i å analysere, framstille og ha en aktiv dialog med kommunene om KOSTRA-data i de lokale Effektiviseringsnettverkene. I forbindelse med Fylkesmannens samordnet kommunebesøk benyttes KOSTRA-data aktivt, både i den interne forberedelsen og under selve besøket. I tillegg ble det ved behov gitt bistand og veiledning knyttet til rapportering og bruk av KOSTRA.

2.1.12 NAV

NAV-reformen er en av de største reformene som gjennomføres siden Folketrygden, og stat og kommune har aldri tidligere samarbeidet på denne måten. Det pågår derfor et stort, omfattende og banebrytende endrings- og utviklingsarbeid i Sør-Trøndelag for tiden.

For å øke forutsetningene for å lykkes lokalt, ble det i en tidlig fase opprettet en egen fylkesgruppe - som skal sikre at dialogen mellom stat og kommune er god, som skal sikre en helhet mellom NAV og andre satsinger, som vurderer fellestiltak og som skal bidra til å gi legitimitet og retning på stat-kommune dialogen. Fylkesmannen leder denne gruppen på oppfordring fra kommunene, som har ønsket at fylkesmannen skulle ha en aktiv rolle på kommunenes vegne i dette arbeidet.

Sett fra Fylkesmannens ståsted er erfaringene så langt at det er et godt samarbeid lokalt mellom kommunene og NAV-etaten. Entusiasmen er god og store arbeidsressurser settes inn. Samtidig er det et betydelig omstillingsarbeid å etablere en ny arbeids- og velferdsforvaltning, og det vil ta tid. Jobben er ikke gjort når NAV-kontoret åpner.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har valgt å bidra aktivt som tilrettelegger i NAV-arbeidet – gjennom ledelse i fylkesgruppen, deltakelse i NAV-etatens etableringsprosjekt, men også ved å gi kommunene økonomisk bistand til kultur og kompetansebyggende aktiviteter. Vi har også bidratt økonomisk slik at det nå er engasjert kommunalt ansatte medarbeidere som deltar i korpset av kompetanseveiledere som bistår kommunene i etableringsarbeidet. I tillegg gjennomfører Fylkesmannen mange tiltak og satsinger på oppdrag fra Sosial- og helsedirektoratet. Fylkesmannen vil videreføre sitt engasjement og deltakelse i 2008.

2.1.13 Folkehelse

Fylkesmannen har som et ledd i folkehelsesatsningen etablert et tverrfaglig forum innad i egen organisasjon. Her deltar og prosjektleder for folkehelse i fylkeskommunen. I dette arbeidet er friluftsliv prioritert som et felles satsningsområde. Vårt mål er blant annet å bidra til at kommunene og frivillige organisasjoner skal styrke samarbeidet innen fysisk aktivitet og

friluftsliv. Fylkesmannen har som følge av tiltaksplanen hatt løpende henvendelser fra ulike aktører som har ønsket å iverksette tiltak innen ernæring og fysisk aktivitet. Midlene som er tildelt i ernæring og fysisk aktivitet er særlig blitt sett i en sammenheng med partnerskap og folkehelse.

Fylkesmannen arbeider også aktivt som pådriver og samarbeidspartner i forhold til Universell utforming, jfr. kap 2.1 ovenfor.

2.1.14 Fylkesplanlegging

Fylkesmannen deltar i arbeidsgruppe initiert av fylkeskommunen for utarbeidelse av ny felles fylkesplan for trøndelagsfylkene. Fylkesmannen setter for øvrig oppfølging av eksisterende og medvirkning i ny Trøndelagsplan på dagsorden i alle kvartalsvise møter med regionale etatsjefer.

2.1.15 Beredskap

Se kap 2.6 og resultatområde 53-57 nedenfor.

2.2 Velferd, helse og personrettet tjenesteyting

I Stortingsmelding nr. 25 (2005-2006) Mestring, muligheter og mening er 5 langsiktige strategier for å møte framtidens omsorgsutfordringer beskrevet.

Omsorgsplan 2015 konkretiserer hovedstrategiene i St.meld nr. 25, herunder bl.a.

- Demensplan
- Kompetanseløftet 2015
- 10000 nye årsverk i omsorgstjenesten
- Investeringsordning for sykehjem og omsorgsboliger
- Nasjonal standard for legetjenester i sykehjem

I april 2007 avholdt fylkesmannens Sosial- og helseavdeling en to-dagers oppstartkonferanse for kommunene i fylket. Målgruppe var politisk og administrativ ledelse, samt etatledere. I overkant av 100 personer møtte, og tilbakemeldingene var udelt positive. Steinar Barstad fra Helse- og omsorgsdepartementet var til stede, KS sentralt og lokalt, samt Hans Petter Hansvik fra Sosial- og helsedirektoratet.

Med tanke på en samordnet organisering av fylkesmannens oppfølgingsarbeid deltok også fylkesmannens økonomirådgiver, som har ca. 10 års erfaring fra Husbanken. Fagsjef fra Oppvekst- og utdanningsavdelingen var involvert når det gjelder Kompetanseløftet 2015.

2.2.1 Systemrevisjoner i helse- og sosialtjenestene

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag/Helsetilsynet i Sør-Trøndelag får sine årlige styringssignaler i tildelingsbrev fra Statens helsetilsyn. Her er det lagt føringer for:

- Hvilke tilsyn som er landsomfattende
- Krav til antall besøk
- Krav til kriterier for utvelgelse av egeninitierte (selvvalgte) tilsyn
- Metode for tilsyn

Dette, sammen med våre egeninitierte og hendelsesbaserte tilsyn, er grunnlaget for rullerende og årlige tilsynsplaner. Landsomfattende tilsyn gjennomføres likt i alle landets fylker på oppdrag fra Statens helsetilsyn.

Avgrensning og valg av tema for tilsynet gjøres etter en risiko- og sårbarhetsvurdering av fagfeltet, og det utarbeides en veileder for hvert tilsyn. Egeninitierte tilsyn planlegges i eget fylke på grunnlag av en behovsanalyse lokalt. Hendelsesbaserte tilsyn gjennomføres på grunnlag av spesielle hendelser og behov som oppstår i løpet av året.

Tilsyn i spesialisthelsetjenesten utføres i samarbeid mellom Helsetilsynet i de tre fylkene i Midt-Norge; Møre og Romsdal, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag. Det settes sammen felles team bestående av personell fra de tre kontorene. Foruten egne rapporter fra det enkelte tilsyn, blir det for hvert av disse regionale tilsynene utarbeidet egne samlerapporter til Helse Midt-Norge RHF. For de landsomfattende tilsynene blir det også utarbeidet en landsomfattende rapport fra Statens helsetilsyn til Helse- og omsorgsdepartementet, med en samlet fremstilling av tilsynene. I 2007 er det gjennomført tre planlagte tilsyn i samarbeid mellom Møre og Romsdal, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag. Metoden som benyttes ved virksomhetstilsyn er systemrevisjon.

I Sør-Trøndelag ble følgende virksomhetstilsyn gjennomført i 2007:

Tema	Gjennomført ved (sted)
Forsvarlighet og kvalitet i akuttmottak i somatiske sykehus (1)	St. Olavs Hospital HF, Akuttavdelingen I Trondheim og avd. Orkdal sykehus
Helseforetakenes internkontrollsystem med fokus på håndtering av uønskede hendelser	St. Olavs Hospital HF
Tilsyn med tjenester til eldre i sykehjem (1)	Kommunene Rissa, Orkdal, Klæbu og Skaun
Avlastnings- og støttekontaktjenester etter sosialtjenesteloven (2)	Kommunene Klæbu, Holtålen, Rennebu og Trondheim (Lerkendal bydel)
Kommunale helse- og sosialtjenester til voksne med psykiske lidelser (3)	Kommunene Oppdal, Melhus, Tydal, Snillfjord, Orkdal, Bjugn, Rissa og Trondheim

Tilsyn hjemlet i helselovgivningen

Tilsyn hjemlet i sosialtjenesteloven

Tilsyn hjemlet både i sosialtjenesteloven og kommunehelsetjenesteloven

For nærmere beskrivelse av tilsynene, vises til egne rapporter, som finnes på:

www.helsetilsynet.no/tilsynsrapporter

2.2.2 Opptappingsplanen for psykisk helse

Alle de 25 kommunene i Sør-Trøndelag fikk utbetalt øremerkede tilskudd over Opptappingsplanen for psykisk helse i 2007. Til sammen utgjorde dette omlag 164 million kroner. I tillegg fikk Trondheim kommune utbetalt omlag 8,6 millioner kroner som et ledd i storbysatsningen under Opptappingsplan.

Å formidle statlig politikk og nasjonale mål og prioriteringer innen psykisk helsearbeid er et sentralt mål for Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Utvikling av nettverk mellom DPS og kommunene samt utvikling av samarbeidsavtaler mellom disse har stått sentralt. Flere DPS har tatt initiativ overfor kommunene i sitt opptaksområde og har inngått forpliktende samarbeidsavtaler i løpet av 2007. I tillegg er det etablert et klinisk samarbeidsutvalg for St. Olavs Hospital, divisjon psykisk helsevern i samarbeid med KS Sør-Trøndelag. Dette utvalget

har som oppgave å saksbehandle saker som psykisk helsevern og kommunene ikke kommer fram til enighet om. I tillegg gir mandatet i oppdrag å gjennomføre tiltak for å bedre samhandlingen generelt. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har status som observatør i dette utvalget.

Veileder i psykisk helsearbeid til barn og unge i kommunen ble lansert i mars 2007. Det ble gjennomført en konferanse hvor veilederen ble presentert for ansatte og brukere i fylket. For å implementere veilederen ytterligere har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i samarbeid med andre statlige organisasjoner gjennomført en kommunebesøksrunde i fylket for å være i dialog med kommunene om hvilke utfordringer de opplever å ha i sitt psykiske helsearbeid for barn og unge. De statlige organisasjonene som har deltatt i møtene er Regionsenteret for barn og unges psykiske helse (RBup Midt), Midtnorsk kompetanse senter for rusfaget (MNK-rus Midt), Barne- og ungdoms- og familieetaten (Buf-etat) og St. Olavs Hospital, divisjon psykisk helsevern, Barne- og ungdomspsykiatrisk klinikk (Bup). Informasjonen som har kommet fram i møtene med kommunene blir sammenfattet i en rapport som vil være klar i løpet av første halvår i 2008 og vil legge grunnlag for videre satsning overfor kommunenes psykiske helsearbeid til barn og unge.

Sør-Trøndelag var satsningsfylke for "Psykisk helse i skolen" i 2006 og 2007. Det har vært gjennomført opplæring i alle 6 programmer som inngår i satsningen i regi av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i 2007. Det har vært svært god respons fra skoler og helsesektoren i kommunene for "Psykisk helse i skolen" i 2007.

2.3 Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling

2.3.1 Oppvekst/barnevern

Krav i lovverket om individrettet og systemrettet tilsyn i barnevernsinstitusjonene i fylket er oppfylt i 2007. Kravene ble også oppfylt i 2006, slik at avdelingen ikke hadde noe "etteslep" fra året før.

I 2007 har oppvekst- og utdanningsavdelingen hatt:

- Systemretta tilsyn ved alle institusjoner, dvs. 22 stykker. Antall institusjoner har økt med 7 fra 2006.
- Individtilsyn med 106 barn som bor i institusjon. Dette er flere barn enn i 2005.

I løpet av 2007 har vi mottatt en del klager og beklagelser fra beboere. Dette har vi ikke hatt tidligere. Vi har vært nødt til å prioritere slike henvendelser ved ekstra tilsynsbesøk og samtaler med beboere og ansatte.

Oppfølging og tilsyn med den kommunale barneverntjenesten har vært et prioritert område. Spesielt har vi fulgt opp meldinger om fristoversittelser og mangel på tilsynsførere. I Fylkesmannens dialogmøter med kommunene har de kvartalsvise rapportene på disse områdene vært tema til debatt. Vi har også hatt særmøter med kommuner som over en tid har hatt problem med fristoversittelser.

For øvrig har avdelingen gjennomført:

- 3 tilsyn med kommunal barneverntjeneste
- Samlinger for barnevernledere om veiledere, lovendringer og rundskriv
- 4 faglige nettverk med 40 deltakere.

I tilsynsarbeidet rettet mot barnevernet, har vi vært nødt til å prioritere tilsynet med barnevernsinstitusjonene, fordi vi har et lovkrav om omfang, men også fordi vi har mottatt klager og beklagelser fra beboerne og deres foresatte. De 3 tilsynene med barneverntjenesten i kommunene kan synes lite, noe vi har prøvd å kompensere for med hyppigere informasjonsmøter og økt nettverksarbeid.

2.3.2 Barnehage

Ved søknadsfristen for hovedopptaket våren 2007 kom det signaler om at alle kommuner i Sør-Trøndelag hadde full barnehagedekning. Gjennom rapportering høsten 2007 kom det frem at det var 3 kommuner som ikke hadde plass til alle som søkte, men disse kommunene mente å greie dette i løpet av 2008. Dette var kommuner med en tilflytting som var større enn forventet. Fylkesmannen har hatt møter med disse kommunene og de har levert en plan for hvordan målet om full barnehagedekning skal nås.

Fylkesmannen har hatt tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet i 2007. Vi har hatt et samordnet tilsyn etter systemrevisjonsmetoden på 3 områder i en kommune, en del skriftlig rapportering fra kommuner, og dialogmøter med 6 kommuner der temaet har vært utbygging og kompetanseutvikling.

2.3.3 Utdanning

Tilsyn og klagesaksbehandling er hovedoppgaven på utdanningsområdet. I forhold til aktiviteten på dette området i 2006, har det vært en merkbar øking. Ressurser er et problem fordi vi ser behov for flere hendelsesbaserte tilsyn og at tilsynet utløser behov for informasjon og veiledning. Antallet klagesaker gjør at ikke alle alltid behandlet innenfor fristen i forvaltningsloven. Klagesakene har hatt en utvikling mot å bli mer kompliserte, og vi ser en klar øking i klager fra elever ved de private skolene. Status er som følger:

20 tilsyn i 2007 mot 12 i 2006, derav nasjonalt tilsyn med 5 kommuner og 1 fylkeskommune
222 klagesaker er behandlet mot 218 i 2006.

Kunnskapsløftet har vært et satsingsområde også i 2007. Nye nasjonale prøver har vært gjennomført og resultatene har vært brukt i dialog med skoleeiere. Læreplanarbeidet vurderes å ha et redusert omfang ved slutten av 2007. Underveis har vi arrangert høringsseminarer og har oppsummert høringsuttalelsene.

Kompetanseutviklingen har også i 2007 vært høyt prioritert og arbeidskrevende i henhold de oppgavene fylkesmannen er gitt gjennom kompetanseplanen. I vårt fylke har et utmerket regionalt samarbeid mellom kommuner gitt gode resultater både når det gjelder planlegging og gjennomføring. Å få tilbakerapportering fra kommunene kan av og til oppleves som problematisk

I 2006 arrangert OUA og SHA for første gang en konferanse for alle som arbeider med barn og unge i kommunene. Dette ble gjentatt i 2007, med enda flere deltakere enn året før. Årets tema var: "Hva ser vi – hva gjør vi med det vi ser?". 260 deltakere fra 25 kommuner ga oss svært gode tilbakemeldinger på en nyttig konferanse for å få til et godt samarbeid innad i kommunene. Sør-Trøndelag har mange små kommuner med få fagfolk på de enkelte tjenesteområdene i kommunen, derfor er samarbeid mellom faginstansene svært viktig.

2.3.4 Integrering

Arbeidet på integreringsområdet er fordelt på flere avdelinger. Kommunal- og beredskapsavdelingen håndterer klagesaker etter introduksjonsloven, mens Oppvekst- og utdanningsavdelingen forvalter tilskuddsordningen. Saksbehandlerne ved de to avdelingene har god kontakt og samarbeider om enkeltsaker ved behov.

Fylkesmannen har et godt samarbeid med Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet IMDI. I 2007 arrangerte IMDI og Fylkesmannen en samling for kommunene hvor tema var introduksjonsloven. I tillegg ble Fylkesmannen invitert på et temamøte i oktober, der planlagte tiltak innen norsk og samfunnskunnskap ble diskutert.

2.3.5 Likestilling

Embetets utlysings- og tilsettingsprosedyre er i tråd med likestillingslov og embetets personalpolitiske retningslinjer. Likestilling som tema har vært belyst i dialogmøter med kommunene, spesielt knyttet til rekrutteringspolitikk. Embetet har hatt som særlig satsingsområde "Likestilling i barnehagene".

Handlingsplanen som er utarbeidet har hatt to mål:

- Flere menn i barnehagene. Mål: 20 % innen utgangen av 2007
- Likestilling og likeverd skal ligge til grunn for all virksomhet og pedagogikk i barnehagen.

To "fyrtårnskommuner" har vært involvert i arbeidet. I barnehagene som har deltatt i prosjektet, ble målet om 20 % menn i barnehagen nådd i 2007. Dette har ikke vært tilfellet for de andre kommunene i fylket. Sannsynligvis skal det mer til/andre virkemidler enn en handlingsplan og et prosjekt for å få flere mannlige ansatte i barnehage og skole.

Det vises for øvrig til kap. 1.4.3 og resultatområde 48.

2.4 Arealdisponering og byggesaker

2.4.1 Samarbeid på regionalt nivå

I forhold til kommunenes planlegging har Fylkesmannen jevnlig kontakt og samarbeid med fylkeskommunen der statens forventninger og krav i planleggingen formidles. Gjennom planforum som avholdes hver 14. dag, inviteres fylkeskommunen og statlige sektororgan for å diskutere plansaker. Oppmøte fra de ulike fagområder varierer med type saker.

2.4.2 Nasjonal politikk i kommunale planer

Fylkesmannen gir råd til kommunene mht til planprosess og medvirkning fra andre regionale aktører. Veiledning om nasjonal politikk og planprosess vektlegges særlig i forbindelse med kommuneplanarbeid. Tidlig og jevnlig dialog/medvirkning fra Fylkesmannen i kommuneplanprosesser vektlegges. På grunn av svært stor saksmengde og strenge tidsfrister er det en utfordring å få dette til å fungere like godt i arbeidet med detaljplaner.

2.4.3 Arealpolitiske mål

Det er en utfordring å bidra til en harmonisering mellom vern av biologisk mangfold, naturverdier, strandsone og dyrka jord på den ene siden og utbygging som bidrar til verdiskaping, næringsutvikling, gode boliger og bomiljøer, og gode oppvekst- og levekår i alle deler av landet på den andre siden. I sentrale deler av fylket har det vært mye fokus på nye utbyggingsområder – vern av dyrka jord/fortetting i eksisterende områder – RPR barn og unge/erstatningsareal. Utfordringen i spredtbygde strøk omhandler behov for attraktive

byggearealer (særlig fritidsbebyggelse). Her er det gjerne ønske om å tilby varierte og attraktive tilbud som skal konkurrere ut andre kommuner. Kampen om (fritids)innbyggerne. Kulturlandskap, biologisk mangfold, strandsoner, uberørte naturområder, transport/kommunikasjon og energibruk er utfordringer i den sammenheng.

2.4.4 Kyst og strandsoner

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har koordineringsrollen for kystsonenettverket for Midt-Norge. Nettverket er etablert og har vært i virke hele 2006, og har oppgave med erfaringsutveksling og samordning av strandsonerforvaltningen i regionen. I 2006 er det arbeidet med å planlegge en Midt-Norsk strandsonekonferanse knyttet til temaet ”bruk og vern av strandsonen”. Konferansen blir arrangert i april 2007.

Gjennom arbeidet med kommuneplaner, reguleringsplaner og dispensasjonssaker formidles den nasjonale strandsonerpolitikken til kommuner og utbyggingsaktører. Vi opplever et økende press på å ta i bruk strandsonen til ulike utbyggingsformål og særlig fritidsbebyggelse. De seinere år ser vi at profesjonelle eiendomsutviklere og forvaltere i økende grad tar over planprosessene og står for utbygging av områder til fritidsformål. Samtidig opplever vi at kommunene legger økt vekt på bruk av strandsonen som et viktig grunnlag for verdiskaping og næringsutvikling i kommunen. Utbygging av strandsonen skjer i økende tempo og synes å være drevet av generelt gode økonomiske tider for folk flest. Vi opplever økende avstand mellom kommunale/lokale utbyggingsønsker og den nasjonale politikken om vern av strandsonen. Vi gjennomførte et strandsoneseminar for kommunene i Midt-Norge sammen med Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag, med stor deltakelse og involvering.

2.4.5 Vassdrag

Ivaretagelse av våre vassdrag, vassdragslandskapet, vassdragsbeltet og vannressursene har fått økt oppmerksomhet. I plansaker formidles regjeringens ønske om en sterkere beskyttelse av vassdragsnaturen og strandsonen langs innlandsvassdrag til kommunen, og der det er nødvendig brukes fylkesmanns klageadgang og innsigelsesrett. Fylkesmannen har sammen med fylkeskommunen gjennomført prosjektet MIKRAST (miljøvennlig mini og mikrokraftverk i Sør-Trøndelag). Prosjektet har hatt som formål å gå gjennom NVE's bruttoregistrering av utbyggingspotensialet ut fra teknisk/økonomiske, miljøvern- og kulturmiljømessige forhold. Prosjektet har bidratt til at utbyggingspresset på vår vannforekomster er kanalisert til økonomisk-miljømessig gode prosjekter, og at samlet utbyggingspress/forventninger er redusert. Arbeidet med Mikrast skal videreføres som en del av en fylkesdelplan for alternativ energi for fylket.

2.4.6 Vindkraft

Fylkesmannen har bidratt i arbeidet med planprogram/fylkesdelplan for vindkraft – lagt ut på høring i januar 2008. Fylkesmannen hadde ellers i 2007 mange vindkraftsaker til behandling både som meldingssaker og som konsesjonssaker. Gjennom behandlingen er det avdekket betydelig mangel på oppdaterte kunnskaper om ulike naturverdier og biologisk mangfold, samt at søknadsomfanget er så stort at det må utvikles metodikk for å se på sumvirkninger av mange vindkraftanlegg etter hverandre langs kysten av Sør-Trøndelag. Vi har samarbeidet med fylkeskommunen for å utvikle en samlet konfliktvurdering (plan) for vindkraftutbygging. Utkast til fylkesdelplan for vindkraft er nå på høring og ventes sluttbehandlet i 2008.

2.4.7 Villrein

Rapporten villrein og samfunn legges til grunn i fylkesmannens dialog knyttet til arealforvaltning og inngrep i våre villreinområder. Ivaretagelse av villreinens leveområder oppnår i hovedsak god forståelse i kommunen rundt villreinområdene i Sør-Trøndelag.

2.4.8 Reindrift

Fylkesmannen er svært opptatt av utfordringene som reindriften står overfor. Hovedutfordringen er knyttet til det vi tidligere har sagt om presset på utmarksressursene som også griper inn i viktige reinbeiteområder. På dette området er det betydelig konflikter. I Sør-Trøndelag er det i gang et Dialogprosjekt med målsetting om å få til en bedre dialog mellom kommunene og reindriftsforvaltninga/-næringa. Prosjektet har bl.a. pekt på vesentlige utfordringer omkring dialogen i planbehandling etter plan- og bygningsloven og den ressursbruk dette krever. Dette vil forhåpentligvis bidra til å redusere konfliktnivået.

2.4.9 Fjellområder, friluftsliv og fritidsbebyggelse

Planlegging av fjellområder og utbygging av fritidsboliger er et hovedtema i mange kommuneplaner. Fylkesmannen formidler målene fra MDs veileder Planlegging av fritidsbebyggelse, og bruker innsigelseskompetansen der det anses nødvendig ut fra nasjonale miljømål.

Frisk og glad i friluft” er et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmannen og Fylkeskommunen, der ulike organisasjoner har sterk medvirkning. Prosjektets hovedmål er økt fysisk aktivitet gjennom friluftsliv. Dette skal oppnås ved å støtte initiativ og arbeid fra ulike organisasjoner. Prosjektet har forankring i fylkesplan, der det er en egen strategi knyttet til friluftsliv – legge til rette for økt deltakelse i friluftsliv og fysisk aktivitet . Vi mener dette representerer et viktig grunnlagsarbeid i forhold til økt forståelse for friluftsområdenes betydning. Prosjektet avsluttes primo 2008.

Vi markerte 50 årsjubileet for friluftsløven sammen med fylkeskommunen og organisasjoner.

2.4.10 By- og tettstedsutvikling

Fylkesmannen søker å ivareta en langsiktig ressursforvaltning, verdiskaping og et godt fysisk miljø i utvikling av byer og tettsteder. Utfordringene er spesielt knyttet til jordvern, samfunnssikkerhet (ras og flom), utearealer for barn og unge samt en effektiv areal- og transportplanlegging.

2.4.11 Landbruk og jordressurser

De nasjonale målene om halvering av omdisponering av verdifull dyrka mark og å ta vare på verdifulle kulturlandskap, formidles til kommunene og ivaretas gjennom den dialogen vi har i plansaker (kommuneplaner og reguleringsplaner). Dette bidrar til at temaene settes på den politiske dagsorden i kommunene.

Dessverre blir det ofte et konfliktfokus og ikke fokus på muligheter. Dette er alt for ofte fokuset i arealforvaltningen hvor Fylkesmannen ut fra nasjonal politikk, ivaretar ressurser og muligheter for framtida. Dette kolliderer alt for ofte med kommunenes ønsker om vekst nå.

En utfordring som Fylkesmannen ønsker å peke på, er at de nasjonale målsettingene om jordvern kan kollidere med intensjonene i RPR-ATP om å bygge nær kollektivårene/sentra. Dette skaper et press mot svært gode jordbruksområder som ligger i de sentrale byområdene.

Vi jobber aktivt med å få kommunene til å trekke langsiktige grenser mellom byggeområder.

Det samme merkes også i forvaltningen av utmarksområdene. Her er det for tiden en enorm utbygging av fritidsbebyggelse. Dette er en mulighet for næringsutvikling for små lokalsamfunn. Samtidig skapes det press på annen næringsutøvelse som beiting (også reindrift) og skogbruk. Dette kan bidra til å redusere ressursgrunnlaget på landbrukseiendommer. Utbygging i utmarka skaper ofte konflikter tilknyttet for eksempel beiterettigheter. Dette er et tema man som i større grad bør være bevisst på, også gjennom planarbeid.

2.4.12 En raskere og mer effektiv byggesaksprosess

Fylkesmannen har fortsatt arbeidet med å effektivisere behandlingen av klagesaker etter plan- og bygningsloven, og vår saksbehandlingstid de aller fleste måneder ligger innenfor de oppsatte frister knyttet til gjennomsnittlig saksbehandlingstid, jf. innrapportering i forbindelse med systematisk sammenlikning. For første tertial var gjennomsnittlig saksbehandlingstid 66 dager, for 2 tertial 85 dager og for 3 tertial 93 dager. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for hele 2007 var 81 dager. Det gjennomføres fortløpende tiltak for å holde seg innenfor fristen for saksbehandlingstid.

2.4.13 Samfunnssikkerhet

Fylkesmannen omtaler alltid forebyggende samfunnssikkerhet i tidlig dialog og uttalelser til kommuneplanene samt uttalelser til detaljplaner, og reiser innsigelse der det finnes påkrevd.

2.5 Landbruksbasert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

2.5.1 Regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling (RNS) og Regionalt Landbruksforum (RLF).

RNS for fylket ble revidert og implementert i tråd med nasjonale retningslinjer pr 1. februar 2007. Samarbeidet er et etablert partnerskap der det regionale, offentlige partnerskapet inkl. Innovasjon Norge, samt KS og landbrukets organisasjoner, deltar (Regionalt Landbruksforum). Forumet er kontinuerlig med fylkesmannen som prosessleder. Regional strategi for landbruksrelatert næringsutvikling, utarbeides i fellesskapet. Regionale strategier danner grunnlag for tildelingsbrev av BU-midler til Innovasjon Norge, mer detaljerte retningslinjer for bruk av BU-midler og allokering av administrative virkemidler og ressurser det enkelte år hos partnerskapet. Strategiene danner grunnlag for prioriteringer og arbeidsfordeling i partnerskapet, - også når det gjelder prosjektrettet virksomhet der partnerskapet foretar felles prioriteringer og legger til rette for en koordinert ressurs- og virkemiddelinnsetning.

RNS-dokument gjelder for 2007 – 2008 og rulleres årlig. Strategidokumentet og de omforente prioriteringer i partnerskapet, legger opp til en prioritering av de nasjonale føringer om et differensiert landbruk, bosetting og landbruk over hele fylket i kombinasjon med innovasjon og nyskaping for ytterligere å styrke inntekstdanninga på de enkelte bruk basert på brukets menneskelige og naturgitte ressurser. Strategiene er underlagt et overordnet krav om en næringsutvikling basert på økonomisk, sosial og kulturell bærekraft. Prioritering av økologisk jordbruksproduksjon, er en av hovedsatsingene i RNS.

2.5.2 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

For å bidra til utvikling av kommunene som landbrukspolitisk aktør og pådriver i samfunnsutvikling, gjennomføres flere tiltak i kommunedialogen. En stor felles samling for

alle kommuner gjennomføres årlig i tillegg til egne kommunevise møter med politisk og administrativ ledelse samt fagpersonell i kommunene. Landbruksbasert næringsutvikling med utgangspunkt i den aktuelle kommenes utfordringer og muligheter er en fast del av kommunemøtene. Vi gir også tilbud om politikeropplæring på aktuelle tema innen særlover og PBL. Landbruk og næringsutvikling er også faste tema når fylkesmannen med sin ledergruppe besøker kommunene i fylket.

2.5.3 Økologisk landbruksproduksjon

Sør-Trøndelag er fremdeles blant de ledende fylkene i landet på utvikling av økologisk landbruksproduksjon. Vi fortsatte denne satsingen også i 2007 bl.a. gjennom prosjektet "ØkoLØFT". De vesentligste årsakene til de gode resultatene er at det totalt sett er samlet en høy kompetanse i fylket og at det er et stort engasjement på alle nivåer. Det gode og konstruktive samarbeidet mellom produsenter, veiledningsapparatet og offentlig forvaltning, samt andre aktuelle aktører, er også vesentlig. Utfordringene framover for både lokalt, regionalt og nasjonalt plan, er å fjerne/begrense flaskehalsene for ytterligere utvikling av den økologiske produksjonen. Det er utarbeidet en egen Handlingsplan for satsingen på økologisk jordbruk.

2.5.4 Fornybar energi

Fylkesmannen har gjennom etableringen av det kommuneretta prosjektet BIOKOM satt betydelig fart i arbeidet med tilrettelegging for bruk av fornybar energi basert på bioråstoff. I tillegg til kommunene, deltar regionale energiselskap og Allskog BA i arbeidet. Prosjektet skal utvikle bioenergiforsyningen i fylket gjennom et tett samarbeid og samhandling med kommunene. Prosjektet har så langt levert gode resultater. Det er etablert god kontakt med KS mht klima og energiplaner i kommunene. I Sør-Trøndelag er 13 kommuner med i nettverk + 2 kommuner er grønne energi kommuner.

2.5.5 Skogen

I skogen registrerer vi gledelig at aktivitet og avvirkning øker. Fylkesmannen har aktivt arbeidet med målrettet bruk av skogvirkemidlene i flere år og har hatt god erfaring med kommunenes forvaltning av vegmidler, planlegging med miljøregistreringer og drift i bratt terreng. Fylkesmannen deltar og er dels prosessdriver i flere regionale og lokale skognettverk som har hatt stor betydning for utviklingen i skog- og trenæringa i regionen.

Alle kommuner inngår nå i skogsamarbeid innenfor geografisk avgrensa områder i form av fem store skognettverk i fylket. Kommunal beslutningsmyndighet i forhold til økonomiske virkemidler i skogbruket har i stor grad bidratt til dette. I tillegg har FMLA utvikla sin kompetansesenterfunksjon gjennom bruk av prosessmetodikk overfor aktørene i disse nettverkene. Vår fremste oppgave er å bidra til at disse nettverkene lykkes med sin målrealisering. Det er fortsatt en utfordring at det stilles til rådighet tilstrekkelig med økonomiske virkemidler (NMSK midler og skogfond) for å svare på alle de gode tiltakene som nå kommer opp for økt aktivitet og ta vare på et lokalt handlingsrom for bruk av midlene tilpassa behovet i kommunene. Det er fortsatt en sterk bekymring i forhold til et for lavt investeringsnivå i skogkultur og konsekvensene en for lav investering vil ha for råstoff til lokale bedrifter på lengre sikt.

2.5.6 Reiseliv

Landbruksavdelingen har også deltatt aktivt i arbeidet med en ny regional reiselivsstrategi der Grønt reiseliv har vært viktig som tema. Det er etablert god samhandling med Innovasjon Norge regionalt på reiselivsområdet.

2.5.7 Biologisk mangfold

Kartlegging av biologisk mangfold har stått sentralt også i 2007, men kvalitetssikringen av data har blitt liggende nede, dette pga at arbeidet krever spesiell kompetanse som vi ikke har hatt tilgang til. I både verneplanarbeidet etter nasjonalparkmeldingen og ved skogvernet, samt i arealplaner etter plan- og bygningsloven har vi hatt fokus på verne og ivaretagelse av viktige områder for biologisk mangfold. Men, vi erfarer at generelt gode tider og stor byggeaktivitet koplet med politiske holdninger i kommunene om at grunneier og utbyggingsinteresser må få vinne frem, legger et økt press også på verdifulle og sårbare områder for det biologiske mangfoldet. I samråd med DN har vi hatt aksept for å prioritere ned arbeidet med kartlegging og kvalitetssikring av BMF i 2007. Dette grunnet ressursituasjonen i embetet.

Arbeidet med ajourføring av miljøstatus ble startet opp men ikke fullført. Vi synes det er et viktig og spennende felt, men har med de øvrige resultatkrav, økte mengder plansaker og forsterket fokus på tilsyn ikke funnet rom for å prioritere dette høgt nok.

2.5.8 Verneområder og -planer

Vi la ned betydelige ressurser i arbeidet med å ferdigstille verneplaner for Sylan og Skardsfjella-Hyllingsdalen, og verneforslagene er nå oversendt DN for videre behandling. Også for å holde fremdrift og medvirkning i skogvernet ble det lagt ned store ressurser. Vi vil imidlertid gjøre oppmerksom på at kravet til fremdrift i dette arbeidet reiser kritikk mot mulighetene til prosess og medvirkning fra landbruksorganisasjonene på vegne av rettighetshaverne.

Fylket har 116 større eller mindre verneområder. Flere av disse har forvaltningsplaner. Vi har bidratt til slutføring av forvaltningsplan for nasjonalparken Skarvan-Roltdalen. For nasjonalparkene og landskapsvernområdene rundt Forollhogna og Dovre-Sunndalsfjella er det utarbeidet forvaltningsplaner. Mens det for Femundsmarka nasjonalpark er forvaltningsplan under utarbeidelse som slutføres i 2008. Vi har også under arbeid forvaltningsplaner for flere naturreservater.

I verneplanarbeidet har vi et godt samarbeid mellom miljøvern og landbruksavdelingen. For tiden jobbes det med et prosjekt som tar opp næringsutvikling i tilknytning til verneområder. Dette for å øke fokuset på de mulighetene som et vern kan gi, og ikke bare fokusere på begrensningene. Selv om det er fokus på frivillig vern og vern på statsgrunn er det viktig at man fortsatt har trykk på kvaliteter i registreringsarbeidet, herunder konsekvenser for skogbruket. FM bidrar også gjennom skogbruksplanarbeidet ved MiS- registreringer

Fylkesmannen tok i 2006 initiativet til en fornyets satsing på næringsutvikling i og i tilknytning til vernede områder og nasjonalparker. Arbeidet er videreført i 2007 gjennom et eget hovedprosjekt i samarbeid med BLILYST, aktuelle kommuner og Fylkesmannens miljøvern avdeling.

2.5.9 Fremmede og trua arter

Arbeidet med fremmede og trua arter har hatt forholdsvis høy prioritet. Ny rødliste og implementering av denne i forhold til arealdisponering og kommuneplaner med mer er en utfordring også sett i forhold til ”endringer” i forhold til gammel rødliste. Vi har i flere år støttet arbeidet med reetablering av fjellrev i Sylan/Skardsfjellet. På svensk side har vi hatt god tilvekst siste år og vi kan om utviklingen fortsetter forvente nye sikre ynglinger på norsk side.

Vi har slutført arbeidet med å kartlegge dammer i kulturlandskapet og deltatt på kurs om elvemusling.

2.5.10 Rovviltforvaltning

Vi har en fast intern samarbeidsgruppe mellom LA og MVA innen rovviltforvaltning. Samspillet med rovviltneemnd og sekretariat har utviklet seg positivt i 2007. For region 6 er det vedtatt en forvaltningsplan for rovvilt og arbeidet med å implementere denne er kommet i gang. 2007 har vært et år med oppgang i rovviltskadene og erstatningsutbetalingen etter at vi har hatt noen år med reduserte skader. Vi har årlige møter med beitenæringene på lokalt og på kommunenivå og opplever at støyen og konflikten rundt rovviltforvaltningen har avtatt betydelig.

I region 6 er det ikke skilt mellom beiteområder for rein og bufe og områder for rovvilt. Rovviltneemnden forutsatte at en skal fortsette med utmarksbeiting i alle områder i Sør-Trøndelag. Vi har områder for ynglende jerv og gaupe. Gjennom RMP er drift av beitelag sikret ved tilskudd. Organiserte beitelag letter arbeidet med forebyggende og konfliktdependende tiltak, da det blir færre å kontakte (beitelaget) og å gjøre avtale med. Beitelag samordner tiltak innen sitt beiteområde.

Gjennom SMIL-ordningen kan kommuner gi tilskudd til gamle beitemarker for at de bl.a. kan nyttes ved tidlig heimsanking av sau. Forebyggende midler har vært gitt til inngjerding av beredskapsarealer, særlig i områder med bjørn. Sommerbeiteområde for tamrein i østlige områder, mot Sverige har ikke mål om ynglende gaupe. Både for sau og rein er det mål om at drifta kan gjennomgå dersom tapet blir over 10 %. En vil da se både på driftsmessige forhold og vurdere hvordan tap til rovvilt kan reduseres. Reindrifta kan søke om midler til forebyggende tiltak og FM har orientert om dette.

2.5.11 Vannrammedirektivet

Vannregionutvalget har hatt oppstartsmøte 8.mars og i løpet av året er det holdt oppstartsmøter i alle vannområder. Vannområder til første planperiode er Gaula, Nidelva, Stjørdalsvassdraget og Foldafjorden. Alle vannforekomstene er fullkarakterisert med unntak av grunnvannsforkomstene samt at det gjenstår en kvalitetsjekk av eventuelle sterkt modifiserte vannforekomster ved kulverter under jernbane og vegger.

Arbeidet med overvåkingsprogram er godt i gang og det er imidlertid foretatt overvåking av 27 bekker i Nidelva og Gaula i løpet av sommeren.

Arbeidet med en oversikt over vesentlige spørsmål er rimelig omfattende med godt i rute. Det samme er samarbeidet med fylkeskommunene og det grensekryssende samarbeidet mot Sverige.

De samordnede tilsynene fra SFT ble prioritert. Egeninitierte tilsyn ble gjennomført overfor bedrifter og virksomheter som det har knyttet seg særskilte forurensningsproblemer/klager til.

Arbeidet med implementering av nye avløpsbestemmelser og opplæring av kommunene begynte meget bra med regionale samlinger, noe vi fikk gode tilbakemeldinger på. Imidlertid ble arbeidet rammet av langvarig sykemelding og har dermed ikke blitt gjenopptatt. På avløpssiden har vi derfor et etterslep.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har innen samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i flere år prioritert kommunene i fylket. Alle kommuner i fylket har en kriseplan for etablering av kriseledelsen. Fortsatt mangler noen kommuner en overordnet ROS analyse og tilsynene viser at ikke alle kommunene klarer å synliggjøre at samfunnssikkerhet inngår som et naturlig element i den ordinære kommuneplanleggingen. Øvelsene i kommunene gjennomføres nå i hovedsak som ”table top” øvelser etter mal fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Nasjonalt utdanningssenter for samfunnssikkerhet og beredskap. Øvelsene som er gjennomført etter denne malen har vært meget vellykket. I 2007 ble det gjennomført øvelser og tilsyn i til sammen 12 kommuner (6/6) som er i tråd med målsettingen for aktiviteten som ellers består av råd og veiledning på ”enkeltsaker” i kommunene.

Samarbeidet på regionalt nivå har i 2007 som vanlig vært preget av god samarbeidsånd og samhandling i Sør-Trøndelag. Fylkesmannen har erfaring av at den regionale forvaltningen samarbeider godt og samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet er ikke noe unntak. Kriseplanverket til fylkesmannen for å være i stand til å ivareta en samordningssituasjon ved større katastrofer er ajourført, opplæring og øvelse med krisestaben er gjennomført i forbindelse med øvelse Nidaros i juni.

Det regionale samarbeidet ble i 2007 preget av arbeidet med å revidere den fylkesvise risiko og sårbarhetsanalysen, ROS Trøndelag som er et fellesprosjekt mellom begge Trøndelagsfylkene og som finansieres i et spleiselag hvor både frivillige, private og offentlige organisasjoner bidrar med ressurser. Prosjektet er nært knyttet opp mot arbeidet med felles fylkesplan, Trøndelagsplanen, som skal vedtas for perioden 2009 tom 2012.

3. Rapportering på fagavdelingenes resultatområder, jf. embetsoppdragene.

Nummerering av resultatområdene er i samsvar med embetsoppdragene fra de ulike fagdepartementene.

3.1 Resultatområdene for Fylkesmannens sekretariat og Administrasjonsstaben

3.1.1 Resultatområde 00 Kongehuset

Resultatområde 00.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hadde i 2007 koordineringsansvaret ved 3 arrangementer hvor representant fra Kongehuset var til stede.

Resultatområde 00.2 Tildeling av ordener og medaljer

I 2007 ble Kongens fortjenstmedalje og St. Olavs orden tildelt innbyggere i Sør-Trøndelag slik:

Medalje/orden	kvinner	menn
St. Olavs orden	1	2
Kongens fortjenstmedalje gull		9
sølv	2	5
Sum	3	16

3.1.2 Resultatområde 98: Oppdrag på det administrative området

Resultatområde 98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

IA-rapport: Se pkt. 1.4.2 – under rapport om inkluderende arbeidsliv.

Fylkesmannen gjennomførte høsten 2007 en **medarbeiderundersøkelse** i samarbeid med Sensus AS. Fylkesmannens målsetting har vært å få en innsikt i organisasjonens sterke og svake sider for å ha et grunnlag for forbedringsarbeidet i organisasjonen vår. Svarprosenten var på over 90 %, noe vi er meget tilfredse med.

Undersøkelsen viste gjennomgående at de fleste trives svært godt og gleder seg til å gå på jobben, selv om arbeidsmengden oppleves som stor og avgjørelsene i tilknytning til oppgavene er komplekse. Resultatet viser også at organisasjonen skårer svært høyt på sosialt samspill og det at medarbeiderne har stor fleksibilitet med hensyn til arbeidstid og -sted. Ledelsen og de tillitsvalgte er glade for det positive bildet som kommer frem og er enige om at det blir viktig å vedlikeholde det gode arbeidsmiljøet. Samtidig avdekket undersøkelsen at det også i vår virksomhet finnes medarbeidere som føler seg utsatt for mobbing og trakassering. Både ledelsen og de tillitsvalgte ønsker å ha spesiell fokus rundt denne problemstillingen i oppfølgingsarbeidet. Undersøkelsen avdekket også at medarbeiderne har svært ulike oppfatninger av de kontorløsninger som ble etablert i forbindelse med flyttingen til E C Dahls gt i 2006.

Oppfølgingen av undersøkelsen skjedde i avdelingene og i samarbeid mellom ledelsen, tillitsvalgte, Sensus og vår bedriftshelsetjeneste. Rapportene ble i løpet av november og desember gjennomgått i ledermøter, allmøte, møter med tillitsvalgte og avdelingsvise møter.

I budsjettet for 2008 er det satt av kr 300 000 til oppfølgingen. Ansvaret for oppfølgingen ligger i linjen, men embetsledelsen vil gjennom tilbakereportering og deltagelse følge dette opp. Vi er nå i ferd med å utarbeide oppfølgingsplaner for de enkelte avdelingene og for embetet samlet, men vi har allerede pekt på følgende som sentrale felles satsingsområder:

- Videreutvikling og bevaring av det gode arbeidsmiljøet.
- Balansen mellom avdelingstilhørighet og embetstilhørighet.
- Seminar om konflikthåndtering.

Fylkesmannen oversendte **Risikovurdering knyttet til å miste nøkkelkompetanse** til FAD 03.05.2007. Se også kap. 1.4.2 om turnover.

Resultatområde 98.2 Kompetanseutvikling

Ved Sør-Trøndelag fylkesmannsembete ble ingen lederstillinger kunngjort ledig i 2006 og 2007.

Pr. 31.12.2007 var det 6 kvinner og 17 menn som var tilsatt i lederstillinger ved embetet slik denne oversikten viser:

Stillingskode	kvinner	menn	totalt
0129 ass. fylkesmann		1	1
0774 ass. fylkeslege		3	3
0779 fylkeslege		1	1
1054 kontorsjef	2	6	8
1059 underdirektør	1	2	3
1060 avdelingsdirektør		1	1
1062 direktør	2	2	4
1072 arkivleder	1		1

fylkesmann		1	1
Sum	6	17	23

På grunn av manglende registreringer i regnskapet for 2007 har vi ingen mulighet for å rapportere prosentvis fordeling av **kompetansemidler** til kvinner og menn samt prosentvis fordeling til aldersgruppene over og under 50 år pr. 31.12.2007.

Konto 233 Kompetanseutvikling internt (reise-, kurs- og konferanser) viser totalsummen av hva som er postert på denne kontoen i 2007: Kr 905 795. Dette fordeler seg slik på avdelingene:

Avdeling	Beløp
Embetsledelsen	8 741
Administrasjonsstaben og Fylkesmannens sekretariat	160 227
Kommunal- og beredskapsavdelingen	30 937
Avdeling for landbruk og bygdeutvikling	366 650
Miljøvernavdelingen	70 198
Sosial- og helseavdelingen	197 862
Oppvekst- og utdanningsavdelingen	60 391
Felles (ikke fordelt på avdeling)	10 787
Sum	905 795

Resultatområde 98.3 Medvirkning

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hadde i 2007 fokus på å informere ledere, tillitsvalgte og ansatte jevnlig så snart som mulig når det skjedde noe nytt i tilknytning til den varslede forvaltningsreformen.

Forvaltningsreformen var fast tema på alle

- møter med tillitsvalgte etter hovedavtalen (11 møter avholdt i 2007)
- møter med ledergruppen og embetsledelsen (18 møter avholdt i 2007)
- allmøter med alle ansatte (6 møter avholdt i 2007)

I oktober 2007 ble gjennomført ordinære lokale lønnsforhandlinger i.h.t. bestemmelsene i hovedtariffavtalen pkt. 2.3.3. I forkant ble det avholdt et forberedende møte mellom partene.

I januar, juni og november ble det gjennomført lokale forhandlinger på særskilt grunnlag i.h.t. bestemmelsene i hovedtariffavtalen pkt. 2.3.4.

I 2007 ble det gjennomført 4 møter i Arbeidsmiljøutvalget som er partssammensatt.

De tilsatte er også representert i Tilsetningsrådet med to av fem representanter.

Tillitsvalgte har i tillegg vært representert i partssammensatte arbeidsgrupper og styringsgrupper.

Det vises for øvrig til kap. 1.4.2.

Resultatområde 98.5 Føringer på IKT-området

Status på informasjonssikkerhetsarbeidet ble rapportert i en e-post til Fad 21.01.2008.

Bruk av antall Microsoft-lisenser for året 2007 ble rapportert til Fad 08.01.2008.

3.2 Resultatområdene for Kommunal- og beredskapsavdelingen

3.2.1 Resultatområde 42 Familierett

Fylkesmannen har gitt 636 separasjonsbevillinger og 617 skilsmissebevillinger i 2007. I tillegg ble det gitt 4 separasjonsbevillinger og 3 skilsmissebevillinger etter oppløsning av registrert partnerskap.

Separasjons- og skilsmissesakene blir stort sett behandlet etter hvert som de kommer inn. Maksimum liggetid før de har blitt undergitt behandling har vært 3-4 uker.

Vi har behandlet 52 saker om godkjenning av utenlandske skilsmisser og 12 søknader om skiftefritak. Disse sakene blir som regel behandlet umiddelbart når de kommer inn.

Fylkesmannen har ikke mottatt saker vedrørende bigami i 2007.

Fylkesmannen har i 2007 mottatt 1 sak angående inngåelse av ekteskap før fylte 18 år.

Vi har mottatt 1 sak som klageinstans ang. nektelse av vigsel (prøving av ekteskapsvilkår).

3.2.2 Resultatområde 45 Barnevern

Resultatområde 45.2 Fritak fra taushetsplikt

Fylkesmannen har til sammen behandlet 15 saker om fritak fra taushetsplikt i 2007.

Resultatområde 45.4 Biologisk opphav

Fylkesmannen har behandlet 52 saker om biologisk opphav.

3.2.3 Resultatområde 51 Siviladministrasjon

Resultatområde 51.1 Stiftelser

Fylkesmannen har fortsatt et betydelig arbeid med oversendelse av saker til det nye Stiftelsestilsynet. Saksdokumentene for ca. 400 stiftelser har blitt oversendt ved årsskifte, dvs. det gjensto ca. 70 stiftelser hos Fylkesmannen pr. 31.12.2007.

Fylkesmannen har fortsatt myndighet til å oppnevne styremedlemmer i 18 stiftelser.

Fylkesmannen oppnevnte 13 styremedlemmer og 5 varamedlemmer i 6 stiftelser i 2007.

Resultatområde 51.2 Overformynderi/vergemål

Fylkesmannen behandlet 9 klager over overformynderienes vedtak i 2007. Fylkesmannen samtykket til 2 lån fra umyndiges midler. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for disse sakene var 3 uker.

Resultatområde 51.3 Forliksrådene

Fylkesmannen har mottatt 3 klager på forliksrådene hvor 2 ble ferdigbehandlet i 2007.

Fylkesmannen oppnevnte forliksråd for perioden 2008- 2012.

Resultatområde 51.4 Tilsynsråd for fengslene

Fylkesmannen utarbeidet og sendte forslag til Justisdepartementet for oppnevning av medlemmer til Tilsynsrådet ved kriminalomsorgens fengsler og friomsorgskontorer for perioden 2007 og 2008.

Resultatområde 51.5 Tomtefestesaker

Fylkesmannen har hatt 1 sak etter lov om tomtefeste. En klagesak er behandlet hos JD. Det har vært en del spørsmål og veiledning knyttet til innføring av nytt regelverk.

Resultatområde 51.7 Kommunale politivedtekter

Fylkesmannen har i 2007 hatt en dialog med enkelte kommuner knyttet til mulige endringer av politivedtekter. For Røros kommunens vedkommende gjaldt det muligheten til å regulere oppskyting av fyrverkeri.

3.2.4 Resultatområde 52 Borgerrettigheter

Resultatområde 52.1 Fri rettshjelp

Fylkesmannen mottok 1535 saker om fri rettshjelp i 2007. Av disse var 1262 fritt rettsråd og 273 saker fri sakførsel. Saksbehandlingstiden var 2 – 3 uker.

Advokatene egeninnvilget **fritt rettsråd** i 677 saker. Fylkesmannen innvilget fritt rettsråd i 323 saker (i 10 av dem ble det gitt dispensasjon fra økonomiske vilkår). 200 søknader av fritt rettsråd ble avslått. Fylkesmannen utbetalte salær til advokater med ca. kr 7 148 000,-. Fylkesmannen dekket søkerens egne utgifter (herunder tolkeutgifter), med ca. kr 182 000,-. I tillegg dekket Fylkesmannen utgifter til sakkyndige med kr 33 770,-.

Av **fri sakførselsaker** gjaldt 225 saker advokatbistand ved kontrollkommissjon, og Fylkesmannen utbetalte advokatsalær i slike kk-saker med ca. kr 610 400,-. Fylkesmannen innvilget 14 søknader om fri sakførsel (i 4 av dem ble det gitt dispensasjon fra økonomiske vilkår). 17 søknader om fri sakførsel ble avslått. Fylkesmannen dekket søkerens egne utgifter med kr 24 750,-. Søkerens saksomkostninger til sine motparter ble dekket av Fylkesmannen med kr 63 000,-.

Justissekretariatene behandlet 46 **klagesaker** fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i 2007. Alle saker ble stadfestet; en sak med en noe annen begrunnelse.

Fylkesmannen arrangerte i april 2007 to **kurs** for advokater med samme innhold. Til sammen 53 advokater/advokatfullmektige e.l. deltok på disse seminarer. I tillegg var det to observatorer fra et annet fylkesmannsembete.

Resultatområde 52.3 Navneloven

Fylkesmannen har behandlet 6 klager etter navneloven. Saksbehandlingstiden har vært 2-4 uker.

3.2.5 Resultatområde 53 Regional samordner innen samfunnssikkerhet og beredskap

Resultatområde 53.1 Samordning

To møter i Fylkesberedskapsrådet, planlegging av øvelse Nidaros samt en rekke møter i forbindelse med arbeidet med ROS Trøndelag og andre aktiviteter er gjennomført.

Resultatområde 53.2 Risiko- og sårbarhetsanalyse

Arbeidet med ROS-Trøndelag 09 startet opp. Møter og Workshops er gjennomført. Beredskapsanalyse vil bli gjennomført i 2008. Oversikt over flom og skred vedlikeholdes jevnlig gjennom planarbeidet og i GIS verktøy.

Resultatområde 53.3 Regional og kommunal beredkapsplanlegging

Fylkesmannen bidrar med råd og veiledning til kommuner og regionale etater som ønsker dette.

Resultatområde 53.4 Ekstraordinære hendelser

Fylkesmannen registrerte ingen hendelser i fylket siste år som ikke ble tilfredsstillende håndtert av det ordinære redningsapparatet og som krevde koordinering fra fylkesmannen.

Resultatområde 53.5 Helsemessig og sosial beredskap

Fylkesmannen følger opp planverket til kommunene gjennom beredskapstilsynene som gjennomføres i kommunene. Det ble også arrangert en beredskapsdag med kommunene for kommunelege, rådmann og beredskapssaksbehandler med god deltakelse fra kommunene.

Resultatområde 53.7 Evaluering etter hendelser

Jfr. 53.4. Det var ingen hendelser som i 2007 krevde en særskilt evaluering.

Resultatområde 53.8 Beredskap ved større lufthavner

Ikke relevant. Ingen flyplasser som har beredkapsutvalg i fylket.

Resultatområde 53.9 Transportberedskap

ROS analyse og arbeid med nye retningslinjer ble i hovedsak gjennomført i 2006. Liten aktivitet i 2007.

Resultatområde 53.10 Beredkapsforberedelser, frivillige organisasjoner.

Sør-Trøndelag Røde Kors invitert inn og etablert som medlem i Fylkesberedkapsrådet. Foredrag gjennomført på div. samlinger. Initiativ til å etablere et fylkesvis øvingsforum med frivillige org. representert ble tatt i 2007 og vil komme på plass i 2008.

Resultatområde 53.15 Arbeid med klimatilpasning

Egen klimagruppe på embetet er etablert hvor beredkapsjefen er medlem. Klimatilpasning er et sentralt tema i arbeidet med fylkes-ROS. Konferanse med ordførere/rådmenn er arrangert hvor klimatilpasning var et meget sentralt tema. DSB bidro med foredragsholder.

Resultatområde 53.16 Dambruddsbølgekart

I samarbeid med dameiere, politi og berørte kommuner ble det utarbeidet et eget planverk for å håndtere dambrudd i to av våre mest sentrale vassdrag i 2004. Planverket er øvet i 2005 og følges opp på tilsynene med de respektive kommuner.

Resultatområde 53.17 Atomberedskap

Atomberedkapsutvalget har vært invitert til to møter og en beredkapskonferanse for kommunene hvor atomberedskap var tema. Bla. foredrag med Tom Harbitz, direktør Statens strålevern. Planverket er ajourført og kommunene følges opp i forhold til utarbeidelse av eget planverk. Arbeidet vedrørende planverk for kommunene og regionale etater må prioriteres da status her er veldig varierende.

3.2.6 Resultatområde 54 Veileder og pådriver overfor kommunene

Resultatområde 54.1 Kommunerettet beredkapsarbeid

Fylkesmannen prioriterer de folkerike kommunene i Trondheimsregionen og bruker mest ressurser på disse i forbindelse med arbeidet innen samfunnssikkerhet. Gjennomføring av

øvelser og beredskapstilsyn følger en 4-års syklus hvor ¼ av kommunene gjennomfører øvelse og tilsyn pr år. Dette ble ivaretatt i 2006.

Resultatområde 54.2 Tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført 6 tilsyn som er i tråd med målsettingen.

Resultatområde 54.3 Øvelse

Fylkesmannen har i samarbeid med kommunene gjennomført 5 table-top øvelser og 1 fullskalaøvelse som er i tråd med målsettingen.

Resultatområde 54.4 Interkommunalt beredskapssamarbeid

Det er til nå etablert 3 interkommunale brannvesen (IKS) i fylket og det er samarbeid i flere kommuner innen denne sektoren. Fylkesmannen har over flere år bidratt med skjønnsmidler i forbindelse med opprettelsen av Trøndelag interkommunale brann- og redningstjeneste som ble operativ fra 1. januar 2008.

Resultatområde 54.5 Krise- og beredskapsplaner

Fylkesmannen benytter enhver anledning til å påpeke og motivere kommunene til å ha ROS-tilpassede krise- og beredskapsplaner. Alle kommuner har kriseplan for kommuneledelsen.

Resultatområde 54.6 Evaluering av krisehendelser

Fylkesmannen har ikke registrert større hendelser eller ulykker i 2007 som det har vært grunn til å evaluere.

Resultatområde 54.7 Risikovurderinger

Fylkesmannen gjennomfører møter, øvelser, seminar, tilsyn hvor risikovurderinger er tema og kommuniseres.

Resultatområde 54.8 Atomberedskap i kommunene

Atomberedskap er tema på møter og tilsyn i kommunene. Vi arrangerte også et beredskapsseminar i okt. hvor atomberedskap var et sentralt tema.

3.2.7 Resultatområde 55 Forebyggende samfunnssikkerhet i arealplanleggingen

Resultatområde 55.1 Beredskapsmessige utfordringer

Risikoforhold knyttet til arealplanleggingen i kommunene vurderes fortløpende i forbindelse med uttalelser som fylkesmannen gir til arealplaner i forbindelse med varsel om igangsatt regulering og offentlig høring. I 2007 har fylkesmannen hatt 64 merknader til disse. Derav 9 varsler om innsigelse.

Resultatområde 55.2 Forebyggende samfunnssikkerhet

I dialogen med kommunene når det gjelder rullering av kommuneplanen, både arealdel og samfunnsdel informerer fylkesmannen om statlige forventninger til samfunnssikkerhet. I uttalelsene til forslag til planprogram blir det bedt om at forhold i forbindelse med sikkerhet blir utredet.

Resultatområde 55.3 Kommuneplanarbeid

Fylkesmannen benytter oppstartmøter og andre møtearenaer i forbindelse med arbeidet med rullering av kommuneplanen til å informere om hensyn som må taes når det gjelder samfunnssikkerhet og arealplanlegging. I arbeidsbeskrivelse.

Resultatområde 55.4 Kommunal samordning

Det er stimulert til at kommunene oppretter interkommunale selskaper for brann- og redningstjeneste. Vi benytter naturlige anledninger til å påpeke nødvendigheten av og hensiktsmessigheten ved at brann- og redningstjenesten og ansvarlige for kommuneplanlegging samarbeider.

3.2.8 Resultatområde 56 Samordning ved ekstraordinære kriser i fred, sikkerhetspolitiske kriser og krig.

Resultatområde 56.1 Ekstraordinære hendelser

Fylkesmannens arbeid for å bedre regionale myndigheters evne til å samhandle og håndtere ekstraordinære påkjenninger og kriser er også i 2007 ivaretatt gjennom deltakelse på møter som arrangeres av de respektive etater samt møte i Fylkesberedskapsrådet i Trønderenergis lokaler i okt 2007. De mest sentrale etatene i fylkesberedskapsrådet deltok også på Øvelse Nidaros i juni hvor det også ble gjennomført et møte i fylkesberedskapsrådet.

Resultatområde 56.2 Regional samordning - øvelse

Fylkesmannens ledelse og krisestab ble øvet i forbindelse med øvelse Nidaros i juni.

Resultatområde 56.3 Kriseplan

Fylkesmannens kriseplan blir rutinemessig ajourført og revidert innen den 1. april hvert år.

Resultatområde 56.4 Krisehåndtering

Fylkesmannens koordinerende rolle ble ikke prøvet i 2007 på reelle hendelser.

Resultatområde 56.5 Atomberedskap

Fylkesmannens plan for atomberedskapsutvalget er revidert og ajourført. Planverket ligger på nett og er samordnet med Statens stråleverns planer. Atomberedskapsutvalget er integrert i Fylkesberedskapsrådet.

Resultatområde 56.6 Kompetanse – helsemessig og sosial beredskap

Beredskapsenheten og Fylkeslegen arrangerte i oktober en egen konferanse for å vedlikehold og øke kompetanse innen helse- og sosialområdet, herunder atomberedskap.

Resultatområde 56.8 Fylkesberedskapsråd og atomberedskapsutvalget(ABU)

ABU er integrert i Fylkesberedskapsrådet fra 2006 og har vært samlet to ganger i 2007. ABU deltok også på eget beredskapskonferanse i okt. Nye medlemmer i Fylkesberedskapsrådet inneværende år er leder i Sør-Trøndelag Røde Kors og direktør i Tollregion Midt-Norge.

Resultatområde 56.9 Gradert samband

Fylkesmannens graderte samband er operativt og er ”åpent” på alle hverdager. Kompetansen i organisasjonen er for tiden tilfredsstillende men utstyret (PBS) er utslitt og må skiftes ut snarest.

I forbindelse med flytting til nye lokaler i 2006 ble også sambandsutstyret omlokalisert. Gjennomføringen av dette ble foretatt av Forsvaret FLO/IKT på Kjeller etter bestilling fra DSB. Et år etter at nytt sambandsrom var operativt fikk embetet en regning fra Forsvaret på nær kr.100 000,- Det ble under prosessen antydnet at det ville påløpe noen kostnader men at disse kostnadene ble i denne størrelsesorden og i tillegg fakturert påfølgende budsjettår førte

til problemer. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ber departementet avklare prosedyrer og ansvarsforhold for det graderte sambandet.

Resultatområde 56.12 Havneberedskap

I samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Kystverket arrangerte Fylkesmannen øvelse og seminar for havnekomiteene i hele Trøndelag på Orkanger i oktober.

Resultatområde 56.13 Samarbeid med Statens strålevern

Fylkesberedskapssjefen i embetet inngår som medlem i samarbeidsutvalget mellom fylkesmennene og Statens Strålevern. I utvalget er det gjennomført 3 møter i 2008 og fylkesberedskapssjefen deltok også på den årlige samlingen for Kriseutvalget og faglige rådgivere på Svanhovd i september.

Resultatområde 56.14 Kraftforsyning

Fylkesmannen samarbeider tett med Kraftforsyningens Beredkapsorganisasjon. I 2008 har kraftunderskuddet i Trøndelag samt planer for rasjonering i kommunene vært prioritert. Årets møte i Fylkesberedskapsrådet hadde kraftforsyning som hovedsak.

3.2.9 Resultatområde 57 Sivilt – militært samarbeid

Resultatområde 57.1 Samarbeid med Forsvaret

Fylkesmannens satsing i 2008 i forhold til Forsvaret har vært planlegging og gjennomføring av Øvelse Nidaros. Øvelse engasjerte de viktigste samfunnsaktørene som det er naturlig å ha med og det var bred sivil deltakelse i både planlegging og gjennomføring. Sjef HV-12 og Sjef på Ørlandet hovedstasjon er medlem i Fylkesberedskapsrådet.

Resultatområde 57.2 Totalforsvaret regional

Ivaretas gjennom planlegging av øvelser, møter i Fylkesberedskapsrådet, arbeid med fylkes-ROS hvor HV-12 er representert i både prosjekt- og styringsgruppe. Forsvaret bidrar også med foredrag etc. på møter i Forum for samfunnssikkerhet og beredskap i Trøndelag. Fylkesmennene i Midt-Norge utarbeidet ultimo 2007 en plan for å styrke totalforsvarssamarbeidet i landsdelen gjennom å etablere en årlig møtearena for både toppledelsen og mellomledere i Totalforsvaret.

Resultatområde 57.3 Planer

Planer (SBS og BFF) ajourføres rutinemessig.

Resultatområde 57.4 Skjermingsverdige objekter

Arbeidet med skjermingsverdige objekter er ikke iverksatt i påvente av ferdigstilling av Objektsikringsinstruksen.

Resultatområde 57.5 Fritaksordningen

Embetet har i 2007 behandlet 195 søknader om fritak fra Forsvaret. Vi har nå kun 29 bedrifter med i ordningen og i fylket er det 249 personer som har fått innvilget fritak fra mob-termin 2008. 31 personer har fått avslag.

Resultatområde 57.6 Øvelser

Embetet deltok i planlegging og gjennomføring av Øvelse Nidaros.

3.2.10 Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

Resultatområde 61.1 Samordning

Det vises til kap. 2 ovenfor.

Resultatområde 62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Ved årsskiftet 2006-2007 var 2 av fylkets kommuner registrert i ROBEK. Som følge av dette ble det i 2007 gjennomført lovlighetskontroll av 2 kommunale budsjettvedtak, jf. kommunelovens § 60. Fylkesmannen godkjente begge. Etter Fylkesmannens gjennomgang av kommunenes regnskap for 2006 ble én av kommunene meldt ut av ROBEK, hvilket betyr at kun én av fylkets 25 kommuner pr. 31.12.2007 var registrert i ROBEK.

Fylkesmannen behandlet i 2007 til sammen to vedtak om kommunale låneopptak fra to kommuner registrert i ROBEK, jf. kommunelovens § 60, hvor begge framgikk av budsjettvedtaket til kommunene. Begge ble rammegodkjent, men med en merknad om at kommunen i samarbeid med revisjon burde foreta en vurdering av tiltakene i forhold til skillet mellom drift og investering. I tillegg har Fylkesmannen behandlet og godkjent ett vedtak om opptak av lån i interkommunalt selskap, jf. Lov om interkommunale selskaper § 22.

I 2007 behandlet Fylkesmannen 9 søknader om godkjenning av kommunale garantivedtak, jf. kommunelovens § 51. Samtlige av disse ble godkjent av Fylkesmannen.

Vi har i 2007 ikke mottatt lovlighetsklager etter kommuneloven § 59 vedrørende kommunelovens kapittel 8 og 9 fra et mindretall i kommunestyret, og har derfor ikke vurdert å iverksette lovlighetskontroll av eget tiltak knyttet til nevnte kapittel.

Se også kap 2.1 ovenfor samt vedlagte rapporteringsskjema (vedlegg 3).

Resultatområde 62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Fylkesmannen bistod løpende gjennom året kommunene i fylket i økonomisk planlegging og forvaltning, og var ved behov veileder og formidler av kunnskap om regelverket på økonomi-, rapporterings- og planleggingsområdet. Kommunene som i 2007 var registret i ROBEK og kommuner med økonomisk ubalanse og store innsparingskrav ble særlig prioritert i dette arbeidet.

I 2006, og i samarbeid med NKK, etablerte Fylkesmannen i Sør-Trøndelag et kommunaløkonomisk nettverk for kommunene i Sør-Trøndelag (KOMØKNETT). Nettverket skal sette fokus på kommunal økonomi, og være en arena med faglig stimulering, erfaringsutveksling og sosialt samvær for alle med faglig ansvar innen økonomi og regnskap i kommunene i fylket. Med bakgrunn i gode tilbakemeldinger fra nettverksdeltakerne ble det gjennomført 2 nettverkssamlinger i 2007. Dette er en viktig arena for å veilede kommunene i økonomisk planlegging, rapportering og forvaltning. I tillegg fungerer nettverket svært godt med hensyn på formidling av ”de gode eksemplene” kommunene imellom. Noe som er spesielt viktig for kommunene med krav til innsparing.

Kommunestatistikken (se kap 2.2 ovenfor) ble utgitt to ganger i 2007, første gang i forbindelse med publisering av foreløpige tall i KOSTRA (15. mars) og andre gang i forbindelse med publisering av reviderte tall i KOSTRA (15. juni).

Sammen med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ble det i 2007 gjennomført et KOSTRA-seminar med fokus på kvalitet i rapporteringen av data, analyse av data, kvalitetsindikatorer og praktisk bruk av KOSTRA. Seminaret hadde særlig fokus på pleie- og omsorgssektoren. Målgruppen for seminaret var primært kommunens økonomisjef og fagansvarlig for pleie- og omsorgssektoren. For å sette trykk på kommunenes overholdelse av tidsfristene for KOSTRA-rapporteringen for 2006, valgte Fylkesmannen å holde tilbake deler av skjønnsmidlene til etter publiseringen av ureviderte KOSTRA-data i mars. Dette, sammen med ekstra oppfølging av kommunene som rapporterte etter fristen det foregående året, kan ha bidratt til at KR D sin rapporteringsoversikt for 2006 viste 100 % rapportering fra kommunene i Sør-Trøndelag.

I løpet av 2007 fordelte Fylkesmannen den delen av skjønnsstilskuddet for 2006 som var tilbakeholdt, tilsvarende 10 mill. kroner. Av denne fordelingen var 3,5 mill. kr knyttet til kriserelaterte eller uforutsette forhold, 0,5 mill. kr knyttet til oppdatering av befolkningsdata, 0,3 knyttet til NAV-reformen, 4,3 mill. kr knyttet til ressurskrevende tjenester og 1,4 mill. kr knyttet til prosjekter.

Fylkesmannen fordelte også i 2007 en andel på 77,2 mill. kr av en total tildeling på 89,6 mill. kr av skjønnsstilskuddet for 2008, mens 12,4 mill. kr ble holdt tilbake for fordeling i 2008. I tillegg ble snaut 33 mill. kr fordelt som kompensasjon med bakgrunn i omlegging av den differensierte arbeidsgiveravgiften (DAA). Av de tildelte midlene for 2008 var 8,1 mill. kr knyttet til prosjekter i enkeltkommuner (herunder fornyingsprosjekter i kommuner med innsparingskrav) og 6,9 mill. kr til interkommunale prosjekter. I tildelingsprosessen var samtlige av embetets avdelinger involvert.

Kommunene i fylket ble informert om innholdet i Statsbudsjettet for 2008 på Fylkesmannens egen statsbudsjettkonferanse. I etterkant av konferansen ble det, etter henvendelser fra kommunene og på eget initiativ, på et mer detaljert nivå informert om enkeltsaker i budsjettet. Det ble orientert om hovedtrekkene i kommuneproposisjon på Fylkesmannens OR-konferanse (se under kap 2.2 ovenfor) og via Fylkesmannens hjemmesider. Det ble også orientert om statsbudsjettet og kommuneproposisjonen på samlingene i KOMØKNETT.

Med bakgrunn i en forenklet kartlegging i kommunene i Sør-Trøndelag, bisto Fylkesmannen departementet i innhenting av informasjon om kommunale finansplasseringer. Kartleggingen viste at kommunene i Sør-Trøndelag ikke har inngått liknende avtaler med tilsvarende risiko som kommunene omtalt i Terra-saken.

3.2.11 Resultatområde 63 Kommunalrett og valgrett

Resultatområde 63.1 Lovlighetskontroller

Fylkesmannen har lovlighetskontrollert 11 saker (hvorav 2 etter KL § 60) i 2007. I tillegg har noen få ubehandlede saker. Det kommer også en rekke henvendelser vedrørende lovligheten av en del kommunale vedtak som ikke tas opp til formell behandling. Det gis mye veiledning på området og det er mange telefoniske henvendelser. Embetet har lang saksbehandlingstid på henvendelser fra privatpersoner som anmoder om prøving av lovlighet, f.eks. av kommunale regulativer for vann- og avløpsavgift eller gebyrer.

Resultatområde 63.2 Valglov

Fylkesmannen gjennomførte i juni 2007 valgkonferanse for kommunene i Sør-Trøndelag i f.m. avviklingen av kommune- og fylkestingsvalget høsten 2007, hvor bl.a. spørsmål knyttet

til valgbarhet for kommunalt ansatte ble tatt opp. Det var en god del veiledningsarbeid knyttet til dette området i sammenheng med kommunevalget i 2007.

3.2.12 Resultatområde 64 Forvaltningsrett

Fylkesmannen har mange spørsmål av generell forvaltningsrettslig karakter og holder tidvis kurs for kommunene innen temaet: Det har vært mange spørsmål knyttet til habilitet for folkevalgte. Det har også vært en del saker om innsyn og offentlighet.

3.2.13 Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

Resultatområde 65.1 Fastsetting av kommunegrenser

Lov om fastsetting og endring av kommunegrenser - og fylkesgrenser (inndelingslova). Det ble ikke fattet vedtak om kommunegrenser i sjø i 2007. Fylkesmannen har en sak inne til behandling. Det er også kommet inn en forespørsel om nye grenser mellom to kommuner på land. Det antas at det kan bli noe arbeide med å forberede denne saken for departementet.

3.2.14 Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

Resultatområde 66.1 Klagesaker etter plan- og bygningsloven

Fylkesmannen behandlet totalt 313 saker i løpet av 2007. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid over året er 81 dager, men har gått noe opp og ned. Saksinngangen har økt noe også det siste året. Ved årsskiftet hadde embetet relativt mange ubehandlede saker.

Saker vedrørende utsatt iverksetting ble behandlet innen 6-ukersfristen. Det ble behandlet 4 saker vedrørende dekning av saksomkostninger. Fylkesmannen stilte som partsrepresentant hvor et vedtak i en klagesak ble prøvd for lagmannsretten.

Resultatområde 66.2 Ekspropriasjon/oreigningsloven

Fylkesmannen har behandlet 7 saker om oreigning. I de fleste sakene behandles også spørsmålet om forhåndstiltredelse.

3.2.15 Øvrige resultatområder for Kommunal- og beredskapsavdelingen

Resultatområde 67.1 Statsborgersaker

Fylkesmannen arrangerte to statsborgerseremonier i 2007. Av de 404 som hadde fått innvilget norsk statsborgerskap, takket 82 ja til seremonien. Det var til sammen 165 deltakere på de to seremonier inkl. gjester.

Resultatområde 76 Klagesaker etter alkoholloven

Fylkesmannen har behandlet 2 klagesaker etter alkoholloven i løpet av året. I tillegg kom det inn et krav om lovlighetskontroll som ble behandlet. Det er fattet en del bevillingsvedtak som førsteinstans. Det er også en del etterspørsel etter veiledning innen saksfeltet. En sak er ubehandlet ved årsskiftet

Resultatområde 76.3.1 Statlige bevillinger etter alkoholloven

Det ble ikke noen endringer i antall statlige skjenkebevillinger i 2007. Fylkesmannen mottok 1 søknad om endring av skjenkestyrer og stedfortreder for en befalsmesse som ble videresendt til Forsvarets personelltjeneste.

Fylkesmannen startet arbeid vedr. skjenkekontroll om bord (nytt arbeidsområde for embetet) ved å ha et møte med aktuelle skjenkestyrere i oktober 2007.

Fylkesmannen innvilget til sammen 22 søknader fra befalsmessene om utvidelse av skjenketid og/eller -areal i forbindelse med enkeltarrangementer. Luftkrigsskolen fikk innvilget søknad om utvidelse av skjenkeareal i perioden 15.5. – 30.9.2007.

Fylkesmannen fastsatte skjenkegebyr for 3 befalsmesser (til sammen kr 11 366,-) og 6 båter med statlig skjenkebevilling (til sammen kr 8 500,-). Hver befalsmesse betalte gebyret til sin hjemkommune, mens rederiene/båtselskapet betalte gebyret til staten.

Resultatområde 78.3 Klagesaker etter introduksjonsloven

Det ble behandlet to klager på vedtak etter introduksjonsloven i 2007.

Resultatområde 91 Klager på vedtak om avkjørsler etter vegloven

Fylkesmannen har behandlet 5 klager på vedtak i avkjørselssaker fra Statens vegvesen. I en av sakene opphevet Fylkesmannen avsalgsvedtak fra Statens vegvesen og ga avkjørselstillatelse. I 4 saker ble vegvesenets avslagsvedtak stadfestet. Stort sett holder en kravene til saksbehandlingstid for området.

Resultatområde 92 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Fylkesmannen har i 2007 mottatt 2 søknader om godkjenning/konesjon til anlegg og drift av taubaner.

Resultatområde 94 Honorære konsuler

Fylkesmannen behandlet i 2007 fire saker vedrørende honorære konsuler.

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Når det gjelder tros- og livssynssamfunn ble det utbetalt statstilskudd med til sammen kr 2 650 644 herunder kr 2 153 952 til registrerte og kr 496 692 til uregistrerte trossamfunn.

Fylkesmannen har mottatt 5 søknader om registrering som nytt trossamfunn i 2007. To av søknadene ble innvilget, mens tre søknader ble avslått.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Fylkesmannen har i 2007 mottatt 32 søknader om askespredning. Det ble gitt 30 tillatelser til askespredning.

Resultatområde 97 Åpningstidsloven/lov om helligdager og helligdagsfred

Fylkesmannen har behandlet 6 saker etter lov om helligdager og helligdagsfred. Disse sakene blir også stort sett behandlet umiddelbart når de kommer inn.

Resultatområde 99 Forvalte statstilskudd til de politiske partier

Fylkesmannen har i 2007 i henhold til delegerte fullmakter utbetalt statstilskudd til de politiske partiene.

3.3 Resultatområdene for Avdeling for landbruk og bygdeutvikling

3.3.1 Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

Resultatområde 21.1 Jordbruk

Jordbruket i Sør-Trøndelag er preget av et godt og sterkt miljø innen husdyr og planteproduksjon. Fylket har ca. 7.5 % av landets totale jordbruksareal og 7 % av gårdbrukerne i landet. Melkeproduksjonen utgjør ca. 77 % av den totale verdiskaping i fylket og ca. 70 % av sysselsettinga i jordbruket.

Som i resten av landet har endringer i rammebetingelsene de siste årene ført til en omstrukturering i næringa. Antall aktive bruk er i noen grad redusert og dermed også antallet aktive produsenter. På tross av dette har antall dekar jordbruksareal i drift, samt antall melkekyr i fylket, holdt seg relativt stabilt

Behovet for oppgradering av bygningsmassen på husdyrbrukene i fylket, spesielt innen melke- og kjøttproduksjonen på storfe, er stort. Dette tilsier at behovet for investeringsvirkemidler også vokser. Den generelle økonomiske utviklinga i husdyrholdet er i tillegg slik at det er nødvendig med en ytterligere reduksjon i produksjonskostnadene. Gjennom ulike prosjekter innen melke- og storfekjøttproduksjon, grise- og lammekjøttproduksjon, samt fokus på rimelige bygningsløsninger gjennom prosjektet "Folkefjøsset", ønsker vi å bidra til en framtidretta produksjon på familiebrukene.

Sør-Trøndelag er fremdeles blant de ledende fylkene i landet på utvikling av økologisk landbruksproduksjon. Vi fortsatte denne satsingen også i 2007 bl.a. gjennom prosjektet "ØkoLØFT". De vesentligste årsakene til de gode resultatene er at det totalt sett er samlet en høy kompetanse i fylket og at det er et stort engasjement på alle nivåer. Det gode og konstruktive samarbeidet mellom produsenter, veiledningsapparatet og offentlig forvaltning, samt andre aktuelle aktører, er også vesentlig. Utfordringene framover for både lokalt, regionalt og nasjonalt plan, er å fjerne/begrense flaskehalsene for ytterligere utvikling av den økologiske produksjonen.

Innspill til jordbruksforhandlingen til SLF er sendt i brev pr. 08.11.2007.

Forvaltningsplan for rovvilt ble ferdig i 2006 i region 6, Møre og Romsdal og Trøndelag. Den fastsetter at det skal være mulig å nytte utmarksbeite i hele regionen, også i områder som skal ha yngling av rovvilt. I Sør-Trøndelag skal det være yngling av jerv og gaupe. Miljøvernavdelinga har hovedansvar for gjennomføring av rovviltpolitikken. Det er et nært samarbeid mellom MVA og LA i dette arbeidet.

Avdeling for landbruk og bygdeutvikling har hovedansvar for behandling av søknader om forebyggende og konfliktdempende tiltak. I 2007 behandlet vi 28 søknader om tilskudd til forbyggende og konfliktdempende tiltak. Søknadene hadde i alt en kostnadsramme på 2,8 mill. kroner, vi fikk kr. 1,2 mill til fordeling. I tillegg kommer 11 saker om tilskudd i akutte skadesituasjoner og 32 saker om tilskudd til seint beiteslipp eller tidlig sanking. Pålegg om tidlig sanking fra Mattilsynet førte til at ytterligere 11 lammeprodusenter fikk tilskudd.

I innspill til saker i rovviltnemnda i region 6, for eksempel kvoter for gaupejakt, lisensjakt på jerv og skadefelling, samarbeider miljøvernavdelinga med oss om bakgrunn for og forslag til antall fellingstillatelser.

I møter om rovviltforvaltning med kommuner, organisasjoner og lag deltar LA ofte sammen med MVA. Vi redegjør for de arbeidsoppgavene vi har spesielt ansvar for.

I 2007 har vi også deltatt på møter sammen med Mattilsynet og delvis i deres prosjekt for å undersøke og redusere tap av småfe på utmarksbeite.

For å bedre samarbeidet med lag og organisasjoner har Fylkesmannen ved MVA og LA tatt initiativ til formalisere samarbeidet med landbruks- og miljøorganisasjoner. Det er planlagt 2 – 3 faste møter årlig. Synspunkter på og forslag til å bedre tiltak av konfliktdempende og forebyggende tiltak er i fokus.

Vedlagt denne rapporten følger kommunevis oversikt over organisert beitebruk i Sør-Trøndelag i 2007 (vedlegg 5). Over 87 % av sauer og lam og ca. 25 % av storfeet slippes på utmarksbeite i organiserte lag. For sau er tapsprosenten siste år 7,18 %. Det er en liten øking i forhold til 2006 da den var 7,11. I beitesesongen 2007 var tapet av sau 3,8 % og for lam 9,2 %. Normaltap på midten av 1980-tallet lå på omkring 3,5 % for fylket. De siste åra har tapet av voksen sau økt, dette gjelder ikke bare i områder med skade av bjørn, men også i områder der jerv er største skadegjører.

I kommunene Røros, Holtålen, Midtre Gauldal, Selbu, Tydal og Melhus, forårsaker bjørn årlige skader på sau. Omfanget og hvor i fylket det oppstår skade varierer. I 2007 var det størst skade i Holtålen. Saueholdet i de østlige kommunene stagnerer eller reduseres. Det er få som tar over eller begynner med sau. I år med stor skade er det flere som vurderer å avvikle sauedrifta. På sikt kan dette føre til økt gjengroing og færre bruk i drift.

I Oppdal og Rennebu, sør i fylket, skal det ikke være ynglende rovvilt. Det skal være ynglende jerv i tilgrensende fjellområder i sør og vest og tapene har de siste åra vært høye. Det har hittil vært vanskelig å ta ut tilstrekkelig antall jerv og bestanden øker i forhold til målet for region 6. Det har skjedd yngling i Oppdal og Rennebu uten at hiene er tatt ut, noe som fører til økt skade. I kommunene er det vanskelig å gjennomføre forebyggende tiltak slik som tidlig sanking, da det er kort vekstsesong, aktiv jordbruksdrift og god utnyttning av jordbruksarealene.

I ytre kommuner, sør for Trondheimsfjorden, er det tap p.g.a. alveld. I noen buskaper og beiteområder er det svært store tap uten at en har påvist årsak. Da det ikke er dokumentert tap til rovvilt, finnes det ikke midler til å få avklart tapsårsakene og det er derfor vanskelig å gjøre noe med tapet. Tilsyn en gang i uka er ikke tilstrekkelig til å avdekke kadaver tidlig nok til å klarlegge dødsårsak.

Midtre kommuner har mye skogsbeite og en del fjellbeite. Tapsbildet er sammensatt. Rovvilt som gaupe og jerv tar sitt, omfanget varierer.

På Fosen, kommunene Bjugn, Rissa, Osen, Roan og Åfjord, skal det være yngling av gaupe. Noen av lammeprodusentene bruker gaupeklaver for å redusere tapene til gaupe. Det er nå også store tap til jerv i området, dette gjelder både sau og rein. Både sporing av rovvilt og uttak er vanskelig på grunn av kupert terreng og ustabil vintervær. Det er også dokumentert tap til ørn. Andre tapsårsaker kan være alveld.

Resultatområde 21.2 Skogbruk

Arbeidet med å bidra til økt avvirkning og derigjennom sikre råstoff til lokale bedrifter har vært sterkt fokusert i fylket i flere år. Vi konstaterer at den jevne avvirkningsøkningen vi har hatt i fylket siden 2002 fortsatte også i 2007. Avvirkningen økte vel 10 % også fra 2006 til 2007.

Den mest bærekraftige indikasjonen på at vi er inne i en positiv utvikling for skogbruket i fylket er de mange og godt lokalt initierte initiativ fra aktørene. Alle kommuner inngår nå i skogsamarbeid innenfor geografisk avgrensa områder i form av fem store skognettverk i fylket. Kommunal beslutningsmyndighet i forhold til økonomiske virkemidler i skogbruket har i stor grad bidratt til dette. I tillegg har FMLA utvikla sin kompetansesenterfunksjon gjennom bruk av prosessmetodikk overfor aktørene i disse nettverkene.

Vår fremste oppgave er å bidra til at disse nettverkene lykkes med sin målrealisering. Vi ser to utfordringer framover for fortsatt positiv utvikling:

Det første er tilstrekkelig med økonomiske virkemidler (NMSK midler og skogfond) for å svare på alle de gode tiltakene som nå kommer opp for økt aktivitet.

Det andre er å ta vare på et lokalt handlingsrom for bruk av midlene tilpassa behovet i kommunene.

Det er fortsatt en sterk bekymring i forhold til et for lavt investeringsnivå i skogkultur og konsekvensene en for lav investering vil ha for råstoff til lokale bedrifter på lengre sikt. Forskjellen i et lavt og høyt investeringsnivå i skogkultur vil også gi store forskjeller i CO2 binding i et 100-års perspektiv.

Resultatkontroll og rapportering gjennom fagsystemer er gjennomført i tråd med retningslinjer og tidsfrister.

Resultatområde 21.3 Bygde- og næringsutvikling

Innen teknisk planlegging er det utsendt 112 stk. bygningsforslag og 48 stk. ferdigprosjekteringer fra vår avdeling i 2007. Alle kommunene i fylket er besøkt, og har nyttiggjort seg våre tekniske planleggingstjenester. Av de som setter i gang planlegging, er det fortsatt godt under halvparten som fullfører prosessen. Våre planleggingstjenester er MVA-pliktige, og alle utsendte fakturaer inneholder MVA-krav.

Samarbeidet med regionale aktører er organisert gjennom et etablert partnerskap der det regionale, offentlige partnerskapet inkl. Innovasjon Norge, samt KS og landbrukets organisasjoner (jord og skog), deltar (Regionalt Landbruksforum). Forumet er kontinuerlig med fylkesmannen som prosessleder og har 3-4 møter i året. Regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling, utarbeides i dette fellesskapet. Regional strategi danner grunnlag for tildelingsbrev av BU-midler til Innovasjon Norge, mer detaljerte retningslinjer for bruk av BU-midler og allokering av administrative virkemidler og ressurser det enkelte år hos partnerskapet. Strategiene danner grunnlag for prioriteringer og arbeidsfordeling i partnerskapet, - også når det gjelder prosjektrettet virksomhet der partnerskapet foretar felles hovedprioriteringer og legger til rette for en mer koordinert ressurs- og virkemiddelinnsetning.

Det gjennomføres også regelmessige møter med landbrukets organisasjoner om fordeling og bruk av BU-midler til tilretteleggingstiltak. Prioritering, tematisk og geografisk med utgangspunkt i regional strategi for landbruksrelatert næringsutvikling.

Det gjennomføres regelmessige kontaktmøter mellom Innovasjon Norge ST og Sør-Trøndelag fylkeskommune innenfor temaet næringsutvikling, virkemiddelbruk, prioritering og samhandling. I tillegg deltar fylkesmannens ansatte i flere regionale arbeids- og strategigrupper bl.a. for utvikling av skognæringa, ny regional strategi for reiselivet og

innenfor matsatsinga. Dette gjelder også innefor arbeidet med felles fylkesplan og de årlige samhandlingsprogrammene.

Innovasjon Norge er ansvarlig for forvaltningen av de bedriftsrettede BU-midlene. Fylkesmannen møter også fast i INs regionale styre.

Det er ellers løpende kontakt på operativt nivå/saksbehandlernivå for koordinert forvaltning av virkemidler i IN, fylkeskommunen og hos fylkesmannen.

Rapport på bruken av BU-midlene utarbeides med utgangspunkt i regionale strategier og med bakgrunn i felles tematiske og geografiske prioriteringer som jevnlig gjøres av partnerskapet. Rapporter for fylkesmannens bruk av BU-midler oversendes Innovasjon Norge i tråd med rapporteringskravene. I tillegg er det gitt gjensidig informasjon om bruken i INs regionale styre.

Innovasjon Norge Sør-Trøndelag mottar årsrapport på fylkesmannens bruk av BU-midler til tilretteleggingstiltak. Rapport avsendt for 2007. I tillegg rapporteres bruken av BU-midlene til partnerskapet gjennom RLF (Regionalt landbruksforum) der bruken relateres til de mål og strategier som er lagt inn i regional utviklingsstrategi. På den måte tjener de også en rolle i evalueringen i bruken av egne og andre virkemiddelaktørers prioriteringer.

Resultatområde 21.4 Verdiskapingsprogrammene

Fylkesmannen har kontakt med Innovasjon Norge omkring forvaltningen av verdiskapingsprogrammene selv om dette er mer adhock-preget utover kontakten gjennom INs regionale styremøter. Tradisjonelt har samhandlingen vært sterkest på mat- og treprogrammet, men en felles igangsatt satsing innen bioenergi, spesielt mot kommunesektoren har lagt grunnlag for utvidet samhandling også på bioenergiområdet.

3.3.2 Resultatområde 21 Miljøtiltak i landbruket

Resultatområde 22.2 Tiltak for å redusere forurensninger

Fylkesmannen i Sør-Trøndelags satsing innen forurensingsområdet har i hovedsak vært knytta til tiltak for å redusere tap av jord til vann gjennom tilskudd i Regionalt miljøprogram. I 2007 ble det innvilga tilskudd til stubbåker gjennom Tilskudd til endra jordarbeiding på omlag 56 % av kornarealet i fylket. Dette arealet ligger dermed upløyd i vinter. På et mindre antall daa ble det i tillegg gjennomført redusert jordarbeiding i høst.

Om lag 5 % av kornarealet i fylket har fått godkjent Tilskudd til ugrasharving gjennom Regionalt miljøprogram for 2007. På disse arealene er det ikke benytta ugrasmiddel. I tillegg kommer 8,3 % av jordbruksarealet som er drevet økologisk og som dermed ikke er behandla med kjemiske plantevernmidler. Vi forventer at flere vil benytte seg av denne metoden når ordninga blir mer kjent. Signaler vi har fått tyder på at størrelsen på dette tilskuddet er stort nok per arealenhet til at den bør være interessant for flere.

Vi anser den totale forurensingssituasjonen i fylket som akseptabel. Det finnes imidlertid småbekker som har for høy konsentrasjon av næringsstoffer. Dette vil bli et tema for oss i forbindelse med oppfølging av EUs Rammedirektiv for vann. Dette arbeidet har starta opp, med deltagelse fra vår avdeling. Vi har så langt ikke sett grunn til å innføre restriksjoner på jordarbeiding i noen del av fylket, men vurderer å innføre tilskudd til vegetasjonsdekte soner i kornarealer langs vassdrag, som en del av de regionale miljøtilskuddene. Restriksjoner i

spesielle geografiske områder i fylke, kan komme som et resultat av kartlegging og tiltaksvurderinger i forbindelse med vannforvaltningsforskriften.

Resultatområde 22.3 Miljøprogram og miljøplan

Våre prioriteringer og tiltak for miljøprogram/regionale miljøtilskudd i 2007 er i tråd med det dokumentet som ble utarbeida etter prosess i fylket i 2004. Vi foretok ingen endringer av miljøprogramtilskudd før søknadsrunden i 2007.

Sør-Trøndelag er et mangfoldig fylke, med både korn- og husdyrproduksjon. Fylket har stor geografisk variasjon i kulturlandskapet fra kyst, via fjord og dal til fjell. Vi har bygd opp miljøtilskuddene våre med relativt mange tilskuddsordninger med tema kulturlandskap, og to ordninger innenfor tema forurensing. Disse siste retter seg i hovedsak mot kornarealer. 40 % av søknadsbeløpet for våre regionale miljøtilskudd for 2007 er innenfor tema forurensing.

I 2007 har vi brukt ressurser på informasjons- og motivasjonsarbeid knytta til de regionale miljøtilskuddene i vårt regionale miljøprogram, i tillegg til oppfølgingsarbeid tilknytta søknadene. Vår innsats på dette området har imidlertid i hovedsak dreid seg om evaluering av miljøtilskuddene. Vi har gjennomført en evalueringsrunde i kommunene, forsøksringene og faglagene, samt gjennomført møte med evaluering som tema både i bredt sammensatt ressursgruppe og i Regionalt landbruksforum. Prosessen førte oss fram til noen nye prioriteringer, og vil danne grunnlag for revidering av programmet. Revideringen er under oppstart nå.

Når det gjelder de fylkesvise midlene til informasjons- og utviklingstiltak, er disse i tråd med prioriteringene i vårt regionale miljøprogram. En stor del av midlene ble brukt til å informere om og motivere til økt interesse for driftsformer som det gis tilskudd til gjennom regionalt miljøprogram.

Vi valgte i fjor å bevilge midler til 42 åpne, annonserte arrangementer i regi av forsøksringene i fylket med tema miljøplan. Vi har erfart at interessen for miljøplan i næringa ikke har vært så stor som den burde være, tatt i betraktning av produksjon av miljøgoder er et av hovedoppdragene til landbruket. Vi forventer effekt av disse arrangementene, men ser at det fortsatt bør gjøres en innsats for å få ufarliggjort dette temaet for flere gårdbrukere. Miljøplan var også et tema når vi gjennomførte kontroll av tilskuddshåndteringa i kommunal landbruksforvaltning i 2007.

Før jul starta vi opp et arbeid med å konkretisere innhold og krav i Miljøplan, trinn 2 (MP2). Vi har stilt krav om MP2 i noen av der regionale miljøtilskuddene våre, og har gjennom de siste to årenes kontrollaktivitet erfart at kvaliteten på disse varierer. Både gårdbrukerne og ansatte ved kommunal landbruksforvaltning gir inntrykk av at det er vanskelig å vite hva som skal til for at MP2 skal kunne godkjennes. Vi har oppretta ei arbeidsgruppe bestående av personer fra kommunal landbruksforvaltning, forsøksringene og faglagene for å få inn synspunkter dette.

Aktivitetstallene for hovedområdene i fagsystemene for regionalt miljøprogram er sammenstilt som ønsket.

Resultatområde 22.4 Økologisk landbruk

Handlingsplan for økologisk landbruk for Trøndelag ble revidert i 2006. Den gjelder for perioden 2006-2010. I 2007 gjennomførte vi ett møte i referansegruppa for handlingsplanen

for å diskutere tiltak for 2008. I tillegg har det vært jevnlig kontakt mellom fylkesmannsembetene i trøndelagsfylkene og de andre deltakerne i referansegruppa, samt andre aktuelle aktører. Vi opplever at kontakten mellom aktørene i Trøndelag er god på økosida.

Det viktigste tiltaket som er gjennomført i 2007 er oppstarten av prosjektet ØkoLØFT i regi av Trøndelag forsøksring. Prosjektet består av delprosjektene Økokjøtt, Økogrønt og Økoinformasjon. Prosjektet er gjennomført som planlagt. Ellers er det i år som i tidligere år gjennomført en rekke arrangementer retta mot økobønder og potensielle økobønder, i regi av forsøksringene i fylket. Dette dreier seg om generelle informasjonsmøter, samt møter og markdager innenfor de ulike produksjonene (melk, sau, potet og grønnsaker). Vi valgte i 2007 å fokusere på bygninger til økologisk husdyrproduksjon på vår årlige konferanse for kommunal og regional landbruks- og miljøforvaltning, landbruksrådgivninga og faglagene på Røros (Røroskonferansen). Oikos Midt-Norge har deltatt med stands på Trøndersk Matfestival og på musikkfestivalen Storåsfestivalen.

I 2007 ble det sendt inn tre søknader fra kommuner i fylket om deltagelse i ØkoLØFT i kommunene. Til sammen 13 kommuner er involvert i søknadene. I en av søknadene (fra Trondheimsregionen) er Trondheim kommune motor. Kommunen vedtok i fjor at 30 % av maten som tilberedes ved kommunens produksjonskjøkken skal være økologisk i 2011.

Rapport om midler til oppfølging av tiltak i regionale planer sendt SLF med foreløpige resultater 2007 i henhold til fristen pr. 1. september 2007.

Resultatområde 22.5 Tre og miljø

Prosjekt BioKom ble igangsatt i 2007. Prosjektet skal utvikle bioenergiforsyningen i fylket gjennom et tett samarbeid og samhandling med kommunene. Prosjektet har så langt levert gode resultater. Det er etablert god kontakt med KS mht klima og energiplaner i kommunene. I Sør-Trøndelag er 13 kommuner med i nettverk + 2 kommuner er grønne energi kommuner.

Nord- og Sør-Trøndelag samarbeider om prosjektet **ViT** - Verdiskaping i trebransjen. Prosjektet involverer en lang rekke aktører og har prosjektleder tilknyttet Trøndelag forskning og utvikling, samt prosjektmedarbeider tilknyttet Tresenteret i Trondheim.

3.3.3 Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Resultatområde 23.2 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Rapport om klagesaksbehandlingen er sendt SLF pr. mail den 01.02.08. Rapport inneholder oversikt over klagebehandling på bruk av juridiske virkemidler samt nydyrking i fylket.

Rapportering til SLF om jordfondet sendt fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, avd. for landbruk og bygdeutvikling, 16. januar 2008.

3.3.4 Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

Kontrollarbeidet

Fylkesmannen er pålagt av Statens landbruksforvaltning (SLF) å føre kontroll med kommunenes behandling av tilskuddsordningene i landbruket. For 2007 har kontrollarbeidet, som i 2006 ble prioritert opp, fortsatt med samme giv. Fylket ble delt i to. Produksjonstilskudd og regionalt miljøtilskudd vart kontrollert i 11 kommuner og kontroll av

investeringstilskudd med fokus på SMIL/NMSK vart foretatt i 12 kommuner. I 2006 var fordelingen motsatt. Arbeidet var fordelt på flere ansatte i avdeling for landbruk og bygdeutvikling.

Utplukk av kontrollobjekt var et utvalg av de som var uttrekt for stikkprøve av produksjonstilskudd og samtidig tilfredsstilte kravet til at en viss del også søkte RMP. For SMIL og delvis NMSK skjedde utvalget manuelt fra lister tatt ut fra Saturn. Ellers var det uttrekk fra Skogfondssystemet.

Kommunene ble varslet om opplegget og tidspunkt for kontroll avtalt.

Kontroll av produksjonstilskudd og regionalt miljøtilskudd

Av de søknadene om produksjonstilskudd som var trekt ut for kontroll passet vi på slik at det for et tilstrekkelig antall søkere også fantes en søknad om regionalt miljøtilskudd.

Kontrollen bestod av to deler. Først ble det gjennomført intervju av saksbehandler(ne) rundt forhold knytta til håndteringa av tilskudda. Etter intervjuet gjennomførte kommunens representant kontroll på 2-6 bruk, der Fylkesmannens representant(er) observerte.

FMLA-ST laget et hjelpeskjema som fylkesmannens observatører kunne bruke for notering og merknader.

Resultatet etter kontrollen viste også i år at miljøplan ofte er mangelfull. I mange tilfeller mangler det forståelse for at denne er viktig å ha i orden og dessuten bruke aktivt. Dette gjelder både miljøplan trinn 1 og trinn 2. Ut fra dette vil det rettes spesiell fokus mot miljøplan også i 2008. Videre observerte vi at det er ulik praksis for kontroll av areal både når det dreier seg om arealstørrelse, om arealet er bruka og eventuelt hvordan beitetrykket er.

Med unntak av de ovenfornevnte merknadene viste kontrollen tilfredsstillende forvaltningspraksis i kommunene.

Etter kontrollene var utført ble det skrevet rapport til kommunene der de fekk tilbakemelding om både negative og positive funn. Vi hadde i etterkant av alle kontrollene laga mal for rapportskrivinga slik at tilbakemeldingen skulle bli rimelig godt kalibrerte mot hverandre. Tilbakemeldingene til kommunene var i form av et brev bestående av en generell del som gjelder alle kommuner og en spesiell del for hver enkelt kommune. Der det var påvist mangler ble kommunen gitt frist for tilbakemelding.

Kontroll av spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL):

I 2007 ble det kontrollert saker som var innvilget etter 1.1. 2004. Saksbehandlinga og gjennomførte tiltak var tilfredsstillende håndtert og i tråd med målsettingene for ordninga, men det er likevel mulighet for forbedringer. Forbedringsmulighetene er hovedsakelig i forbindelse med miljøplan trinn 2, og at alle relevante opplysninger blir notert på søknadsskjemaet.

Saksbehandlinga var såpass lik, at vi så det hensiktsmessig å sende et likelydende brev til alle de kontrollerte kommunene. I brevet er det sagt noe om hvordan kontrollen foregikk, og også noe om hvordan saksbehandlinga kan bli bedre.

Kontroll av nærings og miljøtiltak i skogbruket (NMSK):

NMSK-midlene er kontrollert av fylkesmannen med bakgrunn i saker på ulike tiltaksområder. Utvalget var basert på saker i Saturn, for skogkultur uttrekk av saker i skogfondssystemet.

Hovedformålet med kontrollene er todelt:

1. Kontroll av kommunene og deres håndtering av sakene med lokal innvilging av saker etter Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket og Forskrift om tilskudd til spesiell miljøtiltak i jordbruket.
2. Faglig kvalitetskontroll innenfor de ulike satsingsområder gjennomført som en stikkprøvekontroll ute i felt.

Hovederfaringene fra kontrollene er:

- Fylkesmannen er opptatt av at i saker der det innvilges tilskudd fokuseres på kvalitet i gjennomførte tiltak. Dette gjelder for eksempel krav til plantetall i foryngelse, krav til gjensetting av kantsoner i forbindelse med driftstilskudd.
- Kommunene har sammenlignet med 2006 i større grad stilt vilkår om faglig kvalitet på tiltakene som er gitt tilskudd. Det er fortsatt stor variasjon mellom kommuner om vilkår er stilt og på hvilken måte vilkårene kommuniseres. Det er særskilt lagt vekt på vilkår i forhold til faglige tilrådinger for skogplanting m.h.t. plantetall. I forhold til 2006 viser stikkprøvekontroll en faglig bedring m.h.t. plantetall.

Erfaringene fra kontrollene medfører at vi innen skogområde i 2008 retter fokus mot bruk av vilkår for å fremme kvalitet i tiltakene. Dette vil bli presisert i tildelingsbrev til kommunene og fokusert i den faglige dialogen med kommunene i løpet av året.

Kontroll av tilskudd til refusjon av veterinære reiser

Vi har i 2007 kontrollert at det ikke er blitt utbetalt dobbelt på reiseregninger der søker både er tilknyttet Mattilsynet og kjører private oppdrag. Gjennomgangen viste ingen uregelmessigheter.

Skjema med oversikt over klager og dispensasjonssøknader behandlet av fylkesmannen følger vedlagt og viser fordelinga av hvor mange og hvilke forskrifter dette gjelder (vedlegg 5).

3.3.5 Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Resultatområde 25.1 Kompetansesenter

Avdeling for landbruk og bygdeutvikling skal være et kompetansesenter for utviklingen av landbruket i fylket.

Med utgangspunkt i avdelingens kompetanseplan er det i 2007 gjennomført 19 ulike kurs/kompetansetiltak rettet mot eksterne aktører. Kommunene har vært en sentral målgruppe for de fleste tiltakene, men tiltakene har også rettet seg mot produsenter, avløserlag, forsøksringene, gårdbrukere, veiledningsapparatet i skogeierorganisasjonen m.fl.

Avdelingen gjennomfører prosesser i både rene fagsammenhenger og i forhold til generell bygdeutvikling. Avdelingen har utviklet kompetanse i forhold til bruk av framtidswerkstedmetodikk som nå brukes systematisk i vårt arbeid.

Midler over kap1144 post 77 til kommunerett arbeid er brukt til planlegging og gjennomføring av kommunebesøk. Planleggingsarbeidet omfatter bl.a. utarbeiding av statistikk og en kort beskrivelse av Fylkesmannens oppfatning av tilstanden i kommunen på

landbruks- og arealforvaltningsområdet, (Kommunebilde) Det jobbes fortsatt med utvikling av denne delen av kommunedialogen.

Resultatområde 25.2 Landbrukspolitisk dialog med kommunene

Avdelingen har helt siden 1995 gjennomført møter mellom avdelingsledelsen og kommunene i fylket, administrativ og politisk ledelse, hvor den landbrukspolitiske dialogen står sentralt. Kommune besøkes hvert andre år. Fra og med 2006 deltar også Miljøvernavdelingen sammen med avdeling for landbruk og bygdeutvikling på disse møtene. En opplever dette som meget nyttig og tilbakemeldingene fra kommunene er gode.

Fylkesmannen gjennomfører også møter med kommunene hvor landbruk, ressurs- og arealforvaltning er ett av flere tema. Frekvensen på disse møtene blir 3-4 år mellom hver gang den enkelte kommune får besøk.

Følgeforskningsprosjektet Kommunalisering pluss ble avslutta i 2007. Vi opplevde arbeidet i dette prosjektet som et viktig bidrag.

Avdelingen har etablert et meget godt samarbeid med KS gjennom BioKom og arbeidet med etablering av kommunale energi og klimaplaner.

Etter hvert kommunevalg tilbyr avdeling for landbruk og bygdeutvikling opplæring/innføring i lover og regler på landbruksområdet, for nye politikere. Vi gir også en relativt grundig innføring i areal- og ressursforvaltning, innbefattet jordvern på disse møtene. I opplegget etter valget i 2007 deltar også Sør-Trøndelag Jordskifterett med tema om ny jordskiftelov m.m. Opplæringstilbudet og innholdet drøftes med KS før det sendes ut til kommunene.

Det er etablert god kontakt med KS mht klima og energiplaner i kommunene. I Sør-Trøndelag er 13 kommuner med i nettverk.

Resultatområde 25.3 Miljøvirkemidlene i jordbruket og de økonomiske virkemidlene i skogbruket

Rapport om aktivitet på SMIL/NMSK sendt SLF 29.11.07.

Rapport om skogbruksplanlegging med miljøregistreringer og tilskudd til miljøtiltak i skogbruket er sendt.

3.3.6 Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

Resultatområde 26.1 Jordvern og kulturlandskap

Etter vår mening er det behov for sterkere virkemidler i jordvernet hvis man skal nå 2010-målet. Dette spesielt fordi vi befinner oss i en høykonjunktur med stort press mot dyrka mark.

Dialogen med kommunene for å nå de nye nasjonale målene om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene ivaretas både i gjennom aktiv deltakelse i planprosesser i kommunene (kommuneplaner og reguleringsplaner), men også gjennom dialogmøter mellom ledelsen i avdeling for landbruk og bygdeutvikling og politisk og administrativ ledelse i kommunene. I tillegg settes resurs- og arealforvaltning på dagsorden når Fylkesmannen møter kommunene.

På disse ulike arenaene selges de nye nasjonale målene. Innsigelser i plansaker er også en del av dialogen mellom stat og kommune, om enn ikke så positivt. Dette er en måte å signalisere at nasjonal politikk er innskjerpet, og at kommunene har et spesielt ansvar for å nå målene.

En stor utfordring er å få kommunene til å ta ansvar for nasjonal politikk og ikke bare lokal politikk.

De spesielt verdifulle kulturlandskapene som ble omtalt i rapporten for 2006, har ikke fått noen egen og særlig oppfølging i 2007, men det er en jamn og positiv aktivitet i kommunene for å ta vare på de aktuelle områdene. Mye tyder på at det generelt er blitt en økt bevissthet blant grunneiere og brukere rundt verdien av å ta vare på kulturlandskap.

Kulturlandskapet i Sør-Trøndelag er både mangfoldig og variert, og variasjonene er ofte store innenfor bare korte avstander. Her er alt fra øyer med kystlynghei i havgapet, til vide fjelldaler med aktiv seterdrift.

I de mest intensivt drevne områdene er tilstanden i forhold til kulturlandskapet relativt stabil. I de mer ekstensivt drevne områdene, bærer kulturlandskapet stadig tydeligere preg av at det er blitt færre beitedyr, og at de arealene som blir høstet/drevet må være av en viss størrelse og kunne drives med store og rasjonelle maskiner for at det skal være ”bryet verdt”. Dermed blir det gjengroing langs kanten av dyrkamark, samt at små arealer heller ikke blir høstet. Gjengroinga er et faktum som er svært tydelig å se stadig flere steder.

Prosjektet ”Oppfølging av særlig verdifulle kulturlandskap i Sør-Trøndelag” ble avsluttet i 2006. I 2007 har vi startet et nytt prosjekt kalt ”Veisyn – opplevelseskvaliteter langs ferdselsårer i Sør-Trøndelag”. Prosjektet er et samarbeidstiltak mellom Statens Vegvesen, faglaga i landbruket, fylkeskommunen, kommunene i fylket, Trøndelag reiseliv og fylkesmannen. I tillegg har nå også Jernbaneverket bedt om få være med.

Hovedmålet for prosjektet er å tilrettelegge for større tilgjengelighet og opplevelser i landskapet langs utvalgte ferdselsårer.

Delmål omfatter bl.a.:

- Synliggjøring av landskapskvaliteter langs ferdselsårer
- Lage stopplasser med tilbud om turer ut i landskapet
- Lage opplevelsespakker
- Informere og bevisstgjøre
- Lage avtaler om skjøtsel av landskapet på lang sikt

Etter innspill fra kommuner og andre har vi nå foretatt utvalg av en del veg- og jernbanestrekninger og stoppunkter som vi skal jobbe videre med. Det videre arbeidet vil omfatte koordinering og samordning av ulike opplevelsestilbud, informasjonsarbeid og arbeid med langsiktige avtaler med grunneiere. Vi vektlegger også å markedsføre lokale produsenter av mat og servering sammen med ulike opplevelsestilbud innen kulturlandskap, kulturminner m.m. Det vises for øvrig til prosjektets hjemmeside: www.veisyn.no.

Den generelle trusselen mot kulturlandskapet i Sør-Trøndelag, er mangel på beitedyr og dermed gjengroing av arealer.

I forbindelse med oppdraget ”Utvalgte kulturlandskap”, er det satt ned ei gruppe som har vært på flere befaringer i 2007. Gruppa har sett på områder som kan være aktuelle å velge ut for en nærmere oppfølging og spesiell forvaltning i et langsiktig perspektiv.

Resultatområde 26.2 Samfunnsplanlegging

Fylkesmannen søker å ivareta landbrukets arealinteresser gjennom aktiv, tidlig og tydelig dialog med kommunene. Den største utfordringen er å få fram betydningen av landbruksinteressene i tider med stort utbyggingspress. I arbeidet med verneplaner har vi et godt samarbeid med miljøvernavdelingen.

FMLA har gjennom landbruksparten i Geovekst deltatt i alle prosjekter i 2007. Kartdekning er god, innsats ligger nå på periodisk ajourhold, ortofoto. FM deltar i styret av Norge Digitalt – Sør-Trøndelag. Videre har vi deltatt i både temadatautvalg og basisdatautvalg.

3.4 Resultatområdene for Miljøvernavdelingen

3.4.1 Resultatområde 01 Bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold

Resultatområde 01.1 Arbeid etter naturvernloven

Våre to siste oppdrag etter nasjonalparkplanen er slutført like over nyttår 2007 både for landskapsvernområdet Hyllingsdal-Skardsfjella og for landskapsvernområdet Sylan. Begge forslagene til verneplaner er sendt DN på rapporteringstidspunktet, selv om disse ble noe forsinket.

Arbeidet med videreføring av skogvernet har fulgt oppsatt fremdriftsplan. Antall områder og tidspresst på fremdrift har krevd mye av energien innen verneplanarbeidet, og delvis gått utover gode medvirkningsprosesser. Videre har vi startet arbeidet med marin verneplan i samsvar med fremdriften til sentral gruppe/DN.

Det foreligger forvaltningsplaner for Forollhogna, Dovre-Sunnalsfjella, samt at forvaltningsplanen for Skarvan-Roltdalen er under sluttbehandling og planen for Femundsmarka er under arbeid. Vi har i 2007 også prioritert arbeidet med forvaltningsplaner for flere av våre andre viktige verneområder som Froan, Gaulosen, Bymarka og Ramsarområdene på Ørlandet, og disse vil bli ferdigstilt i 2008.

Vi har deltatt aktivt i evalueringen og oppfølgingen av nasjonalparksenteret for Dovre-Sunnalsfjella og i utviklingen av senteret for Femundsmarka.

Resultatområde 01.2 Truede og hensynskrevende arter og naturtyper

I 2007 har vi nedprioritert arbeidet med oppretting og kvalitetssikring av biologisk mangfold/naturtypedata fra kommunene i samråd med DN. Vi har nå 16 av 25 kommuner inne i Naturbasen med naturtyper og 11 med viltkart.

Fylkesmannen jobber kontinuerlig med å bedre kunnskapen om biologisk mangfold (naturtypekartlegging og viltkartlegging) i fylket, men det er fortsatt store mangler før kunnskapen er tilfredsstillende. Ingen registreringer eller foreldet informasjon medfører at disse verdiene ofte ikke får en kunnskapsbasert forvaltning. Det er gjennomført en beregning av gjenstående arbeider med biologisk mangfoldkartlegging fase 1 og fase 2 og sendt DN oversikt over ressursbehovet.

Den viktigste arenaen for ivaretagelse av trua og hensynskrevende arter og naturområder er gjennom dialog med kommuner og tiltakshavere i arealplansaker etter plan- og bygningsloven. I 2007 har vi hatt et betydelig merarbeid innen dette feltet knyttet til de mange vindkraftsakene vi har hatt til uttalelse. Ufullstendige og til dels foreldete datasett som mangler nyregistreringer og verifikasjon av tidligere registreringer er flaskehals ved behandling av slike inngrepssaker.

Den ”største” trusselen mot biologisk mangfold synes å være mangel på kunnskaper om arter, forekomster og leveområder.

Resultatområde 01.3 Kulturlandskap

Sommeren 2007 startet arbeidet med oppdraget ”Utvalgte kulturlandskap i jordbruket”. Oppdraget er gitt av Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementet, og er en del av det nasjonale målet om at ”*spesielt verdifulle kulturlandskap skal vere dokumenterte og fått ein særskilt forvaltning innan 2010*”. Det ble foretatt befaringer i 9 ulike områder, og områdene spenner fra kystlynghei til seterdaler og bynære strøk. På befaringsene deltok representanter fra Fylkesmannen og Fylkeskommunen. Den endelige utvelgelsen av områder skal være klar innen september 2008. Landbruksavdelinga hos Fylkesmannen er ansvarlig for framdrifta i arbeidet.

Den generelle trusselen mot kulturlandskapet i Sør-Trøndelag, er mangel på beitedyr og dermed gjengroing av arealer. Alle kommuner i fylket nevner gjengroing som en av hovedutfordringene for kulturlandskapet, og det blir gitt SMIL-midler til inngjerding og rydding av beiter. Noen kommuner har egne prosjekter for å rydde kratt og gjøre kulturlandskapet synlig og tilgjengelig.

Høsten 2007 ble prosjektet ”Veisyn, - landskapskvaliteter langs ferdselsårer i Sør-Trøndelag” (veisyn.no) startet ved Fylkesmannens landbruksavdeling. Formålet med prosjektet er å tilrettelegge for større tilgjengelighet og opplevelser langs utvalgte veg- og jernbanestrekninger fylket.

Det ble gjort tiltak i områdene Sølendet, Småsetran, Tarva og Dolm med tilskudd fra DN.

Resultatområde 01.4 Forvaltning av vilt og ferskvannsfisk

Generell viltforvaltning:

Fylkesmannen har fortløpende behandlet saker, veiledet publikum og kommuner, villreinnemnd etter viltloven, inkludert bruken av kommunale viltfond, ny forskrift om fallvilt og preparantvirksomhet, samt fordelt tilskuddsmidler i henhold til T-1/2006. Ny forvaltningsplan for moskus er implementert. Ivaretagelse av viltets leveområder ved arealplanlegging søkes fortløpende gjennomført.

Anadrome laksefisk

Fylkesmannen har i 2007 lagt vekt på kontakten med de lokale fiskeforvaltningene i vassdrag med anadrome laksefisk på bakgrunn av arbeidet med å fastsette ny fiskeforskrift for 2008 - 2012. Det har for øvrig nedlagt en betydelig arbeidsinnsats knyttet til den nye forskriften.

Det er påvist begrensede mengder rømt oppdrettsfisk i vassdragene, og trusselbildet hva angår forurensning og fysiske inngrep synes ikke å være overhengende. Statusen for laksebestandene i de fleste vassdrag i fylket er god, men ligger likevel et godt stykke unna en optimal produksjon, da det er registrert dårligere gytebelegg enn tidligere. Fylkesmannen har

derfor anbefalt tidsbegrensninger for sjølaksefisket overfor DN, og har i egen forskrift gått inn for å redusere beskatningen i vassdragene.

Fisket holder seg likevel godt oppe i henhold til fangststatistikken, og allmennheten har ennå en tilfredsstillende tilgang til laksefiske. Det er imidlertid en klar tendens til at fisket dreies fra kortsalg over mot valdleie. Det er gitt én ny tillatelse til framleie (Gaula).

For å legge forholdene bedre til rette for lokal forvaltning, ble det i Orkla og Gaula på lokalt initiativ startet jordskifte for å klarlegge eierforholdene. En jordskiftedom vil gi de grunneierne større myndighet til å drive forvaltning i henhold til flertallsvedtaket.

Fylkesmannen legger vekt på at overvåkingen av laksebestandene skal bedres. Fisketrappa i Ingdalselva ble åpnet, og det ble umiddelbart påvist oppgang. Tiltakene i Nordelva synes å fungere tilfredsstillende etter en del problemer med fløssberg. Det er videre gjennomført befaring av samtlige trapper i Stordalselva, og det er lagt fram omfattende restaureringsplaner. Det ble startet bonitering av Skauga, som vil gå over to år.

Situasjonen for sjøørret er fortsatt dårlig, til tross for at det er fokusert mye på behovet for en forsiktig beskatning. Omfattende registreringer av sjøørretbekker er gjennomført i Trondheim kommune. Den fylkesvise fangstene har i senere år avtatt, og ligger i dag på en desidert bunn sammenlignet med tidligere år. Årsaken er uklar, men lakselus nevnes som en mulig hovedfaktor for tilbakegangen.

Innlandsfisk

Fylkesmannen har revidert utsettingspåleggene i Selbusjøen, og har pålagt regulanten utsetting av større fisk. Det er gitt pålegg om ny anleggslokalitet i henhold til krav om produksjon innen den lokale kultiveringssonen.

Antall søknader om tillatelse til utsetting av fisk går ned, og i 2007 kom det inn bare 3 søknader. Alle tillatelser er gitt i henhold til Fylkesmannens kultiveringsplan. Det ble gitt 21 fisketillatelser (24 i 2006).

Det ble påvist ytterligere spredning av mort i fylket. Vatnet er ei grunn myrtjønn i Rissa med avløp til Storvatnet, og det er av stor betydning at bestanden kan utryddes før det skjer spredning til Storvatnet. Tiltak er planlagt i 2008.

Resultatområde 01.6 Forvaltning av trua arter

Rovviltforvaltning:

Fylkesmannen har bidratt aktivt med gjennomføring av forvaltningsplanen for rovvilt, og bidratt til å gi informasjon til allmennhet, næring og kommuner om forvaltningsplanen og grunnlaget for denne.

Under året har vi hatt løpende dialog mot beitenæringene om forebyggende tiltak, oppfølging av skadesituasjoner og om skadefellingstillatelser og vilkår for disse. Vi har samarbeidsforum for dialog, kommunikasjon og kunnskapsformidling i 2007 og fått dette inn i faste møtearenaer med beitenæringene og naturvernorganisasjonene.

Vi registrer fremdeles for liten interesse knyttet til forebyggende tiltak, og ser behov for å arbeide mer aktivt fra fylkesmannens side for å få beitebrukerne til å prøve ulike tapsforebyggende tiltak.

Andre arter:

Hoveddelen av forvaltning av andre arter skjer gjennom forvaltning etter plan- og bygningsloven. Dette er et arbeidsområde som krever stadig mer ressurser til kunnskapsformidling, holdningsskapende arbeid og ivaretagelse gjennom konkrete inngrepssaker.

3.4.2 Resultatområde 02 Friluftsliv

Allemannsretten

Det er ikke utført noe konkret arbeid i forhold til temaet allemannsretten i 2007.

Stimulerings/motiveringstiltak

Arbeidet med helse og friluftsliv er organisert på tvers av avdelingene i embetet i en egen "folkehelsegruppe" og med ledergruppen som styringsgruppe. Folkehelsearbeidet i fylkeskommunen er også knyttet opp mot folkehelsegruppa, noe som gir muligheter for samordning og samhandling.

Et eget prosjekt ble startet i friluftslivets år 2005 med tittel "Frisk og glad i friluft! Samhandling om friluftsliv som ledd i forebyggende helsearbeid". Prosjektet er videreført og skal gå til mars 2008, nettopp for å prøve å holde oppe det engasjementet som ble skapt gjennom friluftslivets år og bidra til en mer varig effekt på friluftslivsaktiviteter.

Sikring og ivaretagelse av attraktive friluftsområder

Reguleringsplan for Øysanden er ferdigstilt og vi skal gå i dialog med kommune og rettighetshavere i forhold til statlig sikring i 2008.

Forvaltning og drift av de statlig sikra friluftsområdene

Det har blitt utført flere opparbeidings tiltak i de statlig sikra friluftsområdene og det vises til den tabell over tiltak som i den forbindelse er rapportert til DN. Det har ikke vært større saker eller konflikter knyttet til forvaltning eller drift av de statlig sikra friluftsområdene i 2007.

3.4.3 Resultatområde 03 Kulturminner og kulturmiljøer

3.4.4 Resultatområde 04 Overgjødning og oljeforurensning

Avdelingen har også i 2007 hatt redusert kapasitet inne forurensningsfeltet. Bemanningen var i en periode ned 3 saksbehandlere.

Resultatområde 04.1 Helhetlig vannforvaltning

Arbeidet med grovkarakterisering av vannforekomstene i fylket ble kvalitetssikret og slutført. Samtidig arbeidet vi med kriterier for også å utarbeide forslag til vannområder for å gjennomføre finkarakterisering, tiltaks og forvaltningsplanarbeid med. Avdelingen har også forberedt rollen som vannregionmyndighet, selv om beslutningen om regioninndeling først var klar mot slutten av 2006. Vi ser for oss at dette blir et svært omfattende arbeid å organisere og sikre medvirkning fra kommuner, sektorer og vassdragsinteressenter i.

Resultatområde 04.2 Avløp, akvakultur med mer

Embetet har lagt vekt på å implementere nye avløpsbestemmelser bla ved å forestå opplæring av kommunene, samt å klargjøre hvilke anlegg som skal overføres til kommunene.

Resultatområde 04.3 Akutt forurensning

Avdelingen har handtert flere mindre utslippsaker etter delegering fra Kystverket.

3.4.5 Resultatområde 05 Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Videreføringen av pilotprosjekt for forurensa sedimenter i Trondheim havn har gått i 2007. I møter med alle kommuner politisk og administrativt har vi formidlet behovet for at kommunene følger opp dette arbeidet både i forhold til egne aktivitetsområder og som informant og pådriver for virksomheter og innbyggere.

Kildekartlegging gjennom bla overvåking av Nidelva er gjennomført i samarbeid med kommunen.

3.4.6 Resultatområde 06 Avfall og gjenvinning

Arbeidet med avfall og gjenvinning har i særlig grad vært knyttet til oppfølging av deponier, forbrenningsanlegg og generell saksbehandling. Fylket er godt organisert og flertallet av kommuner er organisert i interkommunale avfalselskaper.

3.4.7 Resultatområde 07 Klimaendringer, luftforurensning og støy

Arbeidet skjer i hovedsak gjennom plansaker og ulike søknader om tillatelser etter forurensningsloven.

3.4.8 Resultatområde 08 Internasjonalt miljøvernssamarbeid, bistand, nord-/polarområdene

Fylkesmannen i ST deltar i samarbeidet mot Nord-Vest Russland.

3.4.9 Resultatområde 09 Regional planlegging

Resultatområde 09.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Det vises til omtale under kap. 2. Gjennom dialog i planprosesser og uttalelser til planer vektlegger Fylkesmannen følgende tema: samfunnssikkerhet, folkehelse og universell utforming, barn og unge, landbruk og bygdeutvikling samt miljø- herunder strandsone, allemannsretten/friluftsliv, naturverdier og uberørt natur, biologisk mangfold og klimarelaterte forhold. Vi påser videre at planprosessene belyser forhold til landskap, dette er særlig tema i omfattende planer som skal konsekvensutredes.

Fylkesmannen er aktivt med i kommuneplanprosessene. I tillegg til rene fagbidrag vektlegger vi sammenhengen mellom ulike plannivåer og sammenheng mellom samfunnsdel, arealdel og økonomiplan i vår dialog med kommunene. Kommuneplanens juridiske holdbarhet gjennomgås i alle kommuneplaner. Vi arrangerer også felles planforum med andre statlige fagmyndigheter og fylkeskommunen for felles gjennomgang av kommuneplaner.

Fylkesmannen har i 2007 behandlet/deltatt i kommuneplanprosesser i 14 av fylkets 25 kommuner. Vi har uttalt oss til 231 reguleringsplaner/bebyggelsesplaner. I tillegg har vi uttalt oss til ca. 190 forhåndssaker/tidlig samråd på detaljplannivå. Vi har videre deltatt i utredninger tilknyttet fylkesplan. I tillegg er det behandlet 454 dispensasjonssaker etter plan- og bygningsloven.

I 2007 ble det avholdt 9 meklinger i reguleringsplaner, hvorav 1 ble videresendt til miljøverndepartementet for avgjørelse. 6 kommune- eller kommunedelplaner var gjenstand

for mekling. Av disse ble det oppnådd enighet i 3 saker. Fylkesmannen som miljøvernmyndighet, fylkeslandbruksstyret, Statens landbruksforvaltning, Statens vegvesen og fylkeskommunen var parter i meklings sakene.

Fylkesmannen har ansvaret for gjennomføring av et dialogprosjekt om reindrift og arealpolitikk. Prosjektet rapporterer hvert år til tre departement (LMD, AID og MD) i forhold til økonomi og gjennomføring.

Resultatområde 09.2 Samordning av statlige interesser

Fylkesmannen deltar i arbeidsgruppe og flere temagrupper initiert av fylkeskommunen for utarbeidelse av ny felles fylkesplan for trøndelagsfylkene. Fylkesmannen setter for øvrig oppfølging av eksisterende og medvirkning i ny Trøndelagsplan på dagsorden i alle kvartalsvise møter med regionale etatsjefer. Dette har i 2007 gitt stort engasjement fra regionale etatsledere inn i fylkesplanprosessen, med bl.a. felles innspill til planstrategien. Innspillene er godt ivaretatt i det videre planarbeidet.

Fylkesmannen gir råd til kommunene mht til planprosess og medvirkning fra andre regionale aktører. Veiledning om nasjonal politikk og planprosess vektlegges særlig i forbindelse med kommuneplanarbeid. Tidlig og jevnlig dialog/medvirkning fra Fylkesmannen i kommuneplanprosesser vektlegges.

Gjennom planforum som avholdes hver 14. dag, inviteres fylkeskommunen og statlige sektororgan for å diskutere plansaker. Dette er åpent for statlige fagmyndigheter og fylkeskommunen. Oppmøte fra de ulike fagområder varierer med type saker, men det er særlig stort oppmøte ved gjennomgang av kommuneplaner. Her skjer en viss grad av samordning av uttalelser, men også en gjensidig utveksling av kunnskap. Det er en utfordring å avveie/prioritere mellom ulike nasjonale sektormål, og kommunene kan i noen tilfeller oppleve seg som tapere i denne diskusjonen. Etter hvert som alle dialogmuligheter er prøvd, inklusive mekling, er resultatet likevel oftest akseptabelt for de ulike aktørene.

Resultatområde 09.3 Klagesaker, saksomkostninger og rettssaker

Det vises til resultatområde 66.1 nedenfor.

3.4.10 Resultatområde 10 Kart og geodata

Embetet har engasjert seg aktivt i Norge digitalt i fylket. Vi deltar på alle nivå og har ledervervene i både Geodatautvalget og i arbeidsutvalget for tematiske geodata. Videre har vi god dialog med kommunene. Vi bidrar i enkeltprosjekter og med generell rådgivning. Med kartportalen GisLink sørger vi for at alle nivå i forvaltningen har tilgang på oppdatert geografisk informasjon. Det være seg generelle grunnkart, miljøinformasjon, beredskapsdata med mer. I henhold til GIS-strategi for FM har embetet etablert en robust organisasjon for arbeidet med Geodata.

3.4.11 Resultatområde 11 Tverrgående virkemidler og fellesoppgaver.

Resultatområde 11.1 Miljøstatus:

Vi har arbeidet med miljøstatus har ikke fått prioritet i 2007 og vi ligger betydelig etter med ajourføringen.. Arbeidspresset på avdelingen har imidlertid medført at vi ikke kom i land. Det er tatt nye grep for å sikre en oppdatering i 2008. Arbeidet med miljøstatus vurderes som viktig for å gi informasjon om miljøtilstand og utviklingstrekk i Sør-Trøndelag. Vi har også etablert et samarbeid med fylkeskommunen slik at kulturminnevernet også skal bli omtalt i

miljøstatus. Videre at fylkeskommunen skal etablere en miljøstatus for egen virksomhet som skal offentliggjøres og fremlegges for fylkestinget fortrinnsvis årlig.

Vi brukte 20 ukeverk på tilsyn i 2007. Dette var et stykke unna det som var planlagt, men pga av en lengre sykmelding ble det vanskelig å prioritere dette.

Resultatområde 11.3 Vektlegge miljøhensyn ved fordeling av skjønnsmidler

I kontakt med kommunene formidler miljøvernavdelingen kriteriene for tildeling av skjønnsmidler. I 2007 er det tildelt skjønnsmidler til følgende prosjekter med miljørelevans:

Kommune	Regionråd / samarbeidskommune(r)	Søknad	Tildelte midler
Trondheim	Skaun, Klæbu, Melhus, Midtre Gauldal	Massehåndtering, farlig avfall og bygge- og rivningsavfall - behovsvurdering og mulige tiltak.	600.000
Trondheim	Skaun, Klæbu, Melhus, Midtre Gauldal	Vannforvaltning: Resipientvurdering og forvaltningskriterier som grunnlag for vurdering av tiltak.	600.000
Bjugn	Åfjord	Felles beslutningsgrunnlag for forvaltning av strandsonen.	600.000
Oppdal		Villreinfangsten som verdensarv - en ti tusen år lang tradisjon.	100.000
Melhus	Klæbu, Midtre Gauldal, Skaun, Melhus	Utredning av felles IKT- drift som plattform for samarbeid	390.000
Selbu	Tydal, Selbu, Stjørdal, Meråker	Skarvan og Roltdalen nasjonalpark, prosjekt geologi og kulturminner	200.000

Resultatområde 11.4 Lokalt miljøvern:

Innen miljøvernfeltet samarbeider fylkesmannen med KS om gjennomføringen av utviklingsprogrammet for lokalt miljøvern. Prosjektet i Sør-Trøndelag er kommet i gang, og det er nettverk innen klima og energi som har best uttelling. Vi bidrar med å spre kunnskaper om prosjektet i kommunene og bidrar med miljøfaglig støtte, deltakelse i nettverkssamarbeid, veiledning og kunnskapsformidling.

3.5 Resultatområdene for Oppvekst- og utdanningsavdelingen

3.5.1 Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

Resultatområde 31.1 Tilsyn

I 2007 er det gjennomført 20 tilsyn inklusiv det nasjonale tilsynet, mot 12 i 2006. 8 er gjennomført etter systemrevisjonsmetoden, resten er skriftlige tilsyn

I tillegg har det vært dialogmøter med 6 kommuner i henhold til opplæringsloven § 13.10, 2.ledd.

Utvelgelse av kommuner er en blanding av et samordningssystem i embetet samt risikovurderinger.

De nasjonale tilsynene er svært ressurskrevende, derfor må noen av de andre planlagte tilsynene avlyses i løpet av året. Vi har klart behov for flere hendelsesbaserte tilsyn, men dette er det ikke ressurser til. De nasjonale tilsynene må prioriteres. Vårt dilemma på dette området er det meldt fra om både innad i embetet og i møter med utdanningsdirektoratet.

Det vises til egen tabell (se vedlegg 4), samt egen rapportering på det nasjonale tilsynet

Resultatområde 31.2 Klagebehandling

Det er behandlet 222 klagesaker i henhold til opplæringsloven mot 218 saker forrige år. Pga stort arbeidspress er ikke alle sakene behandlet innenfor fristen. Vi ser en økning i klagesaker fra elever i private skoler, saker som angår skoleskys og klager på standpunktkarakterer i grunnskolen.

Det vises til egen tabell (se vedlegg)

Resultatområde 31.3 GSI

For skoleåret 2006/07 var det 6 grunnskoler som først så ut til å bryte Stortingets forutsetning om gruppestørrelse. Etter at Fylkesmannen hadde gått gjennom GSI-tallene for disse skolene var det to skoler som meldte om feilregistreringer i GSI. De øvrige 4 hadde så små differanser mellom beregnet gruppestørrelse og gammelt klassedelingstall at Fylkesmannen mente at forholdene var tilfredsstillende. Dette ble rapportert gjennom egen elektronisk rapporteringsløsning våren 2007.

I forkant av innsamling av GSI-data, inviteres kommunene til et årlig informasjonsmøte.

Resultatområde 31.5 Eksamen og nasjonale prøver

Eksamen

Fylkesmannens ressursbruk i forhold til arbeidet med skriftlig eksamen på resultatområde 31.5 anslås å ha vært 90 dagsverk i 2007.

Informasjonen som fremkommer ved avviklingen av eksamener brukes i noen grad i tilsynsarbeidet, mens eksamensresultat grunnskole brukes i dialogmøter med skoleeierne.

Nasjonale prøver

Fylkesmannen nytter i relativt stor grad informasjonen som fremkommer ved avviklingen av nasjonale prøver – både i tilsynsarbeidet og i annen dialog med skoleeiere. Dette skyldes prøvenes gode kvalitet, men også muligheten for enkel tilgang til brukervennlige rapporter.

Fylkesmannen vil påpeke at fritakskravet til nasjonale prøver er utformet med tanke på den forrige runden i 2005. Ordlyden er av en sånn karakter at den vinkler fritaket mot individuell nytte av prøvene og ikke mot systemet, slik de siste nasjonale prøvene er ment å si noe om. Dette kan underminere de nasjonale prøvene på sikt, ved at man – med forskriften i hånden – kan påberope seg mange individuelle fritak.

Fylkesmannens ressursbruk i forhold til arbeidet med nasjonale prøver anslås å ha vært 45 dagsverk i 2007.

Resultatområde 31.6 Forsøk

Fylkesmannen initierer ikke selv forsøk. Vårt arbeid består derfor av veiledning og informasjon til de skoleeiere og skoler som ønsker å drive slikt arbeid.

Fylkesmannen har i 2007 ikke mottatt søknader om forsøk ut fra opplæringsloven § 1-4.

Resultatområde 31.7 Tilskuddsforvaltning

For de ordningene Fylkesmannen utbetaler tilskudd for, grunnskoleopplæring for barn i asylmottak og leirskole, er det rapportert gjennom tertialrapporteringen for økonomi, del 2 i malen.

Kap 225 post 60 Tilskudd til landslinjer og Kap 225 post 63, 65 og 67 Tilskudd til samisk, språklige minoriteter og finsk som andrespråk i videregående opplæring

Fylkesmannen har foretatt en formalia- og rimelighetskontroll av søknadene, og vurdert behovet for stikkprøvekontroll. Fylkesmannen har etter nøye vurdering kommet til at det ikke syntes nødvendig med stikkprøvekontroll på kap 225 post 60 i 2007.

Resultatområde 31.8 Sensur sentralt gitt eksamen vgs

Sensur i forbindelse med sentralt gitt eksamen skal ikke rapporteres i årsrapporten. Rapporteringen på dette området skjer fortløpende.

3.5.2 Resultatområde 32 Oppgaver tilknyttet Kunnskapsløftet og annet utviklingsarbeid

Resultatområde 32.1 Læreplanarbeid

Fylkesmannen har arrangert eget høringsseminar knyttet til vårt særlige ansvar for læreplanene i helse- og sosialfag. Vi har også hatt et relativt omfattende arbeid med å summere opp høringsuttalelsene fra hele landet knyttet til samme læreplan. I tillegg har fylkesmannen gitt mye informasjon til skoleeiere og skoler knyttet til innføringen av nye læreplaner i grunnsopplæringen.

Resultatområde 32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen har også i 2007, gjennom felles møter med kommunale aktører og representanter fra universitet/høgskoler, klart å skape en god dialog om kompetanseutvikling. Det er fremdeles en vei å gå for at tilbydere og etterspørre av kompetanseutvikling skal finne fram til et friksjonsfritt samarbeid. Vi føler likevel at det har skjedd en positiv utvikling også siste år.

Fylkesmannen har spesielt følt ansvar for midlene knyttet til videreutdanning i fremmedspråk 2 og naturfag. Det ble holdt egne møter mellom interessentene når det gjaldt disse øremerkede midlene. Møtene resulterte i bindende avtaler mellom kommunene, representert ved regionkonsulenter, og universitet/høgskolene. Alle parter har vært svært fornøyd med denne samarbeidsformen.

Fylkesmannen oppfordret til kompetansekartlegging i forkant av arbeidet med kompetanseutviklingen i 2007. Kommunene har i økende grad fulgt denne anmodningen.

Fylkesmannen vil i tillegg nevne at vi deltar i ulike arbeidsgrupper som direkte er relatert til kompetanseutvikling. Det være seg grupper knyttet til prosjekter som veiledning av nyutdannede lærere, Skolelaboratoriet, regional gruppe for skolevurdering, fagutvalget for lærerutdanning og lærerutdanning i realfag.

Fylkesmannen vil anslå sin ressursbruk til å være omtrent 50 dagsverk i 2007.

Resultatområde 32.3 Skoleporten

Den tendens Fylkesmannen så i 2006, der skoleledere og skoleeiere benyttet Skoleporten mindre og mindre, fortsatte i 2007. Informasjonen mellom ulike administrative nivåer, og

også til politisk nivå, skjer i liten grad med utgangspunkt i Skoleporten. Det nasjonale tilsynet i 2007 bekreftet dette. Årsaken er nok at fokuset på Skoleporten som nyttig redskap, forsvant med de nasjonale prøvene. Et annet moment som har medvirket til mindre bruk, er at Skoleporten ikke har evnet å frambringe enkle rapporter som kan nyttes som utgangspunkt for dialog og refleksjon.

Fylkesmannen har også et klart inntrykk av at mange skoleeiere og skoleledere fremdeles vegrer seg for å bruke Skoleporten. Dette skyldes følt mangel på analysekompetanse. Fylkesmannen har i liten grad nyttet Skoleporten ved tilsyn og dialog med skoleeiere. Dette skyldes at rapportene i liten grad har vært funksjonelle og at innholdet i rapportene har vært av mindre nytte ved slike gjerninger.

Fylkesmannens arbeid med skoleporten har vært av begrenset karakter i 2007. Det meste har vært knyttet til opprettelse av nye passord (UBAS) og veiledning i den forbindelse. Anslått ressursbruk er på 7 dagsverk.

Resultatområde 32.4 Nasjonale strategiplaner

Gi rom for lesing! Strategi for stimulering av leselyst og leseferdighet 2003-2007

I 2007 ble fase I av pilotprosjektet Språkutvikling og språkvansker hos barn og unge avsluttet med konferanse om språkutvikling og språkvansker hos minoritetsspråklige barn og unge med 220 deltakere fra hele tiltakskjeden; dvs helsesøstre, førskolepedagoger, PPT, pedagoger og ledere i grunnskolen og videregående opplæring. Fase II omhandler kommunens og fylkeskommunens arbeid med kompetanseheving for alle ansatte i arbeidet med barn og unge. I Sør-Trøndelag arbeider kommunene sammen regionvis. Det har vært gitt økonomisk støtte til regionalt arbeidet med kompetanseheving knyttet til grunnleggende språkferdigheter. Denne framgangsmåter er et ledd i arbeidet med å få til videreføring av arbeidet også etter at prosjektperioden er avsluttet.

Regional inspirasjonskonferanse i samarbeid med Fylkesbiblioteket er arrangert hvor bl.a. erfaringer fra noen prosjekter ble videreformidlet og sammen med Lesesenteret planlagt og gjennomført nasjonal konferanse på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Parallelt med den regionale konferansen, ble det også arrangert kurs for førskolepedagoger i Boktras. Til sammen deltok rundt 200 deltakere på disse arrangementene.

Fylkesmannens representanter informerer for øvrig om strategiplanen i de ulike møtearenaene med kommunene.

Likeverdig opplæring i praksis

I 2007 har Fylkesmannen gjennomført to konferanser med tema fra Likeverdig opplæring i praksis. I tillegg har Fylkesmannen deltatt i programkomitéen og gjennomføringen av den nasjonale konferanse i Trondheim.

Fylkesvis konferansen ble gjennomført med 220 deltakere fra alle tjenestoområder med ansvar for barn/unge. Tema for konferansen var språkutvikling og språkvansker hos minoritetsspråklige barn og unge.

Fylkesmannen gjennomførte konferanse om frafall i vid forstand med PPT for grunnskolen og videregående opplæring som målgruppe. I denne sammenhengen var det også fokus på de minoritetsspråklige elevene og tiltak for å hindre frafall fra skolen.

Fylkesmannen er representert i referansegruppe til prosjektet Utprøving av morsmål som andrespråk i regi av NAFO. Fylkesmannen formidler invitasjoner og utlysninger fra NAFO til

kommunene og fylkeskommunen. Fylkesmannens representanter informerer for øvrig om strategiplanen i ulike kontakter med kommunene.

Lærende nettverk.

I Sør-Trøndelag ble et nettverk avsluttet våren 2007. Ledet av NTNU

Et nettverk gikk over hele året og vil bli avsluttet våren 2008. Ledet av HIST

Et nytt nettverk startet høsten 2007. Ledet av NTNU.

Alle nettverk består av 11 skoler.

Resultatområde 32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning

Fylkesmannen har gjennomført flere tilsyn knyttet til teamet en inkluderende skole. Gjennom tilsynene skapes det større bevissthet om tema og behov for å handle i samsvar med lovkrav. Informasjon om regler er et kontinuerlig arbeid som gjennomføres i forbindelse med samlinger, kurs og konferanser.

Både gjennom tilsyns- og klagearbeid har Fylkesmannen avdekket at begrepsbruken knyttet til tilpasset opplæring og herunder spesialundervisning, er ulik og sannsynligvis finner sted pga ulik begrepsforståelse. Fylkesmannen har arbeidet særlig med den grunnleggende forståelsen av begrepene tilpasset opplæring og spesialundervisning knyttet til opplæringsloven.

3.5.3 Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

Resultatområde 38.1 Tilskuddsforvaltning

Formalia- og rimelighetskontroll er gjennomført ved sammenholding av årsmeldinger, endringsmeldinger og opplysninger i søknader. Det er ikke gjennomført stikkprøver i 2007. Det vises til særskilt rapportering til departementet

Resultatområde 38.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke behandlet klager iht. barnehageloven med forskrifter, men vi har noe veiledning med kommuner både i møter og over telefon. Kommuner tar da selv kontakt med oss for å få råd.

Resultatområde 38.3 Informasjon og veiledning

Likeverdig behandling i forhold til offentlige tilskudd.

Fylkesmannen har gjennomført innformasjons og veiledningstiltak på to måter.

1. Informasjon og veiledning direkte til enkeltkommuner etter ønske og behov fra kommunene.
2. Informasjon og veiledning gjennom faste møtepunkter med barnehageansvarlige i kommunene. Det arrangeres to slike møtepunkt pr år.

Resultatområde 38.4 Tilsyn

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Kommentar
Hemne kommune	Lov om barnehager; §§10-11,	Planlagt sluttmøte med kommunen med orientering om avvik	Metoden system revisjon ble brukt.

§ 16, er enda ikke slutført.
§§17 -18 *

Malvik
Orkdal
Skaun
Trondheim
Selbu
Frøya
Hitra

Kommuner hvor
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
gjennomførte **dialogbaserte**
samtaler. I dialogen var tema
som følger: **Utbygging,**
Implementering av
rammeplanen,
Kvalitetsutvikling/Kompetan
sestrategiplan og likestilling.

Øvrige kommentarer til den samlede tilsynsvirksomheten:

Kommentar til tema – myndighetskrav:

Tema I: Kommunen som godkjenningsmyndighet (barnehageloven §§ 10 og 11, jf §§ 1 og 2 og forskrift om familiebarnehager),

Tema II; Kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning (bhl §§ 17 og 18 og forskrift om pedagogisk bemanning og forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder),

Tema III: Kommunens tilsyn på barnehageområdet (bhl § 16).

På slutten av året sendte vi ut en kartlegging til kommunene på barnehageområdet. Tema i kartleggingen er de samme som nevnt ovenfor. Resultatene vil vi bruke som utgangspunkt for videre tilsyn i 2008. Ressursbruk: 12 ukeverk

3.5.4 Resultatområde 39 Oppgaver tilknyttet Barnehageløftet og annet utviklingsarbeid

Resultatområde 39.2 Kvalitetsutvikling

I 2007 gjennomført Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Trondheim kommune og Stjørdal kommune en uke med kompetansetiltak for barnehagepersonale. Hovedtema: ”Den kompetente og komplementære barnehage – hva, hvordan og hvorfor?” med 750 deltagere.

Fylkesmannen har iverksatt og fulgt opp kompetansetiltak gjennom interkommunalt arbeid/regionarbeid. Fylket er delt inn i 5 regioner med hver sin regionkonsulent som er lønnet av de samarbeidende kommunene med tilskudd fra Fylkesmannen. Dronning Mauds Minne Høgskolen deltar med kursrekker og prosessveiledning i flere av regionene. Implementering av rammeplanen har hatt hovedfokus. I siste delen av 2007 ble det i alle regioner startet kompetansetiltak i forhold til Kompetansestrategien.
Se egen rapportering.

Samarbeidet med sametinget foregår i ”Nord-fylke nettverk”. Der møter barnehagerådgivere fra de fem nordligste fylkesmannsembetene samt barnehageansvarlige for barnehagesaker i sametinget. I 2007 hadde vi en tre dagers samling.

Kompetansemidlene er fordelt på regionene på følgende måte:

Trondheim 905 529,- Nea regionen 153 651,- Gauldalsregionen 224 334,- Fosen regionen 113 334,- og Orkdals øy regionen 218 115,-.

Prioriterte yrkesgrupper i 2007 er styrere og pedagogisk ledere.

Tiltakene ble først iverksatt mot slutten av året – det innebærer at vi ikke enda har eksakte rapporteringer på antall ansatte som har deltatt.

Samlet ressursbruk 20 ukeverk.

Resultatområde 39.2 Nasjonale strategiplaner og særskilte satsningsområder.

Tiltak fra manifest mot mobbing var tema på en kommunesamling. Kommuner i Nea regionen har i samarbeid med Dronning Mauds Minne Høgskolen utarbeidet og gjennomført tiltak mot mobbing i barnehagen. De har utarbeidet en praktisk rettet arbeidsform som ansatte i barnehagen bruker. Nyansatte i barnehagene i prosjektbarnehagene får opplæring hver høst.

Kap 231 post 63 - Minoritetsspråklige barn. Utviklingsmidlene på 240 000,- ble tildelt Trondheim kommune og Melhus kommune. Begge kommunene har samarbeidet med Dronning Mauds Minne Høgskolen og andre fagmiljøer. De har utviklet og gjennomført tiltak for å bedre tilbudet til språkstimulering for minoritetsspråklige barn i førskolealder.

Gjennom tiltakene i ”Gi rom for lesing” har barnehageansatte sammen med flere yrkesgrupper deltatt på samlinger hvor minoritetsspråklige barn har vært tema.

Spesiell rapportering

”Den gode barnehagen er en likestilt barnehage”. Handlingsplan for likestilling i barnehagene 2004 – 2007.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har et regionalt ansvar for Midt-regionen. Planen er et ledd i arbeidet for høy kvalitet i barnehagene. En jevnere kjønnsbalanse blant de ansatte og et aktivt arbeid for at jenter og gutter skal ha mulighet til å utvikle alle sine ferdigheter uten hinder av tradisjonelle kjønnsrolle er til barnas beste. Planen ble vedtatt av regjeringen Bondevik i 2004, og ble fulgt opp av regjeringen Stoltenberg.

Det vises til vedlagte rapportering fra de tre fylkene. *Vedlegg 6.*

Samlet ressursbruk for nasjonale strategiplaner er 0,4 årsverk
Kommentar: Ressursbruk i 39.3 må sees i sammenheng med ressursbruk 39.2.

3.5.5 Resultatområde 42 Familierett

Resultatområde 42.3 Barneloven

Antall saker:

- Stadfeste avtaler om foreldreansvar m.v.: 2 saker
- Reisekostnader ved samvær: 3 saker avvist. Flere telefon og e-posthenvendelser
- Klager over avslag på opplysninger om barnet m.v.: Ingen saker

Resultatområde 42.4 Mekling og meklingsinstituttet

Mekling etter Lov om barn og foreldre og Lov om ekteskap utføres av meklere tilsatt ved Familievernkontoret i Sør-Trøndelag, Trondheim. I tillegg er det 9 godkjente eksterne meklere. De eksterne meklerne har kontorsted rimelig godt fordelt i fylket, slik at ventetid og reiseavstand er akseptabel.

I 2008 har to nye meklere fått meklingsbevilling. To meklingsbevillinger er trukket tilbake grunnet oppsigelse fra to meklere.

Fylkesmannen har i samarbeid med fylkesmannen i Nord-Trøndelag gjennomført 4 opplæringsdager for meklerne:

- *Dagsamling* om ny meklingsforskrift
- *2 dager*: Grenseland mellom mekling og terapi, makt – manipulasjon v/psykolog og advokat Grethe Nordhelle. Klager og beklagelser til Fylkesmannen når samværsordninger ikke fungerer. Krise og sjokk ved hurtig brudd i familien, v/Familievernkontoret i Sør-Trøndelag.
- *Dagsamling* om barns stemme i meklingsaker. Barns stemme i meklingsaker – potensialer og dilemmaer . Dr.polit Gry Mette Dalseng Haugen. Advokaten: Hva skjer etter mekling? Barnets stemme i rettsforhandlinger? Advokat Karianne Tilseth Berg Barn som bor i to hus, erfaringer fra et prosjekt ved Familievernkontoret i Sør-Trøndelag

3.5.6 Resultatområde 44 Familievern

Tilsyn er gjennomført 12.12.2007. Fylkesmannen har et bestemt inntrykk av at det er god drift ved familievernkontoret i Sør-Trøndelag. Det gis inntrykk av at det er et godt faglig miljø og høy trivselsfaktor blant de ansatte. Vi mener at konsultasjoner og meklinger blir gjennomført innen rimelig tid ut i fra brukerens behov. Kontorets mål om å klare å presentere en aktivitet som representerer brukerens behov ser ut til å innfris.

Det er ikke funnet forhold som tilsier at familievernkontoret drives i strid med familievernkontorloven. Viser for øvrig til egen rapport som er sendt i kopi til Barne- og likestillingsdepartementet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

3.5.7 Resultatområde 45 Barnevern

Resultatområde 45.1 Tilsyn med barneverninstitusjoner og oppfølging av- og tilsyn med den kommunale barneverntjenesten

Institusjonstilsyn.

- Det er 22 institusjoner/avdelinger som Fylkesmannen fører tilsyn med. Fylkesmannen har gjennomført 100 % av lovpålagte tilsyn. Det er også gitt råd og veiledning til ansatte i egne personalmøter og ved tilsynsbesøk.
- Det er gjennomført systemrevisjon ved alle institusjoner.
- Fylkesmannen har registrert betydelig økning i antall klager og beklagelser fra beboere. Behandling og oppfølging av klager og beklagelser har fått økt prioritet i form av ekstra tilsynsbesøk og samtaler med beboere og ansatte.. Tilsynet har et inntrykk av at institusjonene har et bevisst og faglig forhold til tvangsbruk, og at bruk av tvang er et tema som drøftes jevnlig ved de fleste tiltakene.

Den kommunale barneverntjenesten

- Fylkesmannen har gjennomført 3 tilsyn på barnevernområdet. Tema har vært kommunens rutiner for behandling av innkomne meldinger og håndtering av undersøkelsessaker.
- Fylkesmannen har invitert til 2 samlinger for barnevernledere med følgende tema: Gjennomgang av Betalingsrundskriv og Rus og barnevern. Videre er det fortløpende gitt informasjon om lovendringer m. v.

- Fylkesmannen driver 4 faglige nettverk for ansatte i barneverntjenesten, med 40 deltakere.
- Det er avholdt møter med kommuner med råd og veiledning etter henvendelse og forespørsel fra rådmannen
- Fylkesmannen har arrangert seminar med tema: kommunens arbeid med barn og unge og deres familie. Kommunene har vært bredt representert fra de fleste områdene som arbeider med barn og unge.

Det vises for øvrig til egen årsrapport til Barne- og likestillingsdepartementet.

3.5.8 Resultatområde 48 Likestilling

Embetets utlysings- og tilsettingsprosedyre er foretatt slik likestillingslov og embetets personalpolitiske retningslinjer presiserer. Likestilling som tema har vært belyst i dialogmøte med kommunene, spesielt knyttet til rekrutteringspolitikken.

Embetet har hatt som særskilt satsingsområde Likestilling i barnehagene. Planen er et ledd i arbeidet for høy kvalitet i barnehagene. En jevnere kjønnsbalanse blant de ansatte og et aktivt arbeid for at jenter og gutter skal ha like muligheter til å utvikle alle sine ferdigheter uten hinder av tradisjonelle kjønnsroller

Vi har samarbeidet med Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag om samlinger. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har her hatt et koordinerende oppgave i dette arbeidet.

Handlingsplanen som er utarbeidet har hatt to mål:

- Flere menn i barnehagene – mål: 20 % innen utgangen av 2007.
- Likestilling og likeverd skal ligge til grunn for all virksomhet og pedagogikk i barnehagen

I Sør-Trøndelag har det vært opprettet en utviklingsgruppe som har samarbeidet med Dronning Mauds Minne om utviklingstiltak og forskningsprosjekt.

To ”fyrårskommuner” ble involvert i arbeidet: Melhus og Trondheim. De hadde som mål å få økt antall menn i sine barnehager, samt å arbeide med likestilling i barnehagene. I disse to kommunene er målet om 20 % menn i barnehagene nådd, men ikke i de andre kommunene i fylket.

Det vises til egen rapport fra ”Menn i barnehagen” (vedlegg 6).

Se også kap. 1.4.3 og 2.3.5.

3.5.9 Resultatområde 78 Innvandring og integrering

Resultatområde 78.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Bruk av midler på kap 651 post 61 er rapportert direkte til Arbeids- og inkluderingsdepartementet på egne skjema og til fastsatte datoer.

3.6 Resultatområdene for Sosial- og helseavdelingen

3.6.1 Resultatområde 73 Sosialtjeneste

Resultatområde 73.2 Ny arbeids- og velferdsforvaltning (NAV)

Fylkesmannen har i 2007 fortsatt jobbet for at partnerskapet stat/kommune skal fungere slik at innbyggerne faktisk får bedre og mer samordnede tjenester. I tillegg blir aktivitetene rettet mot sosialsiden i kommunene enda viktigere for å understøtte NAV-reformen. Konkret blir det en viktig oppgave å få til bedre samordning med NAV-etatens virkemidler og tiltak rettet mot veiledning, kompetansebygging og erfaringsutveksling mellom kommuner.

Våren 2007 engasjerte fylkesmannen 6 kommunale kompetanseveiledere, og fikk disse frikjøpt i 25 % stilling. Sammen med veiledere fra NAV arbeid og NAV trygd har disse vært med på kompetanseutvikling på de NAV-kontorene som ble etablert i 2007. Tiltaket har vært svært vellykket. I løpet av året har 4 trukket seg av ulike årsaker. Vi har nå 3 som er engasjert, og 3 som vurderer å takke ja til tiltaket.

I begynnelsen av desember 2007 holdt fylkesmannen og NAV fylke, samt KS en to dagers samling rettet mot etablerte NAV-kontor og sosialkontor for øvrig. Det møtte ca. 100 personer, og både NAV arbeid, NAV trygd og sosialtjenestene var representert. Det var første gangen ansatte fra samtlige tre etater møttes, og tiltaket var vellykket. Det planlegges nye samlinger inneværende år.

Resultatområde 73.4 Økonomisk rådgivning

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er regionansvarlig for økonomisk rådgivning, region nord. På denne bakgrunn har vi i 2007 deltatt i sosial- og helsedirektoratets sentrale arbeidsgruppe. Som et resultat av denne gruppens arbeid, har vi deltatt i undergrupper for planlegging av oppfølgingskurs i økonomisk rådgivning og utredning av et ”grønt nummer” for økonomisk rådgivning.

I juni 2007 ble det avholdt et samarbeidsmøte mellom fylkesmannskontaktene i region Nord.

Sosial- og helsedirektoratet arrangerte sin landsomfattende konferanse ”Penger til besvær” i oktober 2007. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag deltok her i planleggingen av konferansen.

Kompetansehevede tiltak i eget fylke og informasjonsvirksomhet

I mai 2007 arrangerte vi *grunnkurs i økonomisk rådgivning*. Om lag 50 personer fra sosialtjenesten, NAV-trygd og andre etater deltok. Formålet med kurset var en innføring i økonomisk rådgivning, sosialfaglig tilnærming og juridiske emner. Kurset ble gjennomført for å gi kommuner og andre etater god breddekompetanse på området. Dette med tanke på forebygging, avdekking og tidlig intervensjon opp mot personer med økonomiske problemer/gjeldproblemer.

Høgskolen i Lillehammer har tilbud om etterutdanning i økonomisk rådgivning. Fylkesmannen har gitt tilskudd til 3 kommunalt ansatte som tar denne utdanningen.

Vi har i 2007 sendt ut løpende *nyheter/informasjon/oppdateringer* til kommunene i eget fylke og til fylkesmennene i region nord.

Fylkesmannen har også bistått kommunene med rådgivning i forbindelse med prosjektsøknader til Sosial- og helsedirektoratet.

Interkommunalt samarbeid

Foruten Trondheim, består fylket vårt av forholdsvis små kommuner. I disse kommunene arbeider de ansatte som regel på flere områder innenfor sosialt arbeid. Fylkesmannen anser

det derfor som viktig å stimulere til organisert interkommunalt samarbeid for å heve kvaliteten og tilgjengeligheten på tjenesten. Vi har derfor informert kommunene om denne muligheten i ulike sammenhenger. Dette har medført til at Røros og Holtålen kommuner har ansatt en interkommunal gjeldsrådgiver. De har fått innvilget støtte til stillingen fra Sosial- og helsedirektoratet.

Flere kommuner har opplyst at det kan være aktuelt med interkommunalt samarbeid med økonomisk rådgivning. Sør-Trøndelag har to regioner som nå konkret vurderer et slikt samarbeid. Disse opplyser også at de ønsker å se på organiseringen av økonomisk rådgivning opp mot etableringen av NAV – kontor.

3.6.2 Resultatområde 74 Levekår

Resultatområde 74.1 Oppfølging av tiltaksplan mot fattigdom Følge opp satsning for å forebygge og bekjempe bostedsløshet

Boligsosialt arbeid

Fylkesmannen har også dette året hatt et tett samarbeidet med Husbanken Region Midt – Norge i arbeidet for at kommunene skal nå målene i strategien *På vei til egen bolig*. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har videre samarbeidet andre statlige aktører som Midtnorsk Kompetansesenter for rusfaget og med andre fylkesmannsembeter. I 2007 har vi vektlagt å se tettere på sammenhengen mellom rusfaglig og boligsosialt arbeid blant annet gjennom felles vurderinger av tilskuddsforvaltningen, i møter med statlige samarbeidspartner og kommuner.

Prosjektkommuner – oppfølgingstjenester for bostedsløse

Sør-Trøndelag hadde ved inngangen til 2007 6 kommuner som mottok tilskudd fra Sosial- og helsedirektoratet til *oppfølgingstjenester for bostedsløse*; Trondheim, Ørland, Røros, Melhus, Malvik og Klæbu kommuner. Ørland kommune avsluttet sitt prosjekt i september 2007. Mot slutten av året ble Skaun kommune også innvilget prosjektmidler. Fylkesmannen har hatt ansvar for forvaltning av tilskuddsordningen. Vi har bistått Sosial- og helsedirektoratet i prioritering, fulgt opp kommunenes rapportering og videreformidlet denne til direktoratet.

Fylkesmannens oppfølging av prosjektkommunene

Fylkesmannen har hatt regelmessig kontakt og møter med prosjektkommunene der formålet har vært å *kartlegge behov for bistand, gi faglig bistand samt følge med tjenesteutviklingen*. For noen av prosjektene har kontakten, ut fra en behovsvurdering, vært tettere. Her har vi hatt felles møter med Husbanken og Midtnorsk kompetansesenter for rusfaget. Midtnorsk kompetansesenter for rusfaget har i tillegg fulgt opp en prosjektkommune spesielt med prosess- og rusfaglig kompetanse.

Husbanken og Fylkesmannen har fortsatt samarbeidet rundt *kommunenettverket* /erfaringsnettverket. I 2007 ble det avholdt 2 nettverkssamlinger. Alle tilskuddskommunene, foruten Trondheim, har deltatt.

I 2006 hadde vi en vellykket *prosjektkommunesamling* for de kommuner som hadde tilskuddsmidler fra direktoratet på boligsosialt arbeid og rus. Dette har vi fulgt opp i 2007 ved at det er planlagt en ny samling på nyåret 2008. Formålet med samlingen er å sikre erfaringsutveksling mellom kommunene, skape kontaktnettverk, inspirere til tjenesteutvikling

og gi faglig påfyll. Denne samlingen som nå er planlagt er et samarbeid mellom 4 fylkesmannsembeter; Nord- og Sør-Trøndelag, Hedemark og Oppland samt Midtnorsk kompetansesenter for rusfaget og Husbanken i regionene.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag *har bidratt økonomisk* med tilskudd til Trondheim kommune for gjennomføring av en konferanse for å implementere rutiner for å unngå utkastelser i kommunale boliger.

Konferanser om begjæringer/fravikelser fra bolig.

I forbindelse med strategiens målsetting om å redusere antallet begjæringer og fravikelser fra bolig, ble det dannet en arbeidsgruppe bestående av Namsmannen i Ålesund, prosjektansvarlige i Verdal og Trondheim kommuner og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. . Gruppen utarbeidet et konsept for *dagseminarer* som kjøres i Midt-Norges 4 politidistrikt. Målgruppen er kommuner, sosialtjenester og etablerte NAV-kontor, namsmenn, boligbyggelag mv. Hensikten med konferansene var å stimulere til at det samhandles på tvers av etater og forvaltningsnivå. Hensiktsmessige rutiner og et godt samarbeid mellom kommuner og namsmenn er en viktig forutsetning for å lykkes i dette arbeidet med å unngå utkastelser. Innholdet i konferansene har variert mellom juridiske aspekter, rutineforslag, økonomisk rådgivning i boligsosialt arbeid, gruppearbeid og erfaringer fra Namsmannen. Konferansen er avholdt i Ålesund, Kristiansund og Steinkjer. Like over nyttår skal den avholdes i Trondheim.

Boligsosial konferanse/arbeidsseminar

Den *boligsosiale dialogkonferansen* ble arrangert i november. Omlag 100 deltakere fra kommunene i fylket, staten, bruker- og frivillige organisasjoner deltok. Konferansen ble gjennomført i samarbeid med Husbankens regionkontor. Temaene som ble berørt var; etikk i sosialt arbeid, sentrale føringer, lovgivningen rundt boligspørsmål i sosialtjenesten, barnevern, fengsel, psykiatri, rus, erfaringer fra prosjektkommuner, omgivelseskvaliteter, brukererfaringer (individuell plan), omsorgsboligsatsningen og nytt fra forskningsfeltet.

Regionale kontaktfora

Fylkesmannen har deltatt og bidratt økonomisk til de etablerte *regionale kontaktfora og regional referansegruppe*. I 2007 har vi arrangert to todagers samlinger Disse fora er slått sammen og dekker hele Husbankens region i Midt-Norge.

Fra midlertidige til varige boliger

Et fokusområde i 2007 har vært å styrke innsatsen for å begrense bruk av midlertidige boliger. Siktemålet er å utvikle metoder og tiltak for personer i midlertidig botilbud slik at disse får et tilbud om varig bolig. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i denne sammenheng bistått Sosial- og helsedirektoratet med utvelgelse av kommuner som er aktuelle. I tillegg til Trondheim, er Orkdal og Melhus kommuner inne i satsningen "varige boliger". Denne utvelgelsen skjedde i nært samarbeid med våre samarbeidspartnere i regional stat.

Direktoratet følger særlig opp kommunene i dette prosjektet. Fylkesmannen har i denne sammenheng, deltatt på samlinger med kommunene. I tillegg deltar vi i direktoratets sentrale referansegruppe.

I det vi avslutter strategien *På vei til egen bolig* ser vi at bevisstheten rundt helhetlig sosial- og helsefaglig oppfølging i bolig har økt i kommunene generelt. Fylkesmannen vurderer at boligsosialt arbeid er satt på kartet i mange kommuner i vårt fylke. Spesielt i de kommuner der prosjekter er igangsatt, er boligsosialt arbeidet til dels blitt en integrert tjeneste i

kommunens tjenesteapparat. En av problemstillingene fremover vil bli å få til et enda bedre samarbeid mellom de ulike tjenestene i kommunene, det være seg psykisk helse, pleie- og omsorg, oppfølging, rus mv. Bedre bruk av individuell plan er her et viktig verktøy. IP er også viktig for koordinering av tjenester mellom kommunene og 2. linjen. Selv det er inngått mange samarbeidsavtaler og rutinebeskrivelser er det viktig å holde fokus på hvordan disse samarbeidsavtalene praktiseres, om de faktisk benyttes slik at den enkelte tjenestemottaker får en helhetlig og forsvarlig tjeneste.

Resultatområde 74.2 Universell utforming

Det vises til rapportering under punkt 2.1. Fylkesmannen har et godt samarbeid med Sør-Trøndelag fylkeskommune, Fylkesrådet for funksjonshemmede, Husbanken og Trondheim kommune i arbeidet med å implementere handlingsplanen Universell utforming. Våren 2007 avholdt vi vår andre felles konferanse, denne gangen rettet mot arkitekter og entreprenører. Også denne gang fikk vi faglig bidrag fra miljøverndepartementet. Det var planlagt ny konferanse høsten 2007 med nyvalgte politikere og nyvalgte kommunale råd for funksjonshemmede som målgruppe. Av praktiske grunner er konferansen flyttet til februar 2008.

3.6.3 Resultatområde 76 kvalitet og samhandling

Resultatområde 76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Sør-Trøndelag har 25 kommuner og to helseforetak hvorav et, Rusbehandling Midt-Norge HF, er et fylkesovergripende foretak. St. Olavs Hospital HF har i samarbeid med kommunene utviklet et godt system for samarbeid og samhandling gjennom en overordnet samarbeidsavtale som følges opp av et administrativt samarbeidsutvalg. I dette utvalget sitter fylkeslegen som observatør. I tillegg er det opprettet en rekke kliniske samarbeidsutvalg på områder hvor en har identifisert særlige samarbeidsutfordringer. St. Olavs hospital har en egen samhandlingsenhet som følger opp helseforetakets forpliktelser i samarbeidet. Samarbeidsstrukturen ble etablert ferdig i løpet av 2006 og Fylkesmannens inntrykk er at dette nå nyttes som grunnlag for samhandling mellom sykehus og kommuner.

For å styrke fastlegenes deltakelse i samarbeidet med St. Olavs Hospital HF har foretaket også etablert praksiskonsulentordning hvor både leger og annet kommunalt helsepersonell er engasjert.

Det er videre etablert faste samarbeidsarenaer mellom fylkes største kommune (Trondheim) og St. Olavs hospital for å håndtere utskrivningsklare pasienter både fra somatisk og psykiatrisk spesialisthelsetjeneste.

Resultatområde 76.2 Individuell plan

Helsetilsynet i Sør-Trøndelag er representert i arbeidsgruppe for utarbeidelse av felles retningslinjer for utarbeidelse av individuell plan. Arbeidsgruppa består for øvrig av representanter fra kommunene, St Olav Hospital HF, Helse Midt Norge, Brukerrepresentanter og NAV. Arbeidsgruppen reviderer og forbedrer felles mal og prosedyre for utarbeidelse av individuell plan (IP) fra 2004. Arbeidsgruppens mandat er bl.a. å fremme IP som arbeidsform og metode, gjøre IP til et nyttig og hensiktsmessig samarbeidsverktøy samt gjøre IP enkelt å bruke for brukere og tjenesteytere. Arbeidsgruppen vil utarbeide retningslinjer med nødvendige avklaringer, utarbeide system for registrering av IP i pasientjournalen, herunder at det er gitt informasjon om. Retningslinjene skal favne papirbasert IP samt elektronisk IP –

Sampro. Arbeidsgruppen vil videre planlegge implementeringen av retningslinjene. Forslag fra arbeidsgruppen skal foreligge per 17.mai 2008.

Resultatområde 76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

I oktober 2007 forelå strategiens anbefalinger i veilederen "Hvordan komme fra visjoner til handling?". Både strategidokumentet som forelå i 2006, selve strategiarbeidet, og Veileder til forskrift om internkontroll i sosial- og helsetjenesten er blitt gjort kjent, presentert og gjennomgått i møter og konferanser med tjenestene. Det har også vært naturlig å trekke frem strategien som et element i oppfølgingen av tilsyn.

Kontoret har bidratt og deltatt i de sammenhenger direktoratet har invitert til i utviklingen av strategiens anbefalinger.

Kvalitetsforbedring som en del av internkontrollarbeidet, har vært et gjennomgående tema i dette fylkets rådgivningsarbeid siden år 2000, og systematisk tilnærming til kvalitet er etter hvert blitt en naturlig dimensjon i rådgivingen på mange av sosial- og helseavdelingens oppdragsområder.

At avdelingen også er sentral i utarbeidelsen av embetets eget kvalitetssystem og systematiske forbedringsarbeid er med på å befeste fundamentet for en breiere forståelse i avdelingen for de krav og forventninger vi skal ha til tjenestene i dette arbeidet.

For Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har det vært en valgt strategi å bringe temaet inn i de ulike nettverkssammenhenger som eksisterer på flere sosial- og helsefaglige områder, ikke å dedikere et eget nettverk for arbeidet eksklusivt med kvalitetsforbedring.

3.6.4 Resultatområde 77 Andre oppdrag

Resultatområde 77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Avdelingen har som oppgave utad å fremme at kommunenes helse- og sosialtjeneste har beredskapsarbeid på plass. I denne sammenheng har vi i de siste år satt mye fokus på kommunale smittevernplaner og planer for helsemessig og sosial beredskap. Innad har vi som oppgave om å optimalisere egen beredskap. I 2007 tok vi ytterlige konsekvenser av sammenslåingen mellom Fylkeslege og Fylkesmannen i 2003. Samarbeidet mellom Sosial- og helseavdelingen og Fylkesmannens Beredskapsseksjon ble intensivert. Bl.a. ble det avtalt at beredskapsseksjonen tar med sosial- og helseberedskap i de jevnliges tilsynsmøter med kommuner samt at man i aktuelle tilfeller reiser ut til tilsyn i felleskap. Det ble også bedre avstemning av øvrige arbeid. Videre er avdelings egen beredskapsrutiner gjennomgått med sikte på oppdatering. Her ble det besluttet full integrering av avdelingens beredskap i fylkesmannens beredskapsrutiner. Dette vil medføre innspill til den årlige revisjon av fylkesmannens beredskapsdokumenter vinter 2007/2008. Resultatet vil bli at Sosial- og helseavdelingens medarbeidere vil få konkrete oppgaver i arbeidsgruppene som blir aktivt i tilfeller hvor fylkesmannen setter krisestab.

Samarbeidet med beredskapsseksjonen førte også til organisering av en felleskonferanse om kommunal beredskap 3. oktober 2007. Formålet var å stimulere kommunene til oppdatering av egne beredskapsplaner. Her ble det foredrag om krav til kommunenes beredskap, oppdatering mht atomberedskap, kommunens håndtering av pandemisk influensa og status med fugleinfluensa. Invitasjoner ble sendt ut til tre målgrupper: rådmenn, kommunale beredskapsansvarlig og kommuneleger. Ideen bak dette var at det er viktig og stimulerende

for egen beredskapsarbeidet i kommunene hvis disse tre deltok i felleskap. Konferansen hadde litt over 50 deltagere.

Avdelingen er også medlem i den strategiske ledelse ved den lokale redningsentralen (LRS). Denne gruppen består av representanter fra alle offentlige instanser og frivillige organisasjoner som kan bli aktuelle støttespillere til politiet under situasjoner med (nær)katastrofer eller beredskap. I denne sammenheng deltok vi også i Øvelse Nidaros som ble avholdt i begynnelsen av juni måned. Et potensielt problem kan imidlertid være dersom fylkesmannen setter krisestab på samme tid som LRS får behov for innspill fra avdelingen. I året som gikk fikk vi avklart en bedre struktur og oppgavefordeling innen avdelingen for å kunne ivareta disse oppgaver. Med sikte på å optimalisere avstemning rundt en medisinsk faglig rollefordeling i fylket under krisesituasjoner, har vi gjennomført noen møter med politiet, Trondheim kommune og St. Olavs hospital. I tillegg utfordret vi det administrative samarbeidsutvalg til å komme med en statusvurdering om avstemning mellom St. Olavs hospital og de øvrige kommuner i fylket.

Resultatområde 77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Ingen saker i Sosial- og helseavdelingen i 2007.

Resultatområde 77.3 Særfradrag

Antall behandlede saker i 2007 er 17 stk.

Resultatområde 77.4 Førerkort

Antall behandlede saker i 2007 er 747, - en økning på 6 saker fra 2006.

Resultatområde 77.5 Pasientjournaler

Ingen saker i 2007.

3.6.5 Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Resultatområde 83.1 Folkehelsearbeid generelt

I Sør- Trøndelag er partnerskapet for folkehelse i god fremdrift og flere kommuner er med i et formalisert partnerskap.

Siden bare noen av de 25 kommunene i fylket har en formalisert partnerskapsavtale, var det viktig for Fylkesmannen og Fylkeskommunen å implementere folkehelsearbeidet i alle kommunene.

I 2007 ble det oppnevnt folkehelsekontakter i alle kommunene i fylket. Folkehelsekontaktene er oppnevnt av rådmannen. Folkehelsekontaktene fungerer som ”døråpner” for Fylkesmannen og Fylkeskommunen inn mot kommunen, og er en viktig samarbeidspartner og informasjonsbærer begge veier. I oktober arrangerte Fylkesmannen og Fylkeskommunen en samling for folkehelsekontaktene der nesten alle kommunene var representert.

I tillegg til tidligere tegnet partnerskapsavtale med organisasjonen Voksne For Barn, for å styrke det psykisk helsearbeidet, er det i 2007 også tegnet en partnerskapsavtale med Midt Norsk Kompetansesenter for rusfaget (MNK). Dette med tanke på å styrke det forebyggende arbeidet innenfor rusfeltet. Det ble jobbet spesielt opp mot en kommune, der planen på sikt er at erfaringene skal kunne benyttes i andre kommuner.

En arbeidsgruppe bestående av representanter fra Kirkens Bymisjon, LLH, Fylkesmannen og Fylkeskommunen igangsatte prosessen med å danne ressursgruppe for seksuell helse som starter sitt arbeid i 2008.

Resultatområde 83.2 Miljørettet helsevern

I året som gikk sto avdelingens arbeid med miljørettet helsevern i tegn av støy og stråling. Støy er vel det tema som oftest kommer opp. Også i 2007 har vi mottatt en del innringinger, både fra publikum og offentlige etater, med spørsmål om støy fra ballbinger. Videre fikk vi som fylkesmannens helse- og sosialavdeling to støysaker for endelig vurdering, - en klage fra Røros kommune og en klage om alvorlig støy fra en kafé i midtbyen i Trondheim. Risiko på helseeffekter fra støy samt ønskelighet av utredning og eventuelle støyreducerende tiltak er også det mest hyppige helsetema i vårt arbeid med gjennomgang av planer hvor fylkesmannen har rett til innsigelse. Gjennomgang av slike planer skjer i en plangruppe som styres av Kommunal og Beredskapsavdeling og hvor alle avdelinger kan komme med innspill. Det gjelder bl.a. planer på fylkesnivå og kommunale planer som kommuneplan, arealplaner og reguleringsplaner. Ved gjennomgang av planer er vi opptatt av at folkehelseperspektivet tas med som viktig synsvinkel i lokal planlegging. Mht konkrete problemtema er det ved siden av støy oftest råd- og veiledning ifm høyspentledninger og i mindre grad trafikkisikkerhet vi gir.

Sommeren 2007 mottok vi en bekymringsmelding om elektromagnetisk stråling i Trondheim. Bekymringen gjaldt i første omgang det trådløse nettnettverk i byen. Den refererte likevel også til mer generelle spørsmål og reiste vesentlige folkehelse spørsmål, hvor vi ikke fant klare svar i vanlig brukte kunnskapskilder. Derfor sendte vi meldingen videre til Statens Strålevern med kopi til Folkehelseinstituttet med bl.a. følgende spørsmål: *"Hvor godt er egentlig grenseverdiene basert og hvorvidt er disse i tråd med vitenskapelig kunnskap om helseeffekter særlig sett i forhold til den eksplosive vekst i bruk av kommunikasjons- og dataapparat i de siste tiårene? Vektlegges basale forskningsresultater kanskje for lite? Tar man tilstrekkelig nok høyde for begrensinger som er inherent til epidemiologiske forskningsresultater? Er det ikke ønskelig om å få nærmere avklaring om hvordan det føre var prinsippet bør håndteres? Hva med problemet av el-overfølsomhet? Bør etablering av basestasjoner og andre anlegg som produserer elektromagnetisk stråling i det offentlige rom ikke planlegges og behandles etter plan- og byggingenloven?"* Vår henvendelse til Statens Strålevern fikk mye medieoppmerksomhet særlig også i forbindelse med at miljøaktivistene mer eller mindre samtidig anmeldte Trondheim kommune for ulovlig etablering av et bydekkende trådløst nett. Svaret fra Statens Strålevern ga imidlertid ikke den avklaringen vi hadde håpet på. Man foretok seg ingen ny og kritisk gjennomgang av spørsmålene, men henviste uforkortet til anbefalingene og grenseverdiene av Verdens helseorganisasjon som gjeldende og forsvarlig. Svaret fokuserte videre på kun trådløse nettnettverk og det ble ikke gitt en nærmere/bredere avklaring av hvordan man bør håndtere føre var prinsippet mht den totale belastning med elektromagnetisk stråling i dagens moderne samfunn. Ifølge Statens Strålevern gir altså vurderingen av eksponeringsforholdene ved dagens trådløse nettnettverk ikke grunnlag for vurdering av tiltak eller vesentlig grad av bekymring. Fremtiden vil vise om dette beroligende svaret var riktig.

Resultatområde 83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Gjennom ressursgrupper innen tobakk og ernæring er det etablert forpliktende samarbeid med Nasjonalforeningen for folkehelse og LHL i tilbud om røykesluttkurs. Verdens tobakkfrie dag ble arrangert med bl.a. Sosial- og helsedirektoratets kampanjefilmer på storskjerm på Trondheim torg.

I november ble det gjennomført en konferanse for 400 SFO- og barnehageansatte, om kost og ernæring i SFO og barnehager. På oppdrag fra Fylkesmannen ble det foretatt en undersøkelse av kostholdet i SFO i Sør- Trøndelag. Resultatet avdekket et stort forbedringspotensiale, og rapporten fikk bred medieomtale i TV, radio og aviser.

Det ble satt av midler til lokale kurs om kost og ernæring i barnehager/SFO i kommunene.

3.6.6 Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

Resultatområde 84.1 Fastlegeordningen og allmennlegetjenesten

I 2007 ble det ikke opprettet nye legehjemler i kommunesektoren i Sør-Trøndelag.

Mindre kommuner, særlig i utkanten, er fortsatt sårbare med hensyn til legedekningen. Særlig er dette vanskelig i områder der det ikke har vært mulig å få på plass større interkommunale legevaksordninger.

Bruk av legetjenester til offentlig, allmennmedisinsk arbeid har vært uforandret siste året. Omfanget av legearbeid i sykehjem har vært relativt begrenset, men arbeidet med lokal normering som har vært satt i gang siste år kan tyde på en viss bedring i noen kommuner. Utfordring blir å få rekruttert tilstrekkelig til disse stillingene.

Samfunnsmedisinsk arbeid i kommunene er fortsatt lavt prioritert. Kombinasjonen av at ledelsen i kommunene etterspør det i liten grad, samt at stillingsressursene er små, medfører at kommunene i alt for liten grad nytter de muligheter de har til å planlegge og utvikle sine helsetjenester på en framtidsrettet måte.

Resultatområde 84.4 Helsetjeneste til innsatte i fengsel

Trondheim fengsel er det eneste fengslet i Sør-Trøndelag. Fengselet har en godt utbygd helsetjeneste, men samarbeidet med spesialisthelsetjenesten defineres som sårbar. Det har vært ansett som påkrevd at Trondheim kommune som ansvarlig for fengselshelsetjenesten arbeider med å etablere samarbeidsformer med St Olavs hospital HF, herunder i forhold til psykiatritjenesten. Slikt samarbeid ble etablert med St Olav Hospital HF Brøset Sikkerhetsavdeling for psykologtjenester. Det har overfor Helsetilsynet i Sør-Trøndelag vært reist relativt mange klagesaker fra innsatte knyttet til helsetjenesten i fengslet. Dette har i det vesentligste vært knyttet til manglende medikamentell behandling. Helsetilsynets gjennomgang har ikke avdekket uforsvarlig helsetjeneste. Gjennomgangen synliggjør imidlertid noe av utfordringen fengselshelsetjenesten står overfor i foreskrivingen av A og B preparater innenfor forsvarlige rammer. Fengselshelsetjenesten ønsker i denne sammenheng i større grad å komme inn i forberedelse til soning, samt at det etableres nedtrapping/seponering i et behandlingsforløp under soningen med epikrise til fastlege ved endt soning. I saker som er brakt inn for helsetilsynet har det også vært reist spørsmål om feilutlevering av medikamenter, samt svinn. Dette er forhold som blir fulgt opp i kontakt med fengselshelsetjenesten. Det er etablert kontakt mellom Fylkesmannen / Helsetilsynet i Sør-Trøndelag og kriminalomsorgen i forhold til rundskriv G-8/2006 samarbeid mellom kommunehelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten, kommunens sosialtjeneste og kriminalomsorgen overfor innsatte og domfelte rusmiddelavhengige. Det ble avholdt møte med Trondheim kommune, fengselshelsetjenesten i februar 2007, hvor også kriminalomsorgen deltok. Spesialisthelsetjenesten var invitert men meldte forfall. Nytt oppfølgingsmøte er berammet til mars 2008.

Resultatområde 84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger.

- ingen aktivitet

Resultatområde 84.6 Helse- og sosialtjenesten i en flerkulturelt samfunn

- ingen aktivitet

Resultatområde 84.8 Helsestasjon - og skolehelsetjeneste

Vi har hatt møte med alle kommunene i fylket, og veilederen for psykisk helsearbeid for barn og unge i kommunene er implementert.

Det er gjennomført flere kurs og konferanser om tema ”Psykisk helse i skolen”, - fra ”Zippys venner som har elever i småskolen som målgruppe, til ”Hva er det med Monika, som henvender seg til lærerne i ungdomsskole og videregående skole.

Videre har vi i samarbeid med Nasjonalt senter for amming arrangert et 2- dagers kurs for helsesøstre og jordmødre om sped- og småbarnsernæring.

Resultatområde 84.9 Svangerskapsomsorgen

- ingen aktivitet

Resultatområde 84.10 Kjønnslærestelse

- ingen aktivitet

Resultatområde 84.11 Tannhelse

- Fylkestannlegen har en fast representant som deltar i Fylkesmannens ressursgruppe for kost og ernæring og tobakk
- Fylkestannlegen bidro med baby- tannbørster, vannflasker og informasjonsmateriell på en konferanse vi hadde sammen med Nasjonalt Ammesenter 14.-15. november 2007. Tema for konferansen var sped- og småbarnsernæring og målgruppen var helsesøstre og jordmødre fra hele fylket.
- 30. november hadde vi en konferanse for ansatte og SFO og barnehager i hele fylket. 400 personer deltok, se 83.3. Fylkestannlegen hadde informasjons- stand hele dagen, der skyllemiddel, brosjyrer, vannflasker og annet utstyr ble utdelt.

I forbindelse med tilsyn med den offentlige tannhelsetjeneste i 2004 og 2005 gjennomførte vi en kartlegging av a) kommunenes rutiner for samarbeid med Den offentlige tannhelsetjenesten og b) kommunenes egne rutiner vedrørende munn- og tannstell til brukere av kommunens omsorgstjenester. Resultatet av kartleggingen ble distribuert til Fylkestannlegen, som i ettertid har arbeidet med forbedring av samarbeidsrutinene med pleie- og omsorgstjenestene i kommunene. I 2007 inngikk Fylkestannlegen en ny samarbeidsavtale med Trondheim kommune om tannhelse til felles brukere. Når det gjelder samarbeid om personer i institusjoner og hjemmesykepleie og rusmisbrukere med vedtak etter Sosialtjenestelovens § 4.2 bokstav a-d, har tannhelsetjenesten en prosedyreperm for samhandling om gruppe C1 i tannhelsetjenesteloven. Det er inngått avtaler med mange sykehjem om dette.

Resultatområde 84.12 Smittevern

Ved starten av andre uke i mai kom første melding om omgangssyke i Røros. Noen dager senere hadde anslagsvis over 1000 innbyggere diaré eller andre tegn på akutt gastroenteritt. 11. mai 2007 var helsetilsynet med på et telefonmøte med kommunelegen, kommunens tekniske etat, mattilsynet og folkehelseinstitutt for å diskutere hvordan man kunne finne årsaken og sette en stopper for epidemien. I samarbeid med kommunen og mattilsynet

gjennomførte folkehelseinstituttet en undersøkelse. Campylobakter bakterier i drikkevannet ble utpekt som sannsynlig årsak. Bakteriene kunne ha kommet i vannledningsnett under reparasjoner. Absolutt sikkerhet har man likevel ikke fått. Det ble gjort tiltak for å ytterligere sikre at drikkevannet i Røros ville være trygt. En epidemi som denne viser at enhver kommune bør være forberedt på at smittsomme sykdommer kan ramme en stor del av befolkningen med store økonomiske konsekvenser og at det er viktig å reagere alert. Forløpet viser også viktigheten av å starte raskt samarbeid med andre aktører for å begrense skaden.

Fugleinfluenzavirus er alminnelig hos fugler og smitter hovedsaklig mellom fugler. Når kontakt med smittede fugl kan medføre at andre dyr og også mennesker blir smittet. Hvis viruset begynner å spre seg mennesker imellom kan vi få en alvorlig global influensaepidemi. Situasjonen overvåkes nøye av en rekke nasjonale myndigheter og internasjonale organisasjoner. Også vi i Sør-Trøndelag bør være forberedt på at det før eller senere kan bli en pandemi som rammer vårt fylke. Helsetilsynet er derfor kontinuerlig opptatt av å fremme bevisstheten om at dette kan skje og hvordan man kan forberede seg best mulig gjennom beredskapsplanlegging og øvelser. Blant annet deltok vi i et arbeidsutvalg for utvikling av en veileder for kommunenes håndtering av pandemier og ble temaet tatt opp på kommunelegemøtet. Videre organiserte Folkehelseinstituttet og Direktorat for Samfunnsikkerhet og Beredskap en inspirerende bordøvelse om organisering av massevaksinasjon ved pandemisk influensa. Her fikk flere av fylkets kommuner og helseforetaket anledning til å øve seg.

Forskriften om smittevern i helsetjenesten handler om å forebygge og begrense forekomsten av infeksjoner i helsetjenesten og særlig plikten om å ha infeksjonskontrollprogram. Mht kommunene gjelder forskriften sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie. Det regionale helseforetak skal i denne sammenheng tilby nødvendig smittevernbistand til kommunene dersom disse ønsker det. Sluttet 2004 gjennomførte vi en kartlegging for å se hvor langt kommunene i Sør-Trøndelag hadde kommet med infeksjonskontrollprogram for kommunale sykehjem. I kjølvannet organiserte vi en dugnadsmøte sommeren 2005 for å hjelpe kommunene med å få infeksjonskontrollprogrammene på plass. På dette møtet ble det fra kommunenes side bedt om ikke helsetilsynet kunne anmode St. Olavs hospital om utarbeidelse av et bistandstilbud til alle istedenfor at hver kommune for seg ble nødt om å starte eventuelle forhandlinger med sykehuset om dette. St. Olavs hospital ved seksjon for sykehushygiene har i 2007 utarbeidet et slikt tilbud. Helsetilsynet har anbefalt kommunene om å inngå en skriftlig bistandsavtale med sykehuset, noe som kan heve kvaliteten av smittevernarbeidet i kommunale institusjoner. Smittsomme/infeksiøse sykdommer i institusjoner kan medføre betydelige konsekvenser i form av bl.a. lengre behandlingstid, større risiko på antibiotika resistens, sykefravær blant personalet og relativt store kostnader for å få kontroll over eventuelle utbrudd samt nødvendige behandlinger. Hvert år ser vi vel minst et tilfelle med utbrudd av multiresistente gule stafylokokker. Slike situasjoner blir raskt veldig kostbart om å få under kontroll igjen. Trondheim kommune startet i 2007 derfor med et opplegg hvor risikopasienter konsentreres på et sykehjem for å få bedre kontroll og redusert smittefare for andre. Imidlertid er det behov for å få bedre oversikt om hvor langt de øvrige kommuner i fylket konkret har kommet med implementering av infeksjonskontrollprogram i egen organisasjon. Derfor ble det sendt ut spørreskjema sluttet 2007 for en nærmere kartlegging. Oversikten vil være ferdig i begynnelsen av 2008 og kunne medføre målrettede tilsyn for kommuner som tilsynelatende ikke har fått dette arbeidet på plass.

3.6.7 Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

Resultatområde 85.3 Lov om transplantasjon

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke behandlet saker etter lov om transplantasjon i 2007.

Resultatområde 86.1 Omsorgsplan 2015

Det er ikke etablert en samordnet organisering av fylkesmannens oppfølgingsarbeid knyttet til tiltakene og delplanene under Omsorgsplan 2015 i 2007. Dette er under etablering nå i starten av 2008.

Resultatområde 86.3 Kompetanseløftet

St. meld nr 25 (2005-2006) ”Mestring, muligheter og mening” tar for seg framtidens omsorgsutfordringer som bl.a. er å sikre tilgang til tilstrekkelig helse- og sosialpersonell. Den tidligere Rekrutteringsplan for helse- og sosialpersonell 2003-2006 ble videreført fra 2007 som Kompetanseløftet 2015. En klar hensikt har vært å sørge for 10 000 nye årsverk i omsorgstjenesten innen utgangen av 2009, og de årlige kravene for tildeling av midler har vært klart mer målrettet enn tidligere.

Kommunene og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har bidratt sterkt til å nå dette målet. De aller fleste kommuner i fylket har ansatte som deltar i ulike kvalifiserende utdanninger. Dette gjelder yrkesutdanning på videregående skole nivå og grunn- og etter/videreutdanning på høgskolenivå. En særlig utfordring i 2007 har vært at utdanningen på videregående nivå endres til en helsefagutdanning med et lærlingforløp i bedrift.

I et koordinert samarbeid med kommuner, ressursentra og høgskolene, deltar nå ca 900 ansatte i kommunene i Sør-Trøndelag i ulike kvalifiserende utdanninger. Vel 160 får en yrkesutdanning/fagbrev på videregående skoles nivå, mens 24 skal bli vernepleiere/sykepleiere.

For å kunne ta imot den nye helsefagarbeideren som lærling har kommunene sett nødvendigheten av å skolere sine ansatte, og hele 260 ansatte får opplæring i den nye læreplanen. Fagskoleutdanning innen pleie og omsorgsfagene har blitt en etterspurt utdanning, og nærmere 450 deltar i et løp mot en fullstendig fagskoleutdanning.

Fra 2007 er det et statlig krav at det til grunn for søknader om midler skal ligge et kartlagt behov og en plan for utviklingen av kompetansen i kommunene. Selv om et slikt krav virker ”motiverende” på forbedringsprosessen, er det fortsatt behov for å forbedre denne typen planleggingsarbeid i de fleste sørtrønderske kommuner, slik at søknadene og tiltakene blir enda mer treffsikre i forhold til det fremtidige kompetansebehovet.

En oversikt over hvordan midlene er fordelt per resultatområde ser slik ut:

Tilskudd fordelt på tiltak	Antall	Kr
Hjelpepleiere/helsefagarbeidere/omsorgsarbeidere	163	2 383 000
Instruktøropplæring	260	517 000
Fagskoleutdanning	144	1 565 500
Moduler i fagskoleutdanning	300	1 070 000
Vernepleier/sykepleierutdanning	24	490 000
Videreutdanning på høgskolenivå	25	483 500

3.6.8 Resultatområde 86 Omsorgstjenesten

Resultatområde 86.5 Kvalitet i pleie- og omsorgstjenesten

Det vises til rapporteringen på oppdragsnumrene 76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten, og 86.3 Kompetanseløftet.

I forhold til oppdragets del om å følge opp tiltakene i kvalitetsavtalen i samarbeid med KS, er det fortsatt slik i dette fylket at KS lokalt ikke er aktiv, og at samarbeidet er totalt fraværende. Vi registrerer at dette ikke er et prioritert område for KS Sør-Trøndelag. Dette beklager vi sterkt fordi intensjonene i avtalen mellom regjeringen om KS syntes å ville noe annet

Resultatområde 86.8 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders- og sykehjem

Fylkesmannen har bistått Sosial- og helsedirektoratet i å følge opp kommuner som i følge KOSTRA-rapportering per 31.12.06 hadde personer under 50 år bosatt i alders- og sykehjem. Fylkesmannen kontaktet SSB og fikk utlevert de foreløpige tallene for Sør-Trøndelag, og fant en kommune som ifølge SSBs oversikt hadde en person under 50 år på institusjon.

Aktuell kommune ble kontaktet og oppfordret til utarbeiding av individuell plan dersom det var ønskelig. Ifølge kommunen var det uaktuelt med individuell plan der utflytting var målet, på sikt. Brukeren hadde vært totalt sengeliggende de siste årene. Brukerens behov ble vurdert til å være av sykepleiefaglig/medisinsk art, og tilbudet gitt gjennom sykehjemmet var vurdert som eneste aktuelle tilbud.

3.6.9 Resultatområde 87 Psykisk helse

Resultatområde 87.7 Opptrappingsplanen for psykisk helse

I 2007 utgjorde de øremerkede tilskuddene i Opptrappingsplan psykisk helse omtrent 164 millioner kroner til kommunene i Sør-Trøndelag. Alle kommunene har sendt inn rapporter for bruk av midlene for 2006 og planlagt bruk av midlene for 2007, men ikke alle kommunene overholdt tidsfristene for innsending av disse. I 2007 var det krav om at kommunene utarbeidet og politisk vedtok nye psykiatriplaner for årene 2007 til og med 2010. Disse planene skulle blant annet inneholde en handlingsplan med kostnadsfesting av tiltak for årene i planen. Planene skulle også inneholde en oversikt over kommunenes totale psykiske helsearbeid. Dette betydde at de denne gangen skulle lage planer som også beskrev kommunenes egenfinansierte tiltak til målgruppen i tillegg til bruken av de øremerkede tilskuddene. Det var også et krav om at psykiatriplanene skulle kunne spores i kommunenes økonomiplaner for perioden. Disse kravene viste det seg vanskelig å fylle for kommunene i Sør-Trøndelag. Utbetaling av de øremerkede tilskuddene ble av denne grunn betydelig forsinket, men tilskuddene til formålet ble utbetalt til alle kommunene i Sør-Trøndelag innen utgangen av 2007.

Kommunene i fylket oppgir i sin planlagte bruk av midlene for 2007 at de har intensjoner om å finansiere til sammen 319 årsverk ved hjelp av de øremerkede midlene. I 2006 ble 256 årsverk finansiert ved hjelp av disse midlene. Det er dermed planlagt en økning med 63 årsverk fra 2006 til 2007. Det har hovedsakelig vært en god utvikling med hensyn til tilsetting av kompetent personell i kommunene i Sør-Trøndelag og kommunens planer tilsier at denne utviklingen vil fortsette. Unntaket fra dette gjelder psykologer som kommunene rapporterer om at det er vanskelig å rekruttere.

Status i Sør-Trøndelag viser at kommunenes arbeid med utvikling av gode psykisk helsearbeidstjenester har kommet godt i gang overfor voksne. Det er likevel fremdeles noen kommuner som ikke har en fungerende boligmasse og oppfølgingstilbud til mennesker med psykiske lidelser. Flere kommuner oppgir at de særlig har vanskeligheter i etablering av slike tilbud til personer med både psykiske lidelser og rusmisbruk.

Status i utviklingen av kommunale psykisk helsearbeidstjenester til barn og unge er en annen. Her ser vi at det fremdeles er flere kommuner som bør øke innsatsen i å etablere tjenester for utredning, behandling/ oppfølging og for å forebygge psykososiale problemer. Sosial- og helsedirektoratet ga i 2007 ut en veileder om barn og unges psykiske helse i kommunene. Denne veilederen ble presentert for ansatte og brukere i dagskonferanse i samarbeid med KS, Sør-Trøndelag og Sosial- og helsedirektoratet. Det var Fylkesmannens oppdrag og implementere denne veilederen i fylket. Fylkesmannens Oppvekst og utdanningsavdeling og Sosial- og helseavdeling har som ett ledd i implementeringen av veilederen vært i dialog med Regionsenteret for barn og unges psykiske helse, Midt-Norge (RBup), Psykisk helsevern Barne- og ungdomspsykiatrisk Klinik (BUP), Barne, ungdoms- og familieetaten, region Midt-Norge (Buf-etat) og Midtnorsk kompetansesenter for rusfaget (MKR), for å drøfte hvordan vi i samarbeid kunne bistå kommunene i den videre utviklingen av kommunenes psykisk helsearbeidstjenester til barn og unge. Ovennevnte etater kom fram til at det var viktig å komme i dialog med kommunene om hvilke utfordringer de opplever å stå overfor i etableringen av gode psykisk helsearbeidstjenester til barn og unge. I tillegg var det ønsket dialog med kommunene om hvilken bistand som ovennevnte etater kan bidra med i dette arbeidet. Kommunene i fylket ble derfor invitert til dialogmøter. Kommunene ble inndelt i grupper ut fra tilhørighet til de ulike BUP-klinikkene. Det ble planlagt til sammen 6 møter med kommunene i fylket, hvorav 5 ble gjennomført i 2007. I møtene møtte de statlige organisasjonene både representanter for administrativ, politisk og faglig ledelse fra kommunene. Det vil bli utarbeidet en rapport som sammenfatter den informasjonen som kom fram i dialogmøtene. Rapporten ferdigstilles våren 2008.

Sosial- og helsedirektoratet opprettet i 2005 et eget storbyprosjekt i Opptrappingsplan for psykisk helse. Hensikten med storbyprosjektet er å møte de ekstra utfordringene som de store byene i landet opplever overfor mennesker med omfattende og alvorlige psykiske lidelser. Trondheim kommune er en av de fire byene som er tildelt midler over denne ordningen også i 2007.

3.6.10 Resultatområde 88 Rusområdet

Rusmiddelpolitisk handlingsplan

I samarbeid med kompetansesenteret for rusfaget i regionen, har fylkesmannen bistått kommunene i fylket med utarbeidelse/ fornying og implementering av rusmiddelpolitisk handlingsplan. 16 kommuner har deltatt i opplæringen som følges opp i 2008. Arbeidet har tatt utgangspunkt i den nye veilederen på området.

Opplæringstiltak

Som året før, ble det også i 2007 arrangert en regional konferanse på rusområdet. Dette var et samarbeidsprosjekt mellom fylkesmennene i Midt-Norge, Rusbehandling Midt-Norge og Midtnorsk kompetansesenter for rusfaget. Temaet for konferansen var: "Hvordan sikre rusavhengige gode helse- og sosialtjenester". Konferansen hadde ca 245 deltakere og var godkjent som meritterende kurs for leger, innen allmennmedisin og samfunnsmedisin.

Oppfølging av tilskuddskommuner

Kommuner som har fått tilskudd til tiltak innenfor rusområdet, er blitt fulgt opp i noe ulik grad, avhengig av behovet for bistand. Noen har hatt jevnlig oppfølging med råd og veiledning, mens andre kommuner har informert om utviklingen i sine prosjekt på egne møter med fylkesmannen, eller på samlinger som har vært avholdt i regi av fylkesmannen. Midlene til boligsosiale tiltak og til ulike rustiltak har i stor grad blitt sett i sammenheng både ved tildeling av midler og ved oppfølging av tiltakene.

Nettverkssamlinger

Det har vært avholdt 2 samlinger for ansatte i kommunene som jobber spesielt på rusområdet. På disse samlingene har det vært spesiell fokus på klienter med rusproblematikk i NAV. Møte med de mest krevende klientene i NAV systemet, har vært et tema kommunene selv har hatt stort behov for å fokusere på.

4. Vedlegg

4.1 Vedlegg 1: Driftsregnskap pr. 31.12.07

4.2 Vedlegg 2: Utbetalte tilskudd 2007

4.3 Vedlegg 3: Kontroll og godkjenning, jf. kommuneloven

4.4 Vedlegg 4: Oversikt over tilsynsvirksomhet 2007 på OUAs områder

4.5 Vedlegg 5: Organisert beitebruk Sør-Trøndelag 2007 samt oversikt over klager og dispensasjonssøknader

4.6 Vedlegg 6: Rapport fra fylkene i Midt-Norge om Handlingsplan for likestilling i barnehagene

4.1 Vedlegg 1: Regnskap pr. 31.12.07

FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG - DRIFTSREGNSKAP 2007

Bevilgning/Inntekter

Tildelingsbrev 2007 fra FAD	63 360 000,00
Øvrige tildelinger fra FAD	1 989 000,00
Refusjon fra arbeidsmarkedsetaten (inkl. aga)	8 744,00
Refusjon svangerskap/adopsjon(inkl.aga)	739 636,00
Refusjon sykepenger (inkl.aga)	941 197,00

Forbruk

Lønnsutgifter, kap 1510 post 01	41 021 656,70
Arbeidsgiveravgift	5 621 210,31
Varer og tjenester, kap 1510 post 01	19 862 380,65

Resultat 2007 - Merinntekt **533 329,34**

4.2 Vedlegg 2: Utbetalte tilskudd 2007

UTBETALTE TILSKUDD I 2007

Ordning	Utbetalt
Investeringsstøtte miljøtiltak	835 336
Produksjonstilskott	515 472 804
Avlingssvikt	400 130
Vinterskade på eng	424 564
Info og utviklingstiltak	506 779
Områdetiltak	1 050 976
Handlingsplan økologisk landbruk	483 350
Tilsk. til avløyning ved ferie og fritid	90 529 965
Tilsk. til avløyning ved sjukdom mv.	17 543 508
Tilsk. til landbruksvikar	1 575 050
Tidligpensjon for bønder	9 582 716
Org. Beitebruk - inv.	720 973
Off. pålegg husdyr	300 190
Veterinære reiser	1 961 955
Bygdeutviklingsmidler	3 738 700
Miljøretta omlegging i kornomr.	18 400
Spes. tiltak kulturlandskap - SMIL	5 608 819
Gåseskader	19 375
Miljøtiltak skog	126 258
Taubane og hest	615 314
Skogkultur	3 768 689
Andre tiltak i skogbruket	905 973
Førstegangstynning	126 999
Skogbruksplanlegging	160 034
Skogsvegbygging	1 790 908
Etterutdanning for bønder	327 000
Kommunale vilttiltak	150 000
Tilskudd til fiskeformål	370 000
Tilskudd til viltformål, hjortevilttiltak	235 000
Lokale forvaltningstiltak	365 000
Tiltak i naturvernområder	577 000
Tiltak i friluftsområder	400 000
Vederlag for tap av bufe	9 389 275
Vederlag for tap av tamrein	2 103 536
Foreb.og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader	1 268 587
Tilskudd til friluftstiltak	235 000
Tilskudd kommunene - opptrapp.plan psykisk helse	164 652 000
Opptrapp.plan psyk.helse - økt ramme til storbyene	8 600 000

Tilsk.videreutd i psyk helsearb høgskutd pers	2 967 278
Boligsosialt arbeid	3 172 465
Kompetanseløftet 2015	7 760 644
Legemiddelassistert rehabilitering	4 500 000
Styrking av helhetlig oppfølgingstj.til rusmiddelbrukere	3 214 157
Lavterskel helsetiltak	2 700 000
Handlingsplan eldreomsorg	794 300
Oppl.bostedsløs, NAV, kartl økon.rådg.	641 732
Per Capita (norskopplæring voksne innvandrere)	21 673 763
Skjønnstilskudd (norskoppl. Voksne innvandrere)	1 780 000
Overgangsordning (norskoppl. norske innvandrere)	35 777 223
Opplæring i norsk og samf.kunnsk. for voksne innvandrere	1 661 100
Engangstilskudd 2007	3 600 000
Driftstilskudd til barnehager	914 037 275
Skjønnsmidler til drift av barnehager	254 512 679
Investeringstilskudd barnehager	27 980 274
Tilskudd til tiltak for barn med funksjonshemming i barnehage	45 275 572
Statstilsk.til bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder	3 888 949
Utvikl.tiltak for å bedre språkforståelsen blant min.språklige barn i førskolealder	240 000
Statstilsk til faste plasser i midlertidige bhg lokaler	743 400
Tilskudd til opplæring for barn og unge i asylmottak	1 589 000
Tilskudd til leirskoleopplæring	2 111 849
Sum utbetalt	1 534 937 733

4.3 Vedlegg 3: Kontroll og godkjenning, jf. kommuneloven

Lovlighetskontroll

Fylkesmannens lovlighetskontroll av kommunale avgjørelser, jf. kommuneloven § 59:

Lovlighetskontroll tatt opp etter klage, jf. kommuneloven § 59 nr. 1	Antall
a) I hvor mange av disse sakene har fylkesmannen truffet vedtak i 2007?	5
b) Hvor mange av avgjørelsene har fylkesmannen opprettholdt?	3
c) Hvor mange av avgjørelsene har fylkesmannen kjent ulovlige?	2

Lovlighetskontroll tatt opp på fylkesmannens eget initiativ, jf. kommuneloven § 59 nr. 5	Antall
a) I hvor mange av disse sakene har fylkesmannen truffet vedtak i 2007?	4
b) Hvor mange av avgjørelsene har fylkesmannen opprettholdt?	1
c) Hvor mange av avgjørelsene har fylkesmannen kjent ulovlige?	3

Behandling av økonomisaker etter kommuneloven

1. Behandling av kommunale budsjettvedtak, jf. kommuneloven § 59 og 60.

1.1 Fylkesmannens behandling av kommunale budsjettvedtak	Antall
Hvor mange budsjetter har fylkesmannen behandlet i 2007?	2

1.2 Opphevelse av kommunale budsjettvedtak	Antall
a) Budsjettet ble opphevet på grunn av formelle feil.	0
b) Budsjettet ble opphevet på grunn av budsjettets økonomiske innhold.	0
c) Budsjettet ble opphevet av andre årsaker.	0

2. Godkjenning av kommunale låneopptak, jf. kommuneloven § 50

2 Fylkesmannens behandling av kommunale låneopptak i 2007	Antall (vedtak)
a) I hvor mange søknader om godkjenning av kommunale låneopptak har fylkesmannen truffet vedtak i 2007?	2
b) Hvor mange av disse låneopptakene godkjente fylkesmannen?	2
c) Hvor mange av låneopptakene ble ikke godkjent av fylkesmannen?	0
<i>Antallet søknader omfatter også samlesøknader med flere tiltak</i>	

3. Godkjenning av kommunale garantier, jf. kommunelovens § 51

3 Fylkesmannens behandling av kommunale garantivedtak i 2007	Antall (vedtak)
a) I hvor mange søknader om godkjenning av kommunale garantivedtak har fylkesmannen truffet vedtak i 2007?	9
b) Hvor mange av disse garantivedtakene godkjente fylkesmannen?	9
c) Hvor mange av garantivedtakene ble ikke godkjent av fylkesmannen?	0

4.4 Vedlegg 4: Oversikt over tilsynsvirksomhet 2007 på OUAs områder

ÅRSRAPPORTERING UNDER RESULTATOMRÅDE 31.1 TILSYN

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommentar
Malvik kommune	Opplæringsloven § 5-3 Forvaltningsloven § 11a Saksbehandlings- og arkivloven § 1-1	Sakkyndige vurderinger foretas ikke uten ugrunnet opphold			Skriftlig tilsyn. Innhenting av dokumentasjon.	Ikke avsluttet
Sør Trøndelag fylkeskommune	Opplæringsloven § 3 -1 Gratisprinsippet. Kjøp av bærbar PC	Gratisprinsippet fravikes ved pålegg om kjøp av egen bærbar PC			Skriftlig tilsyn, innhenting av dokumentasjon	
Sør Trøndelag fylkeskommune	Opplæringsloven § 3 – 1 Gratisprinsippet. Kjøp av utstyr	Gratisprinsippet fravikes innenfor Utdanningsprogram for restaurant – og matfag			Skriftlig tilsyn ved innhenting av dokumentasjon	
Sør Trøndelag fylkeskommune	Opplæringsloven § 5-3 og forvaltningsloven § 11a	Sakkyndige vurderinger utformes ikke uten ugrunnet opphold			Skriftlig tilsyn. Innhenting av dokumentasjon.	
Steinerskolen i Trondheim	Friskoleloven Kap 2,3,4,5.	Steinerskolen Trondheim ble gitt 5 avvik: ikke godkjente			Systemrevisjon med elementer av dialogbasert metode	

		lokaler, ikke godkjent læreplan, ordens – og inntaksreglement ikke i samsvar med lovverket, oppnevning og sammensetting av styre ikke i samsvar med lovverket, styret har ikke system for vurdering og oppfølging.				
Snillfjord kommune	Opplæringsloven § 13-1	Kommunen har ikke skolefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen over skolenivået			Skriftlig tilsyn. Innhenting av dokumentasjon.	
Rennebu kommune	Opplæringsloven kap 9a og § 11-1a, § 13-10 annet ledd	Kommunen hadde skoleåret 2005/06 ikke etablert et system for å ivareta bestemmelsene om elevenes skolemiljø	Opprettelse og organisering av skolemiljøutvalg er ikke behandlet i kommunale organer		Systemrevisjonsmetoden	
Seks kommuner	§ 8-2 Gruppestørrelse/ Stortingets merknad				Skriftlig tilsyn	Ikke avvik
Lukas videregående skole AS	§ 6-2 Friskoleloven	For store utgifter til økonomitjenester og konsulentbistand			Skriftlig tilsyn	Privatskolen har inngått ny avtale med leverandør

I skjemaet over skal all tilsynsvirksomhet spesifiseres unntatt det felles nasjonale tilsynet hvor det leveres en egen særreport.

Oversikt over samlet ressursbruk på tilsynsområdet inkl. felles nasjonalt tilsyn:

	Ressursbruk oppgitt i (årsverk)	
	2007	2008
Felles nasjonalt tilsyn (særrapport)	0,8 årsverk	1.4 årsverk
Annet tilsyn	3.2 årsverk	3.5 årsverk
Totale ressurser (årsverk) brukt på tilsyn	4.0 årsverk	4.9 årsverk
Tilgjengelige ressurser (årsverk) til bruk på utdanningsområdet (inkl. adm.ressurser, men ekskl. ressurser til landsdekkende oppgaver som er tillagt enkeltembeter)	7.9 årsverk	7.9 årsverk

Dette skjemaet skal brukes for å rapportere ressursbruk for den samlede tilsynsvirksomheten. Ved angivelse av ressursbruk skal forberedelse og etterarbeid, kompetanseutvikling m.m.

**ÅRSRAPPORTERING UNDER RESULTATOMRÅDE 31.2
KLAGESAKSBEHANDLING**

Klage i grunnskolen:

Type	Medhold/delvis medhold	Avslag	Sum	
Skoleskyss	4	11	15	
Elevenes skolemiljø	2	2	4	
Tildeling av skoleplass		4	4	
Morsmålsopplæring		1	1	
Utforming av vitnemål	1		1	
Gå om igjen ett skoleår	1		1	
Permisjon		1	1	
Bortvising	1		1	
Fremskutt skolestart		1	1	
Standpunkt karakter	65	111	176	
Type	Medhold/delvis medhold	Avslag	Opphevet/ annet	Sum
Spesialundervisning	1	3	7	11

Klage i videregående opplæring:

Type	Medhold/delvis medhold	Avslag	Sum
Inntak	1		1
Spesialundervisning	1		1
Utvidet rett		1	1

Klage i private skoler:

Type	Medhold/delvis medhold	Avslag	Sum
Skoleskyss		4	4
Spesialundervisning	4	3	7

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder:

Type	Medhold/delvis medhold	Avslag/ opphevet	Sum
Spesialpedagogisk hjelp	1	3	4

4.5 Vedlegg 5: Organisert beitebruk Sør-Trøndelag 2007 samt oversikt over klager og dispensasjonssøknader

Organisert beitebruk Sør-Trøndelag 2007

Kommune	Antall		Antall slept			Antall tapt			Tapt prosent			
	Lag	Medl.*	Sauer	Lam	Storfe	Sauer	Lam	Storfe	Sau	Lam	Småfe	Storfe
Agdenes	1	17	651	936	38	23	163	2	3,53	17,41	11,72	5,26
Hemne	1	15	457	695	21	11	210	0	2,41	30,22	19,18	0
Hitra	1	15	545	934	0	18	48	0	3,30	5,14	4,46	0
Holtålen	2	64	2658	3862	175	338	402	1	12,72	10,41	11,35	0,57
Klæbu	1	22	463	746	66	8	51	2	1,73	6,84	4,88	3,03
Malvik	1	40	722	1221	229	17	115	1	2,35	9,42	6,79	0,44
Meldal	1	11	726	1297	0	30	160	0	4,13	12,34	9,39	0
Melhus	3	33	1602	2319	216	65	228	1	4,06	9,83	7,47	0,46
Midtre Gauldal*	4	249	6280	10631	1569	215	573	6	3,42	5,39	4,66	0,38
Oppdal	13	170	15459	27140	159	472	2393	0	3,05	8,82	6,73	0
Orkdal	2	14	572	856	49	10	81	0	1,75	9,46	6,37	0
Osen	2	14	862	1609	140	30	239	2	3,48	14,85	10,89	1,43
Rennebu	8	76	6163	10876	124	185	1005	2	3,00	9,24	6,98	1,61
Rissa	1	5	217	409	8	2	53	1	0,92	12,96	8,79	12,50
Roan	1	19	845	1306	0	28	139	0	3,31	10,64	7,76	0
Røros	2	14	797	1410	0	60	181	0	7,53	12,84	10,92	0
Selbu*	7	128	1891	2850	524	62	292	3	3,28	10,25	7,47	0,57
Skaun	1	14	412	602	0	6	27	0	1,46	4,49	3,25	0
Snillfjord/Hemne	1	7	414	609	0	10	46	0	2,42	7,55	5,47	0
Tydal	3	31	535	858	219	16	87	1	2,99	10,14	7,39	0,46
Åfjord	2	41	1627	2031	259	64	247	0	3,93	12,16	8,50	0
Sør-Trøndelag 2007	58	999	43898	73197	3796	1670	6740	22	3,80	9,21	7,18	0,58
Sør-Trøndelag 2006	58	1040	45901	75136	4160	1739	6870	22	3,79	9,14	7,11	0,53
Sør-Trøndelag 2005	58	1043	46709	74684	3688	1385	5503	18	2,97	7,37	5,67	0,49
Sør-Trøndelag 2004	45	966	43680	69471	3316	1323	4945	14	3,03	7,12	5,54	0,42

Sør-Trøndelag 2003	39	750	36384	57689	2734	1128	5328	13	3,10	9,24	6,86	0,48
Sør-Trøndelag 2002	56	1003	44777	68070	3160	1315	4822	23	2,94	7,08	5,44	0,73
Sør-Trøndelag 2001	57	1033	44721	67551	3151	1138	5513	16	2,54	8,16	5,92	0,51
Sør-Trøndelag 2000	59	1027	44766	64936	2861	1241	5559	4	2,77	8,56	6,20	0,14
Sør-Trøndelag 1999	59	905	44293	63468	3174	1182	6387	15	2,67	10,06	7,02	0,47
Sør-Trøndelag 1995	60	1087	47548	69822	2120	806	4522	5	1,7	6,5	4,54	0,24
Sør-Trøndelag 1990	57	900	42160	65060	-	771	3316	-	1,8	5,1	3,8	-
Sør-Trøndelag 1985	55	1163	46348	67363	-	704	3140	-	1,5	4,7	3,4	--
Sør-Trøndelag 1981	58	1235	40515	57823	-	574	2866	-	1,4	5,0	3,5	-

*) Medl. – medlemmer som er med i beitelaga, ikke alle slipper dyr på beite hvert år.

*) I Midtre Gauldal ble 76 geiter sluppet i et lag og i Selbu 5 geiter, ingen tapt.

Namdalseid og Osen beitelag sine tall er lagt inn i fylkesoversikten. Laget blir delt mellom Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag i tilskuddssammenheng. Systemet for organisert beitebruk takler ikke at et lag deles på to fylker og laget blir behandlet som dispensasjonssak i Sør-Trøndelag.

Totaltapet har aldri vært så høyt i Sør-Trøndelag. Det er særlig tapet av søyer som har økt siste året. I Holtålen, Melhus, Midtre Gauldal, Røros, Selbu, Tydal er det dokumentert eller sannsynliggjort tap til bjørn. Bjørn tar helst voksne sauer og dette kan forklare mye av det høye sauetapet. Tapstall for 1981 og 1985 ansees som normalt for fylket, men jerven gjorde skade i enkelte beitelag i Oppdal på 80-tallet. De fleste beitelag omtaler at de har tap til rovvilt. Ikke alle lag har dokumentert eller sannsynliggjort tap til fredet rovvilt.

Ordning	Antall saker				
	Dispensasjon			Klage	
	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
Forskrift om produksjonstilskudd					
* Tilskudd til husdyr	2		1		
* Areal- og kulturlandskapstilskudd	22				4
* MVA og ER	48		1		
* Andre	2		1		3
Tilskudd til RMP inkl. endret jordarbeiding	4			3	
Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid	12		1	1	
Tilskudd til avløsning ved sykdom					
* næringsinntekt	20	1	1		1
* utvida periode	8				
* anna	2				
Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet					
Tidligpensjonsordningen for jordbrukere	1				
Forskrift om miljøplan					
Erstatning ved klimabetinga skader i plante- og honningproduksjon					
Tilskudd til reiser ved veterinærers syke- og inseminasjonsbesøk					

4.6 Vedlegg 6: Rapport fra fylkene i Midt-Norge om Handlingsplan for likestilling i barnehagene

Spesiell rapportering Sør-Trøndelag

”Den gode barnehagen er en likestilt barnehage”. Handlingsplan for likestilling i barnehagene 2004 – 2007.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har et regionalt ansvar for Midt-regionen.

Planen er et ledd i arbeidet for høy kvalitet i barnehagene. En jevnere kjønnsbalanse blant de ansatte og et aktivt arbeid for at jenter og gutter skal ha mulighet til å utvikle alle sine ferdigheter uten hinder av tradisjonelle kjønnsrolle er til barnas beste. Planen ble vedtatt av regjeringen Bondevik i 2004, og ble fulgt opp av regjeringen Stoltenberg.

Det vises til vedlagte rapporter fra de tre fylkene.

Handlingsplanen har to mål.

- Flere menn i barnehagene – 20 prosent innen utgangen av 2007
- Likestilling og likeverd skalligge til grunn for all virksomhet og pedagogikk i barnehagen.

Landskonferanser – Nasjonale konferanser arrangert i Sør-Trøndelag

I perioden er det i Sør-Trøndelag arrangert flere betydelige konferanser innenfor gjeldende tema. Blant andre:

Barne- og familiedepartementet arrangerte sin tredje landskonferanse om Handlingsplan for likestilling i barnehagene (2004 – 2007) på Hell/Stjørdal i november 2005. Konferansen samlet over 100 deltakere. Målgruppe for konferansen var ansatte i barnehager, barnehageeiere, høgskoler, fylkesmann og andre med interesser og arbeidsoppgaver på området. Hele utviklingsgruppen i Sør-Trøndelag deltok på konferansen.

Høsten 2006 arrangerte Dronning Mauds Minne høgskole for førskolelærerutdanning (DMMH), i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, en landsdekkende konferanse på Hell/Stjørdal. Tittelen på konferansen var ”*Jenter er jenter og gutter er gutter – om kjønn, likestilling og likeverd i barnehagen*”. Målgruppe for konferansen var ansatte i barnehager, barnehageeiere, høgskoler, fylkesmann og andre med interesser og arbeidsoppgaver på området.

Avslutningskonferanse

Kunnskapsdepartementet arrangerte, i samarbeid med Fylkesmannen i Troms, avslutningskonferanse for likestillingsprogrammet i Tromsø i november 2007. Konferansen hadde som mål og oppsummere hva som har skjedd, hva som hadde stått i søkelyset i perioden og peke ut kursen for arbeidet på vegen videre.

Styring og utvikling av arbeidet i fylket

I Sør-Trøndelag har det utøvende arbeidet vært gjennomført av en utviklingsgruppe. Det. Denne gruppen har ansvar for samordning av tiltak og utviklingsarbeid i fylket. Etter hvert som prosjektet har utviklet seg har også sammensetningen av utviklingsgruppen endret seg. Gruppen har det siste året bestått av en representant fra Fylkesmannen, en representant fra DMMH, to representanter fra Trondheim og to representanter fra Melhus (se punktet om informasjon).

Informasjon

Informasjonsstrategien i fylket har vært å:

- Ha likestilling og MIB som tema i de halvårlige møtene Fylkesmannen har med barnehageansvarlige i kommunene.
- Satse særlig på to kommuner som ”fyrtårnkommuner”. Det er Trondheim kommune og Melhus kommune. Dette er grunne til at disse kommunene er kommunerepresentantene i utviklingsgruppen.

Fyrtårnkommunene

Melhus kommune har i perioden arbeidet godt i et samarbeid mellom privat og kommunal barnehage og kommuneleddet. Fylkesmannen har tildelt særskilte midler til frikjøp av kompetanse for å arbeide særskilt med pådrivings- og informasjonsarbeid i kommunen.

Trondheim kommune har i tillegg til det generelle informasjonsarbeidet satset på et nettverk av barnehager. Her er det 8 barnehager som særlig ønsker å satse på dette feltet har blitt tatt opp i nettverket. Disse vil innen fyrtårnkommunen ha en status som en slags ”fyrtårnbarnehager”. Det gir dem et særlig ansvar for å spre sine erfaringer til andre barnehager i kommunen. Fylkesmannen har i perioden tildelt to barnehager i Trondheim prosjektmidler. Det er Tempe barnehage og Granåstoppen barnehage. Granåstoppen gjennomfører et prosjekt i nært samarbeid med DMMH..

Studieturer

Utviklingsgruppen har sammen med like grupper fra Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal i perioden deltatt på to studiereiser. En til Stockholm og en til Helsingfors. Se mer om dette i overbyggende rapport.

Veien videre

Vi venter på den bebudede strategiplanen for likestilling i barnehage og grunnopplæring. En felles strategi for arbeidet med likestilling i barnehage og skole vil være et viktig steg videre og det vil være et tjenlig verktøy for å se helhet og sammenheng i dette arbeidet

Rapportene fra Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag legges ved

Samla ressursbruk er 0,4 årsverk

Kommentar: Ressursbruk i 39.3 må sees i sammenheng med ressursbruk 39.2.

Spesiell rapportering Møre og Romsdal

”Den gode barnehagen er en likestilt barnehage”. Handlingsplan for likestilling i barnehagene 2004 – 2007.

Planen er et ledd i arbeidet for høy kvalitet i barnehagene. En jevnere kjønnsbalanse blant de ansatte og et aktivt arbeid for at jenter og gutter skal ha mulighet til å utvikle alle sine ferdigheter uten hinder av tradisjonelle kjønnsroller - er til barnas beste. Planen ble vedtatt av regjeringen Bondevik i 2004, og følges opp av regjeringen Stoltenberg.

Handlingsplanen har to mål:

- flere menn i barnehagene - 20 prosent menn innen utgangen av 2007
- likestilling og likeverd skal ligge til grunn for all virksomhet og pedagogikk i barnehagen (Klipp frå Kunnskapsdepartementet si heimeside)

Nasjonal konferanse

Kunnskapsdepartementet og Fylkesmannen i Troms arrangerte avslutningskonferanse i november 07. Målgruppa for konferansen var tilsette i barnehagane, kommunar og private barnehageeigarar, høgskuler, fylkesmenn, forskarar og andre ressurspersonar. Konferansen forsøkte å oppsummere kva det har vore fokus på dei siste åra, og å peike på arbeidet og vegen vidare.

- Fylkesgruppa for Handlingsplan for likestilling i Møre og Romsdal var inviterte til å delta. I tillegg var kommunar frå Møre og Romsdal representert på konferansen.

Likestillingsarbeid i Møre og Romsdal

Hovudstrategien gjennom heile planperioden har vore å integrere pådrivinga i likestillingsarbeidet i det øvrige kvalitetsutviklingsarbeidet i barnehagesektoren. Vi har prøvt å bidra til at likestillingsarbeidet skal vere ein naturleg del av øvrig utviklingsarbeid og at dette perspektivet og må takast med i planleggings- og vurderingsarbeidet. Likestilling har vore tema både på regionale møte, andre møte med kommunar, nettverkssamlingar og konferansar.

Likestilling har vore eit tema i møte med høgskular og andre kompetansmiljø, t.d. i Rådet for kompetanseutvikling i Møre og Romsdal.

Fylkesgruppa for likestilling i Møre og Romsdal

- Ingjerd Traavik, Høgskulen i Volda
- Gro Toft Ødegaard, Molde kommune
- Gunvor Rolland, Kristiansund kommune
- Bjørn Hammer, barnehagestyrar, Sunndal kommune
- Maren Ørjasæter Aaland, utdanningsavdelinga, Møre og Romsdal Fylke

Studietur til Helsinki

Fylkesgruppa deltok saman med representantar frå Fylkesmannen i Sør- og Nord-Trøndelag på ein studietur til Helsinki 3.-5. oktober 2007. Desse utgjer den regionale utviklingsgruppa for realisering av handlingsplanen

Hensikta med turen var todelt

- Finland har vore i fokus i forhold til skuleresultat (PISA-undersøkelsane), og det var kjent at i Finland gjer jentene det betre enn gutane. På Internett vart vi gjort merksam på ein professor ved universitetet i Helsinki, Tuula Gordon. Ho hadde fått ein likestillingspris.

Dette hadde vi ønskje om å høyre meir om. Det vart og tatt kontakt med ein barnehage for omvisning og diskusjon.

- Gjennom studieturen kunne utviklingsgruppa i dei tre fylka møtast og utveksle erfaringar i avslutningsdelen av prosjektperioden

Kort referat frå turen

Helsinki universitet

Møte med professor Tuula Gordon. Ho var kanskje meir opptatt av å høyre om likestillingsarbeid enn å fortelle om eiga forskning. Men ho kom bl.a. med opplysning om finsk likestillingslitteratur:

Beach, D., Gordon, T. & Lahelma, E. (2003) Democratic Education (inneheld bl.a. ein artikkel om barnehage, skrive av Sirpa Lappalainen)

Troman, G. (2007) Ethnography and Education (denne rapporten vart delt ut til deltakarane).

Internt arbeid

Alle deltakarane på studieturen hadde forberedt eit 15 min. innlegg om sitt likestillingsarbeid, d.v.s. 10 ulike innlegg vart presentert i løpet av turen.

Møre og Romsdal sine bidrag galdt følgjande:

Molde kommune sitt arbeid med likestilling, v/Gro Toft Ødegaard

Kristiansund kommune sitt arbeid med likestilling, v/Gunvor Rolland

Høgskulen i Volda sitt arbeid med likestilling og eit innlegg om Biletboka og likestillingsperspektivet v/Ingjerd Traavik.

Viorriniemi daghem:

Vi fekk eit møte med ein barnehage som hadde eit fysisk miljø som sterkt signaliserte både omsorg og læring. Her fekk vi både omvisning og ein gjennomgang av pedagogisk tilnærming i arbeidet i barnehagen.

Høgskulen i Volda

Gjennom deltaking i utviklingsgruppa i fylket, har representanten frå Høgskulen i Volda signalisert at det har medført drøftingar når det gjeld likestillingsperspektivet både i undervisninga og i innhald i praksisoppgåver.

Barnehagekonferansen

Den årlege Barnehagekonferansen i Møre og Romsdal er eit samarbeidsprosjekt mellom Høgskulen i Volda, Utdanningsforbundet og Møre og Romsdal fylke. Konferansen har hatt likestilling på programmet fleire gongar. Sist i november 2007 v/Hillevi Lenz Taguchi.

Kompetanse- og informasjons- og utviklingsmidlar

Utviklingsprosjekt innanfor arbeidet med likestilling og tiltak knytt til kommunale kompetanseplanar har vorte støtta.

Arbeidet vidare

Ein felles strategi for arbeidet med likestilling som omfattar barnehage og opplæringa vil vere eit steg vidare i å sjå heilskap og samanheng i dette arbeidet.

Spesiell rapportering Nord-Trøndelag

”Den gode barnehagen er en likestilt barnehage”. Handlingsplan for likestilling i barnehagene 2004 – 2007.

Planen er et ledd i arbeidet for høy kvalitet i barnehagene. En jevnere kjønnsbalanse blant de ansatte og et aktivt arbeid for at jenter og gutter skal ha mulighet til å utvikle alle sine ferdigheter uten hinder av tradisjonelle kjønnsroller - er til barnas beste. Planen ble vedtatt av regjeringen Bondevik i 2004, og følges opp av regjeringen Stoltenberg.

Handlingsplanen har to mål:

- flere menn i barnehagene - 20 prosent menn innen utgangen av 2007*
- likestilling og likeverd skal ligge til grunn for all virksomhet og pedagogikk i barnehagen*

Nasjonal konferanse 2007

Kunnskapsdepartementet og Fylkesmannen i Troms inviterte til avslutningskonferanse for Handlingsplan for likestilling i barnehagen 2004- 2007.

Målgruppen for konferansen var ansatte i barnehagene, kommuner og private barnehageeiere, høyskoler, fylkesmenn, forskere og andre ressurspersoner – alle som er opptatt av kvaliteten i barnehagene er hjertelig velkomne. Konferansen oppsummerte hva vi har lært de siste fire årene, og pekte på veien videre.

Bidrag fra Nord-Trøndelag

Anne Lise Sandnes Voll, Hege Eggen Børve og Berit Verstad, Høgskolen i Nord-Trøndelag hadde et innlegg med tittelen ”Myter og realiteter; likestilling i barnehagen” på konferansen.

Likestillingsarbeid i Nord-Trøndelag

Hovedstrategien har vært å bidra til helhet og sammenheng ved å se likestilling som en naturlig del i mye av kvalitetsarbeidet ute i kommunene og barnehagene. Det er viktig for oss å få likestillingsperspektivet til å bli like selvfølgelig som andre perspektiv som må inn i planleggings- og vurderingsarbeidet. Det samme gjelder kompetanseheving.

Utviklingsgruppa i Nord-Trøndelag

Fra høsten 2007 består den av følgende personer:

- Rune Voldseth, pedagogisk leder i Aker barnehage, Verdal
- Grete Hojem Gubbmo, Steinkjer kommune
- Anne Lise S. Voll, Høgskolen i Nord-Trøndelag
- Aud Eli Kristoffersen, oppvekst- og utdanningsavd. hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Bevisstgjøring av syn på barn, kunnskap og læring som en del av likestillingsarbeidet i Nord-Trøndelag

”Uke 36 ” i Nord-Trøndelag. Dette var en uke hvor det foregikk ulike kompetansetiltak. Det var et dialogkurs 3. september med over 600 deltakere. Videre hadde Per Bernemyr veiledning i MOPEDA-nettverket (MulighetsOrientert PEDagogisk Arbeid i barnehagen) og veiledning av et nettverk bestående av to barnehager.

Temaene var ikke likestilling, men en bevisstgjøring av hva som skjer i barnehagen. Etter fylkesmannens mening, det beste utgangspunktet for videre arbeid med likestilling i praksis.

Pedagogisk dokumentasjon og perspektiv på likestilling

I Nord-Trøndelag er det nå gjennomført 3 kurs i pedagogisk dokumentasjon. Flere av førskolelærerne som har deltatt, har også hatt et spesielt fokus på likestilling i sitt praktiske arbeid. Pedagogisk dokumentasjon er et godt redskap for å se kritisk på egen praksis, og det vil bli forsøkt flere kurs i tiden som kommer.

PUB-studiet (pedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen)

Flere av førskolelærerne i barnehager som arbeider med likestilling er studenter ved PUB.-studiet ved høgskolen i Nord-Trøndelag. Noen av disse studentene har likestilling som tema i sin prosjektoppgave. Med dette blir temaet spredt til mange via prosjektframlegg og lignende. Disse studentene skal også legge fram sitt prosjekt på Barnehagekonferansen i 2008.

Arbeid i barnehager

Aker barnehage, Verdal og Sannan barnehage, Steinkjer har innledet samarbeid. Gjemble barnehage og Casa Musica barnehage på Levanger har samarbeid som følge av deltagelse i forskningsprosjektet om likestilling på HiNT.

Samtlige barnehager fikk i 2007 økonomisk støtte til dette arbeidet.

Studietur til Helsinki

Utviklingsgruppa deltok sammen med representanter fra Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylke på en studietur til Helsinki 3.-5. oktober 2007.

Hensikten med turen var todelt:

- Finland har vært svært i fokus i forhold til skoleresultater (PISA-undersøkelsene), og det var kjent at også i Finland gjør jentene det bedre enn guttene. På Internett ble vi oppmerksom på en professor ved universitetet i Helsinki, Tuula Gordon, hadde fått en likestillingspris. Dette ønsket vi å høre mer om. Det ble også tatt kontakt med en barnehage for omvisning og diskusjon.
- Vi ønsket at utviklingsgruppen i de tre fylkene kunne møtes og utveksle erfaringer nå når prosjektperioden går mot slutten.

Kort referat fra turen:

Helsinki universitet:

Møte med professor Tuula Gordon. Hun var kanskje mer opptatt av å høre om likestillingsarbeid enn å fortelle selv. Men hun kom bl.a. med opplysning om finsk likestillingslitteratur:

- Beach, D., Gordon, T. & Lahelma, E. (2003) Democratic Education (inneholder bl.a. en artikkel om barnehage, skrevet av Sirpa Lappalainen)
- Troman, G. (2007) Ethnography and Education (denne rapporten ble delt ut til deltakerne).

Internt arbeid:

Alle deltakere på studieturen skulle ha forberedt et 15 min. innlegg om sitt likestillingsarbeid, d.v.s. 10 ulike innlegg ble presentert i løpet av turen. Her presenteres kort bidragene fra Nord-Trøndelag.

Aker barnehage: MI(LL) (mange intelligenser, læringsstiler og læringsstrategier) og individ i gruppe sett i et kjønnspektiv. Barnehagene og skolene i Verdal kommune har vedtatt å

arbeide etter MILL, og Aker barnehage viste hvordan dette lett kunne la seg kombinere med likestillingsarbeid.

Steinkjer kommune: Likestilling som et gjennomgående tema i kommunens delplaner. Utfordring å komme fra plan til praktisk arbeid.

HiNT: orientering om arbeidet med likestilling på høgskolen: om praksisoppgaver, observasjonsoppgaver, PUB-studiet, erfaringsspredning og om forskning.

Konklusjon: framleggene viste gruppas ”innhold”, d.v.s. hva vi har å bygge på i det videre arbeidet med likestilling i barnehagen.

Ett sitat kan stå for opplevelsen av erfaringsdeling: ”*Jeg ble så opptatt av hva du sa, så jeg glemte nesten hva jeg selv skulle si!*”

Viorriniemi daghem:

Vi fikk et møte med en barnehage som hadde et fysisk miljø som signaliserte sterkt både omsorg og læring. Deltakerne ga inntrykk av at det var en flott opplevelse å besøke denne barnehagen.

Rapporter 2007 fra Nord-Trøndelag

Både Fagrapport 2007 og Tilstandsrapport 2007 inneholder kapitler om likestillingsarbeid og likestillings situasjonen i Nord-Trøndelag. Disse rapportene er sendt til samtlige kommuner i fylket. Videre er rapportene gjort tilgjengelig på fylkesmannens hjemmeside.

Høgskolen i Nord-Trøndelag og arbeidet med likestilling i barnehagen

På høgskolen har spesielt en av ped.lærerne et likestillingsblikk på alt som skjer på skolen. Bl.a. er praksisoppgaver gjennomgått med tanke på likestillingsperspektivet. Videre deltar høgskolen med innlegg på personalmøter og lignende.

Praksis

Likestilling er tema i studentens praksisoppgaver. Bl.a. intervjuer studentene øvingslærerne om handlingsplan for likestilling, og de har observasjonsoppgaver om kjønn, likestilling og lek.

Forskningsdagene 2007

Anne-Lise Sandnes Voll, Berit Verstad og Hege Eggen Børve hadde en kronikk i Trønder-Avisa i forbindelse med Forskningsdagene 2007.

Forsknings- og utviklingsarbeid om likestilling i Nord-Trøndelag

Et forsknings og utviklingsarbeid ved Høgskolen i Nord Trøndelag i samarbeid med 2 barnehager – Gjemble barnehage og Casa Musica barnehage - i tidsperioden 2006–2009. Prosjektdeltakere: Anne-Lise Sandnes Voll, Berit Verstad, Hege Eggen Børve

Formål og problemstillinger

Den overordnede målsettingen med prosjektet er å ”integre likestillingsperspektiv som en del av det daglige arbeidet i barnehagene”. Implisitt i målsetting skal prosjektet også bidra til å synliggjøre betydningen av menn i barnehagen, og derav viktigheten av å rekruttere flere menn til førskolelæreryrket. Intensjonen med prosjektet kan ses todelt; 1) Bidra til kunnskap

om utviklingsarbeid i barnehager med spesielt fokus på likestillingsrettet tiltak. 2) Forskningsresultater knyttet til punkt 1). Prosjektet består av to hovedaktiviteter; en forskningsdel som følger en utviklingsprosess og en praktisk del; et utviklingsprosjekt. I prosjektet kombineres input fra aksjonsforskningen med en følgeevaluering. På denne måten har det som vært mulig å gi innspill, revurdere og forbedre tiltakene som har blitt iverksatt

Prosjektstatus:

2005/06: Forprosjeksperiode

Formålet med forprosjektet har vært todelt; Informere barnehager om prosjektet, motivere til deltakelse samt 2) Status i arbeidsorganisasjonene. Status: gjennomført ulike møteaktiviteter samt statuskartlegging i de utvalgte arbeidsorganisasjonene med spesielt fokus på likestilling

Hovedprosjekt 2006/07

Utviklingsdelen

Barnehagene i 2006- 2007 har vektlagt følgende delproblemstillinger:

- Hvordan er likestilling integrert i måten barnehagen er organisert på? Hvordan gjenspeiler dette seg i det fysiske miljøet?
- Er noen aktiviteter tilrettelagt spesielt i forhold til jenter og gutter? I så fall hvilke, hvordan gjennomføres dette og hva er begrunnelsen?

Barnehagene vil videreføre utviklingsarbeidet ved å vektlegge språk og kommunikasjon i neste periode (2007–08).

Forskningsdelen

I alt er det gjennomført gruppeintervju og individuelle intervju i personalgruppen ved de utvalgte barnehagene. I tillegg består datamaterialet av personalets praksisfortellinger fra barnehagens hverdagsliv. For perioden 2007-08: Forskergruppen viderefører arbeidet med datainnsamling i samarbeid med barnehagen i 2007-08.

Læring gjennom prosjektet

Blant barnehagepersonellet i prosjektbarnehagene

Prosjektet har så langt bidratt til kompetanseheving blant arbeidstakerne i de utvalgte barnehagene, gjennom å bidra både til økt bevissthet knyttet til likestilling, gi konkret erfaring med utviklingsarbeid, så vel som igangsetting av konkrete likestillingstiltak. Gjennom at utviklingsprosjektet har lagt opp som et medvirkningsbasert prosjekt, har arbeidstakerne i de ulike barnehagene utviklet innholdet i sine lokale utviklingsprosjekter. Utviklingsarbeide i barnehagene har gitt personalet muligheter til å arbeide systematisk og målrettet med likestillingsspørsmål. Dette har bidratt til at arbeidstakerne har tilegnet seg kompetanse både i forhold til gjennomføring av utviklingsarbeid i egen barnehage, økt innsikt og forståelse av likestilling i seg selv og sett i sammenheng med barnehagekonteksten. De involverte deltakerne uttrykker selv økning i kompetanse på dette feltet, så vel å ha eierforhold til prosjektet og stor motivasjon for å fortsette det videre arbeidet.

Utdanningssammenheng

Erfaringer fra prosjektet har på ulike måter blitt brukt i tilknytning til førskolelærerutdanninga ved HiNT. Spesielt har prosjektet blitt nyttegjort i undervisningssammenheng ved både å videreformidle erfaringer knyttet til FOU- arbeid i barnehagen, likestilling i barnehagen og ulike måter å arbeide med likestillingsarbeid i barnehager. Prosjektet gjenspeiler seg i tillegg gjennom organisering, rutiner og tenkning omkring menn i barnehage og utdanning og

pensumslitteraturen. I tillegg har studenter i sterkere grad enn før blitt oppfordret til å jobbe med prosjektarbeid relatert til likestilling i barnehagen, betydningen av menn i barnehagen og bruk av kjønnsperspektiv på organisering av arbeidet i barnehager.

Prosjektet har bidratt til å gi økt oppmerksomhet både i forhold til kjønn, likestilling og menn i barnehagen. På sikt kan prosjektet slik sett virke inn på hvordan nyutdannede førskolelæreres praksisteori samt rekruttering til barnehagearbeid spesielt ift menn.